

**TÜRK KÜLTÜR VE EDEBİYATINDA
SERDENGEÇTİ DERGİSİ**

Aslıhan BAŞOK

**Yüksek Lisans Tezi
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Doç. Dr. Servet TİKEN
2022
Her Hakkı Saklıdır**

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

Aslıhan BAŞOK
Orcid 0000-0002-3073-4684

TÜRK KÜLTÜR VE EDEBİYATINDA SERDENGEÇTİ DERGİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Servet TİKEN

ERZURUM - 2022

TEZ BEYAN BİLDİRİMİ

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esasları'nın ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum **“Türk Kültür ve Edebiyatında Serdengeçti Dergisi”** adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıyı kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

☐ Tezimin Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin lisansüstü tezlerin düzenlenmesini ve erişime açılmasını düzenleyen 5. maddesinin 1. fıkrasına göre [Ulusal Tez Merkezi, enstitü ve fakülteler tarafından Tez Otomasyon Sistemine yüklenen tezlerin bibliyografik bilgilerini kontrol eder, kataloglama kurallarına göre düzenler, konu başlıklarını belirler ve tam metin olarak internet üzerinden erişime açar.] **basılı ve elektronik kopyalarına erişim izni verdiğimi onaylarım.**

İSTİSNAİ DURUMLAR*

☐ **Patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle (2 Yıl)**

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesini düzenleyen 6. maddesinin 1. fıkrasına göre teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle teze erişim, Enstitümüz Yönetim Kurulunun .../.../... tarih ve sayılı kararı ile 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ **Yeni Teknik, Materyal ve Metotların Varlığı (6 ay)**

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesini düzenleyen 6. maddesinin 2. fıkrasına göre teze yeni teknik, materyal ve metotlar kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internette paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içerdiği için tez danışmanının önerisi ve ana bilim dalının uygun görüşü üzerine Enstitümüz Yönetim Kurulunun .../.../... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

☐ **Ulusal Çıkar ve Güvenlik Durumu (Gizlilik Dereceli Çalışmalar)**

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin gizlilik dereceli tezler bahsini düzenleyen 7. maddesinin 1. fıkrasına göre bu teze erişim, ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendirdiği için Enstitümüzün uygun görüşü üzerine Üniversitemiz Yönetim Kurulunun .../.../... tarih ve sayılı kararı ile Üniversitemiz Yönetim Kurulu aksi karar verinceye kadar engellenmiştir.

13/09/2022

Aslıhan BAŞOK
Aslı Islak İmzalıdır.

* İstisnai durumlar danışmanın yazılı başvurusu ve Enstitü / Üniversite Yönetim Kurulunun onayı ile kabul edilir.

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
Graduate School of Turkish Research

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Servet TİKEN danışmanlığında Aslıhan BAŞOK tarafından hazırlanan “Türk Kültür ve Edebiyatında Serdengeçti Dergisi” başlıklı bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 13.09.2022

		Kabul / Ret – İmza
Jüri Başkanı	Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK	Aslı Islak İmzalıdır.
(Ad-Soyad-Unvan)	Atatürk Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Murat KACIROĞLU	Aslı Islak
(Ad-Soyad-Unvan)	Erzurum Teknik Üniversitesi	İmzalıdır.,
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Servet TİKEN	Aslı Islak İmzalıdır.
(Ad-Soyad-Unvan)	Atatürk Üniversitesi	

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

Prof. Dr. Osman MERT
Enstitü Müdürü

Aslı Islak İmzalıdır.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
KISALTMALAR DİZİNİ	v
ÖN SÖZ	vi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.OSMAN YÜKSEL SERDENGEÇTİ’NİN HAYATI	1
1.1. AİLE YAŞAMI	1
1.2. OKUL HAYATI.....	4
1.3. MAHKEME DAVA VE CEZALAR	6
1.4. SİYASETTE SERDENGEÇTİ	14
1.5. NEŞRİYAT VE SERDENGEÇTİ.....	22

İKİNCİ BÖLÜM

2.SERDENGEÇTİ DERGİSİ	28
2.1. SERDENGEÇTİ’NİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	31
2.1.1. Sayfa Sayısı ve Boyutu	31
2.1.2. Kapak Sayfası	32
2.1.3. Son Sayfa	33
2.1.4. Bayilerin Resmigeçidi.....	36
2.1.5. Derginin Sloganları.....	37
2.1.6. Derginin Künyesi	38
2.1.7. Kronolojik Fihrist	42
2.2. SERDENGEÇTİ DERGİSİNİN YAZAR KADROSU	59
2.2.1. Yavuz Bülent Bâkiler.....	60
2.2.2. Cemal Oğuz Öcal.....	60
2.2.3. Kemal Fedai Coşkun.....	61
2.2.4. Abdurrahim Balcıoğlu	62
2.2.5. Azmi Gülahmetoğlu.....	63
2.3. SERDENGEÇTİ DERGİSİNDE İŞLENEN KONULAR	63
2.3.1. Serdengeçtiler, Mahkeme ve Hapishane Hayatı	63
2.3.2. Bireysel Temalar	68
2.3.3. Siyasî Eleştiri	76
2.3.4. Siyaset ve Serdengeçti Dergisi	83

2.3.5. Din, Ahlâk ve Felsefe	85
2.3.6. Türklük, Milliyetçilik ve Kahramanlık	96
2.3.7. Edebî, Sanatsal Faaliyetler ile Gazete, Dergi Yazılarıyla İlgili Eleştiriler ...	107
2.3.8. Kültürel Yozlaşma ve Toplumsal Eleştiri	113
2.3.9. Kitap ve Yazı Tanıtımları	118
SONUÇ	123
KAYNAKLAR	125
ÖZ GEÇMİŞ	129

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK KÜLTÜR VE EDEBİYATINDA SERDENGEÇTİ DERGİSİ

Aslıhan BAŞOK

Tez Danışmanı:Doç. Dr. Servet TİKEN

2022, Sayfa: 129

Jüri:Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK (Jüri Başkanı)
 Prof. Dr. Murat KACIROĞLU
 Doç. Dr. Servet TİKEN (Danışman)

Çalışma, 1947 yılında yayım hayatına giren *Serdengeçti* dergisinin Türk kültürü ve edebiyatı açısından sahip olduğu değeri görünür kılma düşüncesiyle hazırlanmıştır. Dergi, son sayısını yayımladığı 1962 senesine kadar çıkardığı 33 sayıyla, senelerle kıyasladığında hacimce küçük görünse de içeriğinin Türk siyaset, kültür ve edebiyatında uyandırdığı ilgiyle incelenmeye değer bir yayın olarak karşımıza çıkar.

Çıkardığı derginin adıyla özdeşleşen yazar için ayrı bir bölüm açılması gerekir. Çünkü *Serdengeçti*, derginin sadece neşriyat müdürü değildir. Çoğu yazının altında imzası bulunan ismi, yazar ve şair yönüyle de değerlendirdiğimizde dergisiyle özdeşleşmesi kaçınılmaz olur. Dergideki yazıların çoğunda, derginin basım aşamasında, dağıtımının takibinde *Serdengeçti*'nin emeği vardır. Bu yüzden iki ana başlıktan oluşan tezin ilk bölümünde *Osman Yüksel Serdengeçti'nin Hayatı* adıyla yazarın profili çizilmeye çalışılmıştır.

İkinci bölümdeyse dergi şekil ve içerik açısından ayrıntılı olarak incelenir. İçerik açısından incelediğimiz metinler, dergide çıkan bütün yazılar olmayıp edebî açıdan değerlendirebileceğimiz nitelikteki parçalardır. Bunun için edebî fihrist oluşturulup adı geçen yazı ve şiirler içerdikleri temalar yönünden tasniflenmiştir. Derginin yazar kadrosu da yine aynı durum göz önünde bulundurularak açıklanmıştır. Önemli isimler üzerinde ayrıca durulmuştur. Sonuç bölümünde çalışmanın kapsamı ve derginin Türk edebiyatındaki yeriyle ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osman Yüksel Serdengeçti, *Serdengeçti* Dergisi, milliyetçilik, kültürel, edebiyat.

ABSTRACT
MASTER THESIS

SERDENGEÇTİ MAGAZINE IN TURKISH CULTURE AND LITERATURE

Aslıhan BAŞOK

Advisor: Doç. Dr. Servet TİKEN

2022, Sayfa: 129

Jury: Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK (Jüri Başkanı)

Prof. Dr. Murat KACIROĞLU

Doç. Dr. Servet TİKEN (Danışman)

The study is prepared with the aim of making the value of Serdengeçti Magazine visible, published in 1947, in terms of Turkish culture and literature. Although it seems small in volume when it is compared to years, with its content which drew interest in Turkish politics, culture and literature and with 33 issues published till 1962, the magazine comes our way as a publication worth to examine.

It is necessary to open a separate part to the writer who is identified with the magazine he published. Because Serdengeçti is not only publication manager of the magazine. When we evaluate him as a writer and poet with respect to many writings undersigned by him, it is inevitable for him to identify with his magazine. In many of the writings, in magazine's publication process, in following of distribution there is Serdengeçti's effort. Because of that, in the first part of the thesis which is comprised of two main titles, it is tried to draw portrait of writer with the name *The Life of Osman Yüksel Serdengeçti*.

In the second part, the magazine is examined in detail in terms of form and content. The texts we examined in terms of content are not all the writings published in magazine but the writings we can evaluate in terms of literature. Therefore a literary index is formed and mentioned writings and poems are classified according to their themes. The staff of the magazine is also explained by taking into consideration the same situation. The important names are also emphasized. At the conclusion part we make remarks about extend of the study and the place of the magazine in Turkish literature.

Key words: Osman Yüksel Serdengeçti, Serdengeçti Magazine, nationalism, cultural, literature.

KISALTMALAR DİZİNİ

AİBÜ	: Abant İzzet Baysal Üniversitesi
AP	: Adalet Partisi
bty	: Basım tarihi yok
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CKMP	: Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
DP	: Demokrat Parti
DTCF	:Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Hız.	: Hazreti
kr.	: Kuruş
MB	: Millî Birlik
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
MP	: Millet Partisi
MSP	: Millî Selamet Partisi
S	: Sayı
TKP	: Türkiye Komünist Partisi
YTP	: Yeni Türkiye Partisi
vb.	: ve benzeri

ÖN SÖZ

Sahibinin adıyla özdeşleşen dergi, 1947-1962 yılları arasında yayın hayatında yer alır. Derginin hemen hemen bütün aşamalarında Osman Yüksel Serdengeçti imzası vardır. Osman Yüksel dergiyi fikirlerini aktarabileceği bir mecra olarak görür. Dergi çin Serdengeçti'nin ve döneminin muhalif sesidir denebilir. Dergideki siyasî yazı ve eleştirilerin yoğunluğu da çalışmamızdaki siyaset ve eleştiri kapsamlı bölümlerin varlığı da derginin bu politik tavrının sonucudur. Dergi her ne kadar Serdengeçti adıyla özdeşleşmiş olsa da Yavuz Bülent Bâkiler, Cemal Oğuz Öcal gibi farklı kalemlere de kapısını açar. Bahsedilen kişiler de yine millî-manevî değerler üzerine düşünüp yazan isimlerdir. Bu noktada dergiyi döneminin şartlarında ve edebî ortamı içinde görmek gerekir. *Serdengeçti*, bire bir aynı anlayışta oldukları söylenemese de ortak müşterekte milliyetçi söyleme dayanan, fikir dergiciliği kapsamında da değerlendirilebilecek *Büyük Doğu*, *Orhun*, *Ergenekon*, *Fedai* gibi dergilerin arasındadır. Biz de çalışmamızda çoğu zaman bu çıkış noktasından hareket ettik.

Başta, tez konumu belirleme sürecinden itibaren çalışmamın her aşamasında bilgisini ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım, kıymetli hocam Doç. Dr. Servet TİKEN olmak üzere; şartlarını zorlayarak derslerinden istifade etmemi sağlayan Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK'e; kaynak ve belgelere ulaşırken sıklıkla desteğine başvurduğum Sn. Metin TURHAN'a, önerileri ve görüşleriyle yükümü hafifleten ağabeyim Burak SEÇER'e; çalışmam boyunca yanımda olan aileme ve arkadaşlarıma teşekkürlerimi

sunuyorum.

GİRİŞ

Serdengeçti hakkındaki çalışmalarda ön plana çıkan siyasî yönün, okul hayatına, özellikle yarım kalan üniversite yıllarına dayandığı söylenebilir. Millî-manevî değerlere olan hassasiyeti onu, tek parti iktidarı döneminde okuldan atılmasıyla alevlenecek fikrî mücadele ortamına sürükler. Yüklendiği muhafazakâr-milliyetçikesimin sözcülüğü, muhalifliği rolünü dergisindeki yazılarıyla devam ettirir. 3 Mayıs olaylarına katılımıyla dikkatleri daha da üzerine çeken Serdengeçti sonrasında sesini başka bir mecrada, matbuat âleminde çıkarmaya başlar.

Serdengeçti dergisi de basın-siyaset-edebiyat ilişkisi içinde değerlendirilebilir örneklerdendir. İçeriğinin toplumsal ve siyasal alanda edindiği yerin yanında şiir, eleştiri, hikâye türleriyle edebiyat dergisi sıfatıyla gösterdiği varlık, derginin kültür ve edebiyat hayatına katkısı şeklinde görülebilir. Serdengeçti'nin dönemine tesirini şu sözlerle daha net anlarız:

*“Lâkin onu tanımamak, ondan bir şeyler okumamak, biz emsâl insanlar için, yani kendini fikriyatın içinde bulanlar için imkânsızdır. Bizim neslimiz Osman Yüksel'siz düşünülemez. Delikanlılığımız, gençliğimiz onun yazdıklarından, kavgalarından önemli mahsuller devşirmiştir. 1954'lerden, bilhassa 1965'lere kadar, bazen artarak bazen eksilerek hep aktüeldi Osman Yüksel.”*¹

Serdengeçti'nin kişisel etkisine paralel olarak Ali Özcan'ın, derginin çıkış amacının siyasî iktidarın halk ve değerleri üzerindeki baskısını bitirmeye yönelik olduğunu söylemesi bir yandan iddia bir görüşü bir yandan da göstermeye çalıştığımız basın-siyaset-kültür ilişkisini işaret eder.²

Serdengeçti yayın hayatına girmeden önce etkili olan dergilere baktığımızda 1930'lu yıllarda kemalist ve CHP kontrolünde iki dergi: *Kadro* ve *Ülkü* karşımıza çıkar.³ *Kadro* marksist-sosyalist gelenekten gelen aydınlar tarafından yeni Türk

¹ Akif İnan, “Osman Yüksel'e Dair”, *Mavera*, 8(85), Aralık 1983, s. 14.

² Ali Özcan, *Serdengeçti Dergisi ve Siyaset İlişkisi*, (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2009, s. 91.

³ Cemal Fedayi, *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Sağ Siyaset*, Kadim Yayınları, Ankara 2019, s. 28.

devletine ve devrimlerine katkı sağlama amacıyla çıkarılan bir dergiyken⁴ *Ülkü* de yine yeni devlet düzeninin Atatürk devrimlerini benimsetme, aydınlatma amacıyla açılan Halkevleri bünyesinde yayın hayatına dahil olmuştur.⁵ Aynı hareketin devamında karşımıza çıkan *Varlık*'ı “*Fikrî açıdan Atatürkçü kimliği, sanatsal açıdan da yeniyi ve gençlere verdiği önemle dikkati çeken*”, “*çok partili hayata geçiş öncesi resmî ideolojinin temsilcisi*” diye tanımlayan Karagülle, 1946'da kurulan Varlık Yayınlarının, Batılı kaynaklardan yaptığı çevirileri “*Cumhuriyet iradesinin kültür politikası*” gereği olarak değerlendirir.⁶

Bu durumda 1950'lerin edebiyat dergilerine bakmak da dönemin kültürel, edebî, siyasî havasını yansıtmaya yardımcı olacaktır. *Serdengeçti*'nin yayın hayatına girdiği dönemin hemen öncesinde siyaset tarihinin dönüm noktalarından 2. Dünya Savaşı'nın etkilerini derinden hisseden bir Türkiye görürüz. Türkiye bir yandan Nazi saldırısı bir yandan Bolşevik tehlikesi karşısında yansızlık politikası izler ve savaşın sonuna kadar taraf olmaktan kaçınır.⁷ Savaşın başlarında Türkiye, İngiltere, Fransa arasında karşılıklı yardım anlaşması imzalanır. Türkiye, Sovyetlerle silahlı çatışmaya neden olacak girişimlerde bulunmamaya kararlıdır. Sovyetler ile ilişkileri koparmak istemez.⁸

Cemal Fedayi, Almanların ilerlediği dönemde o tarafa yakın durmayı tercih eden CHP yönetiminin bu doğrultuda ülke içinde Türkçü-Turancı akımlara örtük destek verdiği, en azından aşırı sağ grupların faaliyetlerine engel olmadığını belirtir. Savaşın sonlarına doğru değişen şartlar gereği Sovyetler ile iyi ilişkiler kurulmaya çalışılırken aynı destek bu sefer sola verilir.⁹

Almanya ile kurulan yakınlığın Türkiye'deki Nazi yanlısı, ırkçı yayınların sayısını etkilediği görüşündeki Şakir Dinçşahin, bu yayınlara örnek olarak *Orhun*, *Atsız*,

⁴ İhsan Karlı, “Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluş Döneminde Kadro Dergisi'nin İdeolojik Tasarımı”, *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 2015, s. 140, 141.

⁵ Tuğrul Otaç, “Ülkü Mecmuasına Göre Türk Aydınlanması (1933-1936)”, *Atatürk Yolu Dergisi*, 64, 2019, s. 230, 231.

⁶ Fatih Karagülle, “Varlık Dergisi”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 4(8), 2006, s. 614.

⁷ Cüneyt Arcayürek, *Şeytan Üçgeninde Türkiye*, Bilgi Yayınevi, Ankara 1987, s. 9.

⁸ Cüneyt Arcayürek, *Şeytan Üçgeninde Türkiye*, Bilgi Yayınevi, Ankara 1987, s. 56, 57.

⁹ Cemal Fedayi, *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Sağ Siyaset*, Kadim Yayınları, Ankara 2019, s. 29, 30.

Bozkurt, Gökbörü, Tanrıdağ, Çınaraltı, Türk Yurdu, Millet, Bayrak, Kızılelma, Serdengeçti, ve Büyükdoğu dergilerini sayar.¹⁰

Savaş sonunda anti-komünist söylemler güçlenir. Sağcı gruplar sol düşünce taraftarlarını ‘vatan haini’, ‘Moskova ajanı’ olmakla suçlar. Soğuk Savaş öncesi anti-komünist hareketin liderlerinden Atsız aleyhine Türkçülük-Turancılık davası açılır.¹¹ Soğuk Savaş zamanındaysa Batı Bloku’nda yer alan Türkiye, komünizme karşı olan örgütleri destekler. Komünizmle Mücadele Derneklerinin kurulması da bunun örneklerindendir.¹²

Savaş sonrası Türkiye siyasî alanda köklü bir değişimin başlangıcını yapar. 1946’ya kadar tek başına devam eden CHP iktidarının karşısında parti içi muhalefetten doğan DP’yi görürüz. Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuad Köprülü, Refik Koraltan’ın tek parti iktidarının otoriter tavrına karşı muhalifliği, çiftçiye topraklandırmayayönelik kanunun görüşülmesi sırasında daha da artar. Bu isimlerin yayımladığı bildirge, Bayar haricindekilerin ihracına neden olur. İsmet Paşa’nın Bayar’ı istifaya ve ardından muhalefet partisi kurmaya teşvik etmesi bahsi geçen isimlerle birlikte DP’nin kurulmasını sağlar.¹³

DP’nin girdiği ilk seçim 1946’dadır. Demokratik olmayan açık oy, gizli tasnif usulüne göre yapılan seçim, CHP’nin yenideniktidar olduğu sürecin “hileli seçimler” olarak anılmasına neden olur.¹⁴

1950 seçimlerinde DP iktidar, CHP muhafet partisi olur. DP iktidarının en büyük gücü arkasındaki oy desteğinin yanında Menderes’in giriştiği kalkınma hareketidir. Bunun yanında çıkardığı petrol yasasına CHP’nin çelişkili tutumu da halk desteğinin DP lehine artmasını sağlar. 1954 seçimlerine gidilirken CHP yabancı sermayeye olumlu bakan DP’yi yurdu satmakla suçlamaktadır. DP ise müreffeh Türkiye’yi kurma yolunda

¹⁰Şakir Dinçşahin, “Ahmet Emin Yalman ve Türkiye’de Liberal Düşünce”, *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(20. Yıl Özel Sayısı), 2012, s. 124.

¹¹Özgür Bayraktar, “Türkiye’de Anti-Komünist Söylem ve Nihal Atsız”, *Kafdağı*, 5(2), Aralık 2020, s. 257.

¹²Cemal Fedayi, *Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Sağ Siyaset*, Kadim Yayınları, Ankara 2019, s. 36.

¹³Şakir Dinçşahin, “Ahmet Emin Yalman ve Türkiye’de Liberal Düşünce”, *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(20. Yıl Özel Sayısı), 2012, s. 127.

¹⁴Cemal Fedayi, *Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Sağ Siyaset*, Kadim Yayınları, Ankara 2019, s. 32.

olduklarını savunur.¹⁵ DP arkasına aldığı rüzgârla iktidarı koruma yolunda tedbirler alır. Basın da bu etkiden kurtulamaz.

Cüneyt Arcayürek, DP iktidarının getirdiği özgürlükçü ortamın tersine dönüşünün kendisinde yarattığı şaşkınlığı şöyle ifade eder:

“1950 öncesinde de, 1950’de de gelen taze iktidarın ilk günleri herhangi biri ortaya çıkıp ‘Menderes, Bayar, Ağaoğlu... Her biri ve DP iktidarının tümü, Türk basınını cendereye sokacak’ dese ydi, bu kişinin aklını yitirdiğini söyledik. O denli özgürlük havarisi, o denli basın yanlısı idiler ki. Bu kadronun, özellikle muhalefet basınını susturmak, öteki basına gözdağı vermek için yasalar çıkaracağını düşlerimizden bile kovardık.”¹⁶

Böyle bir dönemde İnönü’nün askerden destek alacağı endişesi, Ulus’un muhalefeti gibi nedenler içinde gazetenin de olduğu CHP mallarının devlet hazinesine devrine yol açar.¹⁷

DP iktidara geldiğinde CHP için “Yıkıldılar” diyen, DP icraatlarından memnun olan Serdengeçti de basına uygulanan baskıdan nasibini aldığını düşünerek:

“Serdengeçti gibi Türkiye’de 50-60 bin, bütün besleme neşriyatın hepsinden çok okuyucusu olan, yeni nizamı şiddetle, menfaatsiz, adeta delicesine müdafaa eden C.H.P. devrinde hapishanelerden hapishanelere sürülen, bir adamın D.P. zamanında da mütemadiyen hırpalanması, askeri mahkemelere verilmesi hayra alâmet değil.” der.¹⁸

Menderes hükümetinin ilk zamanlarında esen özgürlük havasında bile milliyetçi kesimi hedef alan gelişmeler yaşanır. Serdengeçti’de çıkan başka bir yazı da bu içeriktedir:

“Aman nazar değmesin... Memleketimizde bir bahar havası esiyor. Büyüklerimizde kibarlık son haddine vardı. Elemterefiş.. Kem gözlere şiş!.. Ama ben bu bahar havasından korkarım... 1952 yılı sonunda Millet Partisi böyle bir hava içinde kapatıldı. Bizim Milliyetçiler Derneği bir gece yarısı bu hava içinde gitti gürültüye..

¹⁵Cüneyt Arcayürek, *Yeni İktidar Yeni Dönem*, (2. Basım), Ankara 1985, s. 130.

¹⁶Cüneyt Arcayürek, *Yeni İktidar Yeni Dönem*, (2. Basım), Ankara 1985, s. 244.

¹⁷Cüneyt Arcayürek, *Yeni İktidar Yeni Dönem*, 121.

¹⁸İmzasız, “Yaşasın Demokrasi! Beş Mahkeme”, *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 15.

Ondan sonra bizler dinî ve millî neşriyat yapanlar bu havada boyladık hapishaneyi: Malatya'yı... ”¹⁹

Yayın hayatına Atatürk döneminde başlayan *Varlık*'ın kültürel gelişme yolunda eğitim, ekonomi, sosyoloji, tarih, fen, tiyatro gibi konulara ağırlık veren hatta 1939-1946 yıllarında edebiyattan ziyade ekonomi ve kalkınma üzerine yazılar şeklinde kendini gösteren tavrı, 2. Dünya Savaşı'nın sona erdiği dönemde, siyasî çatışmalardan uzak duran, devlet politikalarına ters düşmek istemeyen, edebî yönü ağır bir yayın anlayışına döner. Özay, bu değişikliği hükümete vefa olarak görür.²⁰

Serdengeçti'yle aynı dönemde ve öncesinde çıkan dergilere değinirken dergileri bağımsız değerlendirmenin zorluğu daha açık görülür. Özellikle, inşa edilmeye çalışılan yeni Türkiye özelinde düşündüğümüzde dergi, gazete gibi halka aracısız erişen yayın organlarının siyasî rejim, kültür, edebiyat düzleminde etkileşim halinde olduğunu söylemek yanlış olmaz. Basın kimi zaman siyasî hedeflerin, söylemlerin halka ulaşmasında bir aracı kimi zaman da yeni edebî açılımların okur önüne çıktığı ilk mecralar olurlar. *Serdengeçti*'nin daha çok fikir dergisi gibi değerlendirilmesine neden olabilecek içeriğinde Türk ve dünya edebiyatından eserleri, yazarları incelediği bölümlerin, çeviri, tanıtım, eleştiri, hikâye ve şiirlerin varlığı, sözünü ettiğimiz karşılıklı etkileşimi örneklendirir.

¹⁹DIK, “Bahar Havası”, *Serdengeçti*, 23, Mart 1957, s. 15.

²⁰Çiğdem Özay, *Kültür ve Sanat Hayatımıza Katkısı Bakımından Varlık Dergisi Üzerine Bir İnceleme (1933-1981)*, (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2018, s. 31.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. OSMAN YÜKSEL SERDENGEÇTİ’NİN HAYATI

1.1.AİLE YAŞAMI

Asıl adı Osman Zeki Yüksel’dir. Çıkardığı *Serdengeçti* adlı dergide yazdığı yazılar onun bu isimle tanınmasını sağlar. Osman Yüksel, 26 Temmuz 1917’de kendi deyimiyle insan yetiştiren memleket Akseki’de doğar.Yavuz Bülent Bâkiler’e yazdığı 1956 tarihli mektuptaysa Akseki için “*Bize, güneyin sıcaklığını, Akdeniz’in meltemlerini, lodosunu, Akdeniz ikliminin meyvelerini, nar, incir gibi getirir. Öğleden sonra, rüzgârlar hep buradan eser...Kışın fırtınaların, yazın rüzgârların vatanı burasıdır. Dağlar, ormanlar, rüzgârlar memleketidir benim Akseki’im!*” der.²¹

Osman Yüksel için Akseki ve baba evinin önemi ahşap binanın insanı rahatlatan yapısının yanında maneviyatla da ilgilidir. Çocukluk çağlarındaki yaramazlıklar ve annesini kaybettiği bahar sabahı da dâhil olmak üzere pek çok anıya ev sahipliği yapan bu mekândan Serdengeçti kopamaz.²²O kadar ki eşi İsmet Hanım’ın yazı İstanbul’da geçirme isteği Serdengeçti tarafından şaşkınlıkla karşılanır. Akseki gibi yazın bütün güzelliklerini barındıran bir yerin yanında İstanbul’un bahsi onun için abes kaçmaktadır. Bunu da Bâkiler’e gönderdiği mektupların birinde “*İstanbul’da bir yaz geçirmek! Hangi İstanbul? Florya’da, Adalar’da, Boğaz’da, Yalova’da... Hay Allah akıllar versin! Yaz, bahar burda. Kuşlar cıvı cıvı. Ormanlar taze, yeşil yüklü. Bahçede güller, zambaklar... Yeşil çemenlerarasında al al gelincikler...*” sözleriyle anlatır.²³

Kişisel duyguların ve samimiyetin en güzel ifade biçimlerinden olan mektup, Serdengeçti’yi de her yönüyle anlamamızda ve tanımamızda bize yardımcı olur. Serdengeçti’nin Akseki’ye bağlılığı, bölgenin doğal güzelliklerinden bahsederkenki samimi üslûbundan ve hissiyatının yoğunluğundan anlaşılmaktadır.

Serdengeçti’nin doğum yeri kadar doğum tarihi de önemlidir. 1. Dünya Savaşı’nın sonlarına doğru dünyaya gelen yazarın doğum tarihi, imparatorluğun çöküş yeni bir devletin ise doğuş dönemlerini işaret eder. Sonraları pek çok şiir ve yazısına da

²¹ Yavuz Bülent Bâkiler, *Serdengeçti Geldi Geçti*, (2. Baskı), Yakın Plan Yayınları, İstanbul bty, s. 152.

²² Bâkiler, *Serdengeçti Geldi Geçti*, s. 153.

²³ Bâkiler, *Serdengeçti Geldi Geçti*, s. 191.

konu olacak yenilgi, galibiyet, değişim, yeniliklerle dolu bu dönemler, Serdengeçti'nin karakterinin şekillenmesinde etkili olur.

Şiirlerindeki kahramanca eda düşünüldüğünde Koca Yusuf'lar gibi hayal edilen Serdengeçti, bir pencere çerçevesini dolduramayacak yapıda,²⁴saçı sakalına karışmış, kendisini Yunus gibi derviş olarak görmüş, onun için de giyim-kuşamına önem vermemiş biridir.²⁵ Sefercioğlu da giyimine önem vermediğine dikkat çektiği Serdengeçti'yi oldukça dağınık, biraz unutkan diye anlatır.²⁶

Annesi Emine Hanım, babasının ikinci eşidir. Babası Ahmet Salim Efendi'nin ilk eşinden iki, Emine Hanım'dan altı çocuğu olur. Altı çocukta ikisi küçük yaşta vefat eder. Serdengeçti'nin kardeşlerinden Hasan Selami hâkim, Müstecabi doktordur.²⁷

Emine Hanım'ın genç denebilecek bir yaşta vefatı Serdengeçti'yi derinden etkiler. Annesini kaybettiği mart ayı, onun tabiriyle acı bahar, kendisini o güne götüren anıların da kaynağıdır. Yavuz Bülent Bâkiler'e gönderdiği mektupların bir diğerinde o günün hissettirdiklerini ve anne hasretini anlatır:

“Bu oda da, acı tatlı hatıralarla dolu. Bir bahar sabahı 28 Mart, anam, sevgili anam, her şey hayata yeniden doğarken, ölü toprak uyanırken, şu fâni dünyaya ebediyen veda etti.

*Ah anam! Bambaşka bir kadındı. Uyanırken rüya görür, bir taraftan da anlatırdı. Çok duyguluydu. Harap, viran, koyu gölgeli, serin yerleri çok severdi. Zavallı veremdi. Ben o zaman 10-11 yaşlarındaydım bir çocuktum. Aradan yıllar geçti. Hâlâ içimde bir ana hasreti var. Bu ana sevgisi, Anadolu sevgisiyle karışıyor”*²⁸Annesinin vefatından elli yıl sonra acısının tazeliğini günlüğüne yazdıklarında görürüz.²⁹

Serdengeçti, babası Akseki müftüsü Ahmet Salim Efendi'nin ilmî yönünün kuvvetini ise şöyle aktarır:

²⁴Yavuz Bülent Bâkiler, “Serdengeçti Osman Yüksel”, *Türk Edebiyatı*, 133, Kasım 1984, s. 12.

²⁵Ahmet Günay, “Garip Bir Derviş”, *Türk Edebiyatı*, 133, Kasım 1984, s. 15.

²⁶Necmeddin Sefercioğlu, “Ölümünün 21. Yıldönümünde ‘Serdengeçti’ Osman Yüksel”, *Orkun*, 81, Kasım 2004, s. 41.

²⁷Cemal Kurnaz, *Deli Rüzgâr: Osman Yüksel Serdengeçti*, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2012, s. 44, 45.

²⁸Yavuz Bülent Bâkiler, *Serdengeçti Geldi Geçti*, s. 154.

²⁹Ahmet Günay, “Garip Bir Derviş-Osman Yüksel'in Günlüğünden (Anam, Seninle Buluşabilecek Miyiz?)”, *Türk Edebiyatı*, 133, Kasım 1984, s. 16.

“Mütemadiyen okur. Elinden hemen hepsinin sonu “î” ile biten İslâm büyüklerinin kitapları düşmez. Kütüphanesi de buradır. Bir asra yaklaşan ömür, burada geçmiştir. Babam Mevlâna’ya hayrandır. İyi Arapça, Farsça bilir; şairdir de. Amma ne yazık ki, içtimaî iklimi çok kısır kalan bu yerde kaldı, gitti.”³⁰

Ahmet Salim Efendi’nin ibadete düşkünlüğünden “Aynı dualar... Bitmez tükenmez okumalar, namazlar, dualar...” diye bahseder.³¹ Ahmet Salim Efendi aynı zamanda Akseki Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kurucuları arasında yer alan bir vatanperverdir.³²

Evlilik fikrine olumlu bakmasa da halasının kızıyla evlenmeyi kabul eder. Evliliğin getireceği sorumlulukların kişiliğine uymayacağını düşündüğü için başta bu fikre sıcak bakmayan Serdengeçti’nin henüz en başında, nişanlanma safhasından bu işe gönüllü yoktur.

Evliliğin ona çağrıştırdıklarını “Amma bu sene, ben de bir tuhafım, burası da. Herhâlde şu evlenme işi bozdu bu havayı. Ben, yalnız başına avare bir adamım. Evlenmeler, mesuliyetler, mecburiyetler benim neyime? Bakma oldu bir kere” şeklinde ifade eder.³³ İsmet Hanım ile olan evliliğinden memnun olmayışında hem bu ruh hâli hem de eşiyle aralarındaki fikir ayrılıkları etkilidir. Bunun içinse şöyle söyler:

“Evlendim. Ama yine yalnızım. Kadın başka âlemde ben başka âlemdeyim. Hissî, kalbî, hatta cinsî bir evlenme değil bu. Ailevî, içtimaî, mecburî bir şey. Geç!”³⁴

Serdengeçti’yi anne özlemiyle birlikte en az onun kadar etkileyen başka bir olay da oğlunun dünyaya geldikten sonra çok yaşamamasıdır. Serdengeçti’den bu kayıp karşısında yaşadığı üzüntüyü dile getirdiği bir mektup aldığını söyleyen Yavuz Bülent Bâkiler, mektubun 27 Mayıs sürecinde bulunmasından korkan babasının yaktığını belirttikten sonra yazılanların kendisinde bıraktığı etkiyi “Her cümlesiyle hıçkırıklar

³⁰Bâkiler, *Serdengeçti Geldi Geçti*, s. 154.

³¹Bâkiler, *Serdengeçti Geldi Geçti*, s. 171.

³²Rasih Yılmaz, *Toros Yüzlü Adam: Osman Yüksel Serdengeçti*, Timaş Yayınları, İstanbul 1998, s. 21.

³³Bâkiler, *Serdengeçti Geldi Geçti*, s. 155.

³⁴Bâkiler, *Serdengeçti Geldi Geçti*, s. 169.

koparan çok duygulu bir mektuptu.” diyerek anlatması, bu ölümün Serdengeçti’nin ruhunda büyük yaralar açtığını gösterir.³⁵

Serdengeçti ömrünün son zamanlarında parkinsonla mücadele eder. Mustafa Nadir Önay, hastalıkla Serdengeçti’nin karakteristik özelliklerini bağdaştırır:

*“Hayat ve insanlar karşısında pes etmeyen bu insan; çaresiz bir acizliğe insanüstü bir kuvvetle 10 yılı aşan bir zaman müthiş mukavemetini –yine her zaman ki gibi- göstermiştir. Fakat yine insan üstü bir gücün acizliği karşısında yani ölümün karşısında pes etmişti. Evet vadesi dolmuştu. Mücadelesi, bitmişti onun için. Ölüm onu durdurdu. Herhalde ölüm olmasaydı duracağı yoktu. Hastalığına dikkat ettiğiniz mi onun? Devamlı hareket halindeydi. En sonunda yatağa düştü. Yatakta bile hareket ediyordu. Hareket üzerine yaratılmış o.”*³⁶

Serdengeçti’nin hastalıkla imtihanı vefat ettiği 10 Kasım 1983 tarihine kadar sürer.

1.2.OKUL HAYATI

Eğitim hayatınamemleketi Akseki’de başlar. İlkokulu burada bitirir. Ortaokul için Antalya’ya giden Serdengeçti sonrasında Ankara Erkek Lisesine devam eder.³⁷ Hayatındaki aksiyonlu zamanların başlangıcının üniversite yıllarına tekabül ettiği, DTCF’nin felsefe bölümüne devam ettiği zamanlarda başladığı söylenebilir.

Serdengeçti, bubölüme isteyerek kaydolur. Tercih nedenini *“Burasını diğer yüksek mekteplere, fakültelere tercih ettim. Çünkü ta öteden beri kitaplara, fikirlere karşı alâkam, her alâkanın üstünde idi. Şimdi tam aradığım yeri bulmuştum.”* şeklinde açıklar.³⁸ Fakülteden beklentisini ise *“Burada ruhiyat okuyacaktım. İnsanları harekete getiren psikolojik âmilleri ruhî tezahürleri, insanla insan, insanla cemiyet arasındaki münasebetleri öğrenecektim, içtimaiyat okuyacaktım. Cemiyetlerin yükseliş ve çöküş sebeplerini, sosyal cereyanları takip edip araştıracaktım. Nihayet büyük filozofların sistemleri üzerinde duracak, nihayet onlardan aldığım ilhamla, ışıkla kültür hayatımızın*

³⁵Yavuz Bülent Bâkiler, *Serdengeçti Geldi Geçti*, s. 190.

³⁶Mustafa Nadir Önay, “Osman Yüksel Serdengeçti Efsanevi Bir İnsan”, *Töre*, 151, Aralık 1983, s. 43, 44.

³⁷Cemal Kurnaz, *Deli Rüzgâr: Osman Yüksel Serdengeçti*, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2012, s. 53-62.

³⁸Osman Yüksel, “Serdengeçti’nin Müdafaası”, *Serdengeçti*, 3, Ekim 1947, s. 3.

geçirmekte olduğu buhranları anlayacak, karanlıkları aydınlatacaktım. Milletime, vatanıma bu yolda gücümün yettiği kadar faydalı olmaya çalışacaktım.” diye özetler.³⁹

Ancak sonrası beklediği gibi olmaz.Kabaklı'nın “Osman Yükseller” diye tanımladığı, üniversite eğitimi için Anadolu'dan gelmiş gençleri tarif ederken kullandığı şusözler Serdengeçti'nin dönemin milliyetçi-maneviyatçı gençliğinin sembolü olduğunu gösterir:

“Taşra'dankalb hulûsu, zekâ asaleti, fikir namusu, iyilik aşkı ile gelmiş, bir fakülteye, yüksek okula güç belâ yazılmış olan Osman Yüksel'ler önce şaşkınlık, sonra yalnızlık ve tükenmişlik hissine düşerler.”⁴⁰

Serdengeçti'yi hayâl kırıklığına uğratan olayların başında fakülte hocalardan bazı isimlerin komünizmle alakalı faaliyetlerde bulunması gelir. Üniversite kadrosuyla ilgili görüşlerini,dergisinde yayımladığı “Bir Fakültenin İç Yüzü” başlıklı yazı dizisinin ikincisinde isim isimyaptığı değerlendirmelerle verir. Değerlendirmeler üniversitenin o zamanki rektörü Şevket Aziz Kansu'yla başlar. Kansu yumuşak mizaçlı biridir. Komünist olarak nitelendirilemese de tam anlamıyla bir vatanperver olduğu da söylenemez. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün başındaki isim Pertev Naili Boratav ise halk edebiyatı sahasında çalışmaları olan, özellikle Alevi-Bektaşî geleneğine ait şiirleri öğreten bir hocadır.Yunus Emre gibi ilahî aşkı koşulsuz sevgi ve hoşgörüyü karşılamasıyla gönüllerde yer etmiş, Mehmet Akif gibi millî ve İslamî şuurun temsilcilerinden sayılan isimlere gerekli önem verilmemektedir. Fakültede, Çanakkale Savaşı'nın yıldönümü vb. millî duyarlılığa sahip herkes için kıymetli olması gereken günlerin önemsenmediği hatta alaya alındığı bir ortam vardır.⁴¹

Serdengeçti'ye ters gelen sadece okulun öğretmen kadrosu olmaz. Üniversite gençliği de onun düşündüğü gibi değildir. Beklentisi vatanperver, dinî hassasiyetlere sahip bir gençliktir. Okulla ilişkisi kesildikten sonra da dergisinde gençler için yazılar yazar. Ülkeyi etkisi altına alan kültür emperyalizminden en çok etkilenen kesim yine gençlerdir. Gençlerin yabancı kültürlerin etkisine nasıl girdiğini dergideki yazılarında

³⁹Osman Yüksel, “Serdengeçti'nin Müdafaası”, s. 3.

⁴⁰Ahmet Kabaklı, “Osman Yüksel'ler”, *Türk Edebiyatı*, 122, Kasım 1983, s. 2.

⁴¹O.Y.S, “Bir Fakültenin İç Yüzü”, *Serdengeçti*, 2, Mayıs 1947, s. 8-9.

anlatır. “*Bir Fakültenin İç Yüzü*” yazısında bahsettikleriyle üniversite gençliğinin onun düşüncelerine, hissiyatına ters noktada durduğunu görürüz.

Bu yazı iki bölüm halinde derginin ilk iki sayısında yayımlanır. İkinci sayıdaki yazıda üniversitede görevli kadronun komünizmle ilişkisi üzerinde dururken birinci sayıda fakültede yaşanan olaylar anlatılır. Öğrencilerin okudukları kitaplara örnek verilir. Bunlar müstehcen kitaplardır. Serdengeçti bu yazıda, kültürel yozlaşmayı anlatmak için okul kantininde şahit olduğu konuşmaları aktarır.⁴²

Büyük hevesle başladığı okuldan bu nedenle beklediğini bulamaz. Vatan, millet gibi manevî değerlere kıymet vermeyen bir toplulukla karşılaşmak kendisini hayâl kırıklığına uğratar.⁴³

Bu olumsuz görüşlerle birlikte “*Bir Fakültenin İç Yüzü*” yazısı okulla ilişkisinin kesilmesine neden olur. 3 Mayıs 1944 olaylarına katılmasıyla başlayan adlî sürecin ardından *Serdengeçti* ismiyle çıkardığı dergide yayımlanan bu yazı da okul hayatını sekteye uğratan olayların tuzu biberi olur.

Sonrasında okula dönebileceği yönünde çıkan karara rağmen olumsuzluklar peşini bırakmaz ve Serdengeçti üniversite öğrenimini tamamlayamaz.⁴⁴

1.3.MAHKEME, DAVA VE CEZALAR

O, gerçekten de ömrünün çoğunu davalarla geçirmiştir. Yılmaz, hayatı boyunca 92 kez mahkûmiyet kararıyla karşılaştığı, bunların 8’inden ceza aldığını söyler. Aldığı cezaların toplam süresi 4,5 yıldır.⁴⁵

İlk olay üniversitedeki öğretim üyelerinden bazılarını komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle MEB’e şikâyeti üzerine olur. Başta Serdengeçti’yle birlikte şahitlik yapan öğrencilerin sonradan aksi yönde verdikleri ifadeler, Serdengeçti’nin iftirayla suçlanmasına neden olur, üniversiteyle ilişkisi kesilir.⁴⁶

⁴²O.Y.S, “Bir Fakültenin İç Yüzü”, *Serdengeçti*, 1, Nisan 1947, s. 14-15.

⁴³O.Y.S, “Bu Adamlar Bizden Ne İstiyorlar?”, *Serdengeçti*, 5, 1948, s. 7.

⁴⁴İmzasız, “Serdengeçti’nin Müdafası”, *Serdengeçti*, 3, Ekim 1947, s. 6.

⁴⁵Rasih Yılmaz, *Toros Yüzlü Adam: Osman Yüksel Serdengeçti*, Timaş Yayınları, İstanbul 1998, s. 117. Bu bilgi Serdengeçti’nin radyo konuşmalarında da geçmektedir.

⁴⁶Süleyman Arif Emre, “Serdengeçti ile İlgili Davalar”, Abdurrahim Balcıoğlu, *Osman Yüksel Serdengeçti*, (5. Baskı), Mihrabat Yayınları, İstanbul, s. 207-209.

26 Nisan 1944 akşamı Serdengeçti'nin Pertev Naili Boratav, eşi Hayrunnisa Boratav ve Sabahattin Ali'yle karşılaşması sözlü tartışma ve itiş kakışla neticelenir. Taraflar birbirlerinden şikâyetçi olur. Sonraki gün Pertev Naili Boratav, olayı DTCF Dekanlığına da bildirir. Disiplin Kurulundan Serdengeçti'nin fakülteden atılması kararı çıkar.⁴⁷ Mahkemeye yansıyan olayda Serdengeçti'ye de Sabahattin Ali'ye de para cezası verilir. Bunun Serdengeçti'nin aldığı ilk ceza olduğu söylenir.⁴⁸ Dergisinde bu konudan bahsederken Hasan Ali Yücel'in fakülteyi arayıp kendisini fakülteden attırdığını yazar.

Tutuklanmasına neden olan ilk olay ise 3 Mayıs 1944 tarihindeki Türkçülük-Turancılık davasıdır. Hüseyin Nihâl Atsız, *Orhun* dergisinde dönemin Başbakanı Şükrü Saraçoğlu'na yönelik birkaç mektup yayımlar. Mektupların ilkinde Saraçoğlu'nu muhatap alma nedenini 5 Ağustos 1942'deki konuşmasına bağlar:

“Biz Türküz, Türkçüyüz ve daima Türkçü kalacağız. Bizim için Türkçülük bir kan meselesi olduğu kadar ve lâakal o kadar bir vicdan ve kültür meselesidir.” sözlerini hatırlatır ve milliyetçiliğin resmî bir ağızdan vurgulanıyor olmasının kendisinde yarattığı etkiden bahseder. Türkçülük aleyhindeki hareketlere ve komünizm tehlikesine dikkat çekilir.⁴⁹ Özellikle ikinci mektupta eğitim camiası içinde komünist olduğu bilinen isimler verilir. Ona göre bu isimlerin görevlerine devam ediyor olmaları kabul edilebilir değildir.⁵⁰ Saraçoğlu'nun milliyetçi kesime göz kırpan tavrı TKP'yi rahatsız eder. Aclan Sayılğan'ın, 15 Aralık 1946'da İstanbul Örfi İdare Komutanlığının Dr. Şefik Hüsnü Değmer'in evinde bulduğu Moskova'ya gönderilen rapordan yaptığı alıntı bu rahatsızlığı net bir şekilde gösterir:

“Fakat, az sonra Refik Saydam istifa etti. Yerine getirilen Saraçoğlu, daha ilk icraatında, kendini vurguncu ticaret burjuvazisinin ve zengin köylü toprak sahiplerinin mümessili olarak açığa vurdu. Ticareti yani vurgunculuğu, tamamiyle serbest bıraktı. Ardından ‘Varlık vergisi’ namı ile millî azınlık aleyhine bir soygun kanunu ile ırkçı-faşist cephesi ile sırtıttı. Halkın açlığı hesabına müteahhitlerin ve zengin ziraat müstahsillerinin kasalarına küçük tasarruf sahiplerinin karagün akçalarının akması

⁴⁷Süleyman Arif Emre, “Serdengeçti ile İlgili Davalar”, Abdurrahim Balcıoğlu, *Osman Yüksel Serdengeçti*, (5. Baskı), Mihrabat Yayınları İstanbul bty, s. 207-209.

⁴⁸Kurnaz, *Deli Rüzgâr: Osman Yüksel Serdengeçti*, s. 369.

⁴⁹Atsız, “Başvekil Saraçoğlu Şükrü'ye Açık Mektup”, *Orhun*, 15, 1 Mart 1944, s. 3-6.

⁵⁰Atsız, “Başvekil Saraçoğlu Şükrü'ye İkinci Açık Mektup”, *Orhun*, 16, 1 Nisan 1944, s. 3-6.

sür'atlendirildi. Bu şerait altında, daha evvelki hükûmet hakkında karar üzerinde durulamazdı."⁵¹

Mektupta ismi geçenlerden Sabahattin Ali'nin, Atsız aleyhine açtığı davayı izlemeye giden üniversite talebelerinin içinde Serdengeçti de vardır. Adliye binasının önünde toplanıp yürüyüşe geçen bu grubu yönlendirenler arasında olması nedeniyle tutuklanır. Yürüyüşün devlet düzenine yönelik bir hareket olarak değerlendirilmesiyle Vali Tandoğan'ın karşısına çıkarılan Serdengeçti tabutluklara atılır. "Tabutluk" diye tabir edilen yerlerin tasviri Serdengeçti tarafından şu şekilde yapılır:

"Diri diri mezara konuyorduk. Orada havadan bile mahrum edildik. Orada bir dilenci gibi 24 saatte bir uzatılan üç yüz gramlıkekmegi sabırsızlıkla. Bazen günlerce su bilmiyorduk. Aylarca yıkanmadık. Üzerimizdeki gömlek kirden peynir gibi kırılıyordu. Benim bir siyah elbisem vardı. O kadar kirlenmişti ki bana kara tahta vazifesi görüyordu. Üzerine toplu iğnenin ucu ile mısralar yazıyordum(...) Bir gün polis kapımı açtı. Benimle gel, dedi. Kapısının üzerinde iki kırmızı hilâl bulunan bir odaya girdik. Orada iki kişi vardı. Beni sorguya çektiler. Verdiğim cevaplar hoşlarına gitmemiş olacak ki polise emrettiler. Götür bunu tabutluğa, dediler. Polis beni alıp götürdü. Bir delik açarak buraya gir, dedi. Nasıl gireyim, ben buraya nasıl sığarım, dedim, sen girmezsen biz sokarız, cevabını aldım. Beni bir çaput gibi bu deliğe soktu. Baktım tepemde güneş gibi büyük büyük ampuller yanıyordu. Duvarlarda zincirler vardı. Terler döküyordum. Yücel'in aşkına ecel terleri..."⁵² "Azap Hücrelerinde" adlı yazıda da tabutluklardan bahsedilir:

"13 numaralı hücrenin kapısı açıldı, fare deliği gibi bir yer, ancak küçük bir karyola sığabiliyor, kapıyı yüzüme çarpar gibi kapadılar, tuhaf bir hal memnun gibiyim. Duvarlara bakıyorum, kapıya bakıyorum, bir baktığım yere bir daha bakıyorum, kapıda ne var! Duvarlarda ne var. Mendebur küçük bir karyola..ayakta duracak yer yok her yeri bu tahta karyola kaplamış yukarıda avuç içi kadar bir delik var o deliğin hizasında bir elektrik yanıyor, gözüm elektrikte... mütemadiyen ona bakıyorum. (...)yatağa

⁵¹Aclan Sayılğan, *Türkiye'de Sol Hareketler*, (5. Basım), Doğu Kütüphanesi Yayınları, İstanbul 2009, s. 20.

⁵² Osman Yüksel, "Serdengeçti'nin Müdafaası", s. 5.

*uzanıyorum tuhaf bir koku var, altını üstüne getirdim yine öyle bu seferde kaldırdım attım. Karyolanın altına soktum. Kuru tahtaya uzanıyorum.”*⁵³

Tabutluklar, mücadelesinin başlangıcı gibidir. Kendisinin de dediği gibi boşa Serdengeçti olmamıştır.⁵⁴İki buçuk ayın sonunda takipsizlik kararı verilir. Bu süreçte Hasan Ali Yücel’in emriyle üniversiteden atılan Serdengeçti, okula dönme isteği sonuçsuz kalınca dönemin Milli Eğitim Bakanı Yücel’e ithafen *Yüksek Makamın Alçak Vekiline* başlıklı bir dilekçe yazar. Zamanla değişen siyasî güçle birlikte Serdengeçti okuluna tekrar kaydolar. 3 Mayıs olayları Serdengeçti’nin hapisle ilk karşılaşması olsa da son olmaz. İlerleyen yıllarda da hakkında açılan davalar, aldığı cezalar vardır.

Yıllar sonra verdiği röportajda 1944’e kadar milliyetçilerin üstlendiği rolü fiilî ve fikrî faaliyetler olarak ikiye ayırır. Fikrî hareketlerle kast edilen düşüncelerini yaymak amacıyla dergi, broşür, gazete, kitap vs. çıkarmak; komünist faaliyetlere karşı hükümeti ve halkı uyarmaktır. Serdengeçti hareket içerisinde kendi yerini “*fikrî hareketler sahasında milliyetçileri teşvik etmek, fakülteler arası teşkilat kurmak*” şeklinde özetler.⁵⁵

3 Mayıs olaylarının ardından Hasan Ali Yücel ve Dil ve Tarih, Coğrafya Fakültesi tarafından mahkemeye verilir. Konya’da çıkardığı *Serdengeçti* dergisinin 3. sayısı sonrası döndüğü Ankara’da hakkındaki mahkûmiyet kararının temyizde onandığını öğrenir. Cezasını memleketinde çekmek için Akseki’ye doğru yola çıksa da Konya’da sivil polislere yakalanır. Emniyetten sonra savcı karşısına çıkarılır. Savcının elinde Ankara’dan çekilmiş bir telgraf vardır. Telgrafta Serdengeçti hakkında 3 ay 16 gün mahkûmiyet kararı olduğu, yakalanması gerektiği yazılıdır. Sözü edilen cezayı Konya Cezaevinde çeker.⁵⁶

Hakkında açılan davalardan bir diğeri de ‘Fakülteye Hakaret Davası’dır. Serdengeçti’nin aynı isimle çıkardığı dergide yer alan *Bir Fakültenin İç Yüzü* yazısındaki DTCF’ye yönelik ifadeler fakültenin, yazarı mahkemeye vermesine neden olur. Serdengeçti söz konusu mahkemede yaptığı müdafaayı dergisinde de yayımlar. Böyle

⁵³İmzasız, “Azap Hücrelerinde”, *Serdengeçti*, 2, Mayıs 1947, s. 4-5.

⁵⁴Osman Yüksel, “Serdengeçti’nin Müdafaası”, s. 5

⁵⁵İmzasız, “Osman Yüksel Serdengeçti ile Mülakat”, *Töre*, 144, Mayıs 1983, s. 14.

⁵⁶İmzasız, “Bu Adamlar Bizden Ne İstiyorlar?”, *Serdengeçti*, 5, 1948, s. 13.

bir yazı kaleme almasının nedenini gördükleri karşısında susmak istememesi olarak açıklayan Serdengeçti, sözlerine gerçeğin dışında bir şey yazmadığını ekler. Yazının amacı hakikatlerin gözler önüne serilmesidir. Serdengeçti, açıklamasının devamında üniversitede tanık olduğu ahlakî sıkıntılara, yozlaşmaya, komünist faaliyetlere ait gözlemlere değinir.⁵⁷ Yazının içeriği ahlaki çöküş, kültürel yozlaşma içinde olan üniversite ortamına dair manzaralar üzerinedir.⁵⁸ Serdengeçti bu yazı neticesinde 6 ay 2 gün hapis, 202 lira para cezasına çarptırılır.⁵⁹

Serdengeçti dergisinin ilk sayısında dikkat çeken yazılardan *Bir Nesli Nasıl Mahvettiler* sonraki yıllarda aynı isimle çıkacak kitabın habercisidir. Derginin 9. sayısında eserin forma halinde çıktığı okura müjdelendir. 10. sayıda ise bahsi geçen eserin İçişleri Bakanlığının emriyle toplatıldığı söylenir. Eser ‘Muzır Neşriyat’ denilerek toplatılmıştır. Serdengeçti, gençliği kötü etkileyen bunca yayın varken bu eserin muzır olarak değerlendirilmesine isyan eder. Konu mahkemeye yansır, savcılık inkılâp aleyhinde neşriyattan dolayı haklarında kamu davası açar. Durum böyleyken eserin ikinci formasının basılamayacağı okura bildirilir. Okur, mahkemeye davet edilir. 2-3. formalar orada çıkacak, okunacaktır.⁶⁰

Derginin 11. sayısında 10 yıldır millî piyangodan başka bütün millilerin dostu ve müdafii olduğunu mahkemeye verdikleri vesikalarla ispat ettiklerini söyleyen Serdengeçti, eserin seçimlerden önce toplatılmasının muhalefeti sindirme amaçlı olduğuna, olayın adlî olmaktan çok siyasî nitelik taşıdığına inanır. Beraat beklerken çıkan af kararından memnun değildir. Toplatılan kitapların iadesi için yapılan başvurulara henüz cevap gelmemiştir. Bu belirsizliklere rağmen kesin olan eserin yayımına devam edileceğidir.⁶¹ Derginin 14. sayısında eserin ikinci formasının çıkacağı müjdelendir. İlk formasının Bakanlar Kurulu kararı ve İçişleri Bakanlığının emriyle toplatıldığı hatırlatılır.⁶² 22. sayıda da eserin çıkacağı bir daha duyurulur.⁶³ 23. sayıda

⁵⁷Osman Yüksel, “Serdengeçti’nin Müdafaası”, s. 5

⁵⁸O.Y.S, “Bir Fakültenin İç Yüzü”, *Serdengeçti*, 1, Nisan 1947, s. 14-15.

⁵⁹Osman Yüksel, “Serdengeçti’nin Müdafaası”, s. 7

⁶⁰İmzasız, “Bir Nesli Nasıl Mahvettiler”, *Serdengeçti*, 10, 1950, s. 11.

⁶¹İmzasız, “Bir Nesli Nasıl Mahvettiler”, s. 6.

⁶²İmzasız, “Serdengeçti’nin Mevcut Sayıları”, *Serdengeçti*, 14, 1962, s. 16

⁶³İmzasız, “Okuyucularımıza”, *Serdengeçti*, 22, 1956, s. 16.

eserin 3 forma bir arada olacak şekilde basıldığı okura bildirilir.⁶⁴Haksız yere toplatılan başka bir yayın da *Serdengeçti* dergisinin 13. sayısındır.⁶⁵

Serdengeçti,15-16. sayı nedeniyle Ankara ve İstanbul’da mahkemeye verilir. Haklılığına sonuna kadar güvenir mahkûmiyetten çekinmez. Davanın büyüklüğünün farkındadır ve çıkabilecek karardan yana korkusu olmadığını söyler.⁶⁶

Hakkında açılan davaların en önemlilerinden biri de ‘Ayasofya Davası’dır. Ayasofya’nın kilise olacağı söylentisi ve Rum Patriği Atenegoras’ın Celal Bayar tarafından ilgiyle karşılanması *Serdengeçti*’yi oldukça üzer. Bunun üzerine yazdığı *Ayasofyabüyük* ses getirir. Yazıda, “*Ayasofya, Ayasofya seni bu hâle koyan kim*” diye sorar.⁶⁷ Ayasofya’nın yeniden cami olmasını ister. Bu kutsal mekân fethin sembolü, Fatih’in mabedidir. Öyle kalması da gerekir. *Serdengeçti*, Ayasofya’nın minarelerinden yükselecek tekbir seslerini beklemektedir.⁶⁸

Yazı dolayısıyla Ağır Ceza Mahkemesine verilir. Verilme nedeni yazının ‘millî mukavemeti kırıcı’ görülmesidir. Savunmasında,Ayasofya’yı ziyaretinde karşılaştığı manzaraların onu çok üzdüğünden bahseder. Ayasofya’da cami sıfatını belli edecek şeyler kalmamıştır. Bu manzara karşısında ele aldığı yazının millî-manevî değerler üzerine olması yadırganmamalıdır. Bilirkişi raporunda da belirtildiği gibi yazı millî mukavemeti kırmak için değil aksine millî şuurunu yükseltmek amacıyla yazılmıştır. Yazının hükümet aleyhine güç oluşturma gibi bir çaba içermediği de yine raporda belirtilmektedir. Yazıyla ilgili bir suçlama da Türk-Yunan dostluğunu zedelediği yönündedir. *Serdengeçti*, yazının siyasî olmadığını açıklamak durumunda kalır. Ayasofya’yı ziyaretinde gördükleri karşısında tüm samimiyetiyle, dinî hassasiyetle yazdığı bu yazıyla ilgili iddialar sanki Yunan makamlarına aittir. Türkiye’de Türklük ve Müslümanlık adına yazdıklarının Türk makamlarınca yargılanmasına neden olması *Serdengeçti*’yi isyan ettirir.⁶⁹Mahkemenin sonunda yazının, yazarın dinî duygularının tesirinde kalarak ve Yunan gazetelerindeki Ayasofya’nın kilise yapılacağına

⁶⁴İmzasız, “Yeni Neşriyat”, *Serdengeçti*, 23, 1957, s. 16.

⁶⁵İmzasız, “*Serdengeçti*’nin Mevcut Sayıları”, s. 16.

⁶⁶Bağrıyanık, “Açın Kapıları Osman Geliyor”, *Serdengeçti*, 17, 1952, s. 15.

⁶⁷*Serdengeçti* Osman Yüksel, “Ayasofya”, *Serdengeçti*, 17, 1952, s. 3.

⁶⁸*Serdengeçti* Osman Yüksel, “Ayasofya”, s. 3.

⁶⁹Osman Yüksel, “Ayasofya”, s. 5-6-7.

dairhaberlerin etkisiyle yazıldığı, millî menfaatlere ve laiklik ilkesine aykırı bir durumun söz konusu olmadığı gerekçesiyle beraat kararı çıkar.⁷⁰

Dergisinin 15-16. sayısı gibi birlikte çıkarılan 19-20. sayısında, hakkındaki davalarla ilgili bilgi sahibi olduğumuz bir yazı bulunmaktadır. “*Beş Mahkeme*” başlıklı yazıda derginin 4-5 ay önce yayımlanan 17. sayının dava konusu olduğu belirtilir. Millî mukavemeti kırmak, milliyetçilik, mukaddesatçılık aleyhinde neşriyatta bulunmakla suçlanmaktadır. Suça delil olarak 17. sayının üzerindeki resim, resmin altındaki dört satırlık manzume, ikinci sayfadaki “*Tarikatları DP İdare Ediyormuş*” adlı yazıda Milletvekili Abdurrahman Boyacıgiller’e verdiği cevap ve büyük yankı uyandıran “*Ayasofya*” yazısı gösterilmektedir. Suçlamaların kendisi gibi millî-manevî değerlere sahip biri için yapılmasına karşı çıkar. Bu tarz dayanıksız suçlamaların ancak tepeden inme emirler yoluyla olabileceği kanısındadır.

Aynı yazının devamında onun bu tezini doğrular nitelikteki mahkeme tebliğ kâğıdı da yayımlanır. “*Duruşmanın kısa zamanda ikmal edilmesi*” ifadesi görüşünü destekler.⁷¹

Başka bir dava konusu müstehcen yayın iddiasıdır. Davadan beraat ettiği haberini okuyucularına duyurur.⁷² Suçlamaların hangi yazılardan kaynaklandığı söylenmese de Kurnaz, davaya *Bağrıyanık*’taki yazıların neden olduğunu düşmektedir.⁷³

İlerde “*Malatya Faciası*” olarak bahsedeceği Malatya Suikastı ile ilişkisi olduğu gerekçesiyle de tutuklanır. 1952 yılında, Malatya’da Ahmet Emin Yalman’a suikast girişiminde bulunulur. Hüseyin Üzmez ve aralarında Musa Çağıl, Şerif Dursun, İlhan Özcivelek’in bulunduğu arkadaş grubunun, Yalman’ın başyazarlığını yaptığı *Vatan* gazetesinin düzenlediği güzellik yarışması galibi Gelengül Tayfuroğlu’nun seyahat için Amerika’ya gönderilmesi ve orada Amerikan askerleriyle olan fotoğraflarının gazetede basılmasına tepkisi olayları başlatır.⁷⁴ Bu, olayın patlama noktasıdır.

⁷⁰Süleyman Arif Emre: “Serdengeçti ile İlgili Davalar”, Abdurrahim Balcıoğlu, *Osman Yüksel Serdengeçti*, (5. Baskı), Mihrabat Yayınları, İstanbul bty, s. 231.

⁷¹İmzasız, “Yaşasın Demokrasi! Beş Mahkeme”, *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 14.

⁷²İmzasız, “Yaşasın Demokrasi! Beş Mahkeme”, s. 14-15.

⁷³Kurnaz, *Deli Rüzgâr: Osman Yüksel Serdengeçti*, s. 510-511.

⁷⁴Süleyman Arif Emre, *Siyasette 35 Yıl 1*, (4. Baskı), MG V Yayınları, Ankara 2017, s. 39.

Olayların öncesine baktığımızda Yalman'ın siyasî görüşlerini şekillendiren ortamı incelemek gerekir. 2. Dünya Savaşı yıllarında Türkiye'nin tarafsız kalma politikası, Almanya'nın ilerlemesi üzerine 1941'de imzaladığı Saldırmazlık Anlaşması ile Almanya lehinde bozulmaya başlar. Hükümet bu anlaşmadogrultusunda Nazi yanlısı politikalar izler. Bu dönemde Yalman özellikle *Tan* gazetesindeki ırkçılık karşıtı yazılarıyla dikkat çeker.⁷⁵ Komünist Parti idaresindeki İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği, Nazım Hikmet'i hapisten kurtarma kampanyası kapsamında 8 Mayıs 1950 tarihli toplantısında bir bildiri hazırlar. *Nazım Hikmet'i Kurtarınız* adlı Vecdi Özgüner, Nuran Bozer, Şaban Ormanlar tarafından kaleme alınan bildiride komünizmle alakası olmayan Mazhar Osman, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ali Fuat Başgil gibi önemli ilim adamlarının imzası da vardır.⁷⁶ İmza kampanyasına katılan isimlerden biri de Ahmet Emin Yalman'dır.⁷⁷ Yalman'ı hedef hâline getiren olayların bu siyasal süreçlerin bir sonucu olduğu söylenebilir.

Saldırıya dair yayınlar, olayın büyük ses getirmesini sağlar. Birçok kişinin evi, iş yeri aranır. Serdengeçti'nin yazıhanesi de aranan yerler içindedir. Arama esnasında o günlerde irticanın bayraktarı olarak görülen Hasan Fehmi Ustaoglu'nun gönderdiği Bekir Hoca'nın, irticanın ideolocya örgüsünü yapan Necip Fazıl'ın ve ihtilâlden bahseden gençlerin yazıhaneyi ziyaret etmesi Serdengeçti üzerindeki şüpheleri artırır. Aramaları, incelemeleri takip eden tutuklamalar olur. Tutuklananlar arasında Necip Fazıl Kısakürek ve Serdengeçti de vardır. Malatya'ya getirilen Serdengeçti burada 40 gün kaldıktan sonra Ankara Hapishanesine sevk edilir. Burada da 11 ay kalır. Mahkemeden, pek çok sanık hakkında ağır hapis ve sürgün cezaları çıkar. Karar, temyizde bozulur. Ancak Ahmet Emin Yalman'ın müracaatıyla onaylanır. Serdengeçti davanın ilk duruşmasında tahliye olur. Suikast girişiminde bulunan Hüseyin Üzmez 20 yıl ceza alır. Üzmez'le birlikte ceza alan gençler de sekizer sene hapis yatarlar.⁷⁸

Konya'dan AP milletvekili adayı olarak seçime giren Serdengeçti propaganda çalışmalarının ilk günlerinde üç dört yıl önce *Serdengeçti* dergisinde çıkan bir yazı

⁷⁵Şakir Dinçşahin, "Ahmet Emin Yalman ve Türkiye'yede Liberal Düşünce", *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(12), 2012, 122-124.

⁷⁶Aclan Sayılğan, *Türkiye'de Sol Hareketler*, (5. Baskı), Doğu Kütüphanesi Yayınları, İstanbul 2009, s. 228, 229.

⁷⁷Şakir Dinçşahin, "Ahmet Emin Yalman ve Türkiye'yede Liberal Düşünce", *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(12), 2012, s. 129.

⁷⁸ Serdengeçti, "Malatya Hadisesi ve Bir Hâtıra", *Serdengeçti*, 33, Şubat 1962, s.11-12

sebebiyle tutuklanır. Cezasını Konya Cezaevinde çeker. O, cezaevindeyken seçimler yapılır. Seçimlerden sonra tahliye edilir. “*Mebus olmak isterken mahpus olan bir adamın hikâyesi*”dir bu. Hikâyeden ayrıntılı bahsedeceği adres olarak *Serdengeçti* dergisinin gelecek sayısını işaret eder ancak bu sayıyı hiç çıkaramaz.⁷⁹

Ömrünün son yıllarında, 30 yıl kadar önce yazdığı yazıların haberi olmadan tekrar basılması üzerine savcı yakasına yapışır. Üst üste açılan davaların ruhunda yarattığı sarsıntı yıllardır mücadele ettiği hastalıktan daha etkilidir.⁸⁰

1.4. SİYASETTE SERDENGEÇTİ

Tek parti döneminin baskı ortamında kimsenin yapamadığı karşı durmayı yaptığını her daim söyleyen Serdengeçti için dergi faaliyetleride sesini duyurabildiği ortamlardan olur. Sonraki süreçte çok da gönüllü olmamasına rağmen siyasete atılır. Aslına bakılırsa o da kendisini bu çevreye yakın görmez. Siyaset onun kişiliğine uygun değildir. Gönülsüzlüğünü şu sözlerle ifade eder:

*“Ben cemiyet adamı, ben toplantı adamı, ben Meclis adamı, ben seçim adamı değilim. Allah, kâinat, cemiyet, devlet, hükümet karşısında görüşlerimi yazdığım içindir ki, ister istemez buralara kadar sürüklendim. İman ve fikir adamı olmak yine başka. Bu sefer bunu daha iyi anladım.”*⁸¹

Siyasetin kargaşasına uygun olmadığıнын farkındadır. Ancak henüz okul sıralarında devlet, toplum, yönetim gibi pek çok siyasî konudaki görüşlerini, çoğu zaman sert bir üslûpla dile getirmesi onu ister istemez bu yola sokar. Mizacına ters olan böyle bir ortamın kendisine etkisini de:

“Meclis çok gürültülü geçiyor. Hatta geçen gün, Demokratlar nerde ise beni Meclis’in içinde döveceklerdi. Ben zaten zemin dahi tanımadan, ne duydumsa onu hareket hâline getirmeye kalkışan, daha doğrusu bu hareketin önüne geçemeyen mizaçta bir adamım. İnandıklarım, sevdiklerim karşısında yanında bütün hudutları

⁷⁹İmzasız, “Dikkat! Dikkat! Önümüzdeki Sayımızda”, *Serdengeçti*, 33, Şubat 1962, s.15.

⁸⁰Yavuz Bülent Bakiler, “Serdengeçti Osman Yüksel”, *Türk Edebiyatı*, 133, Kasım 1984, s. 14.

⁸¹Yavuz Bülent Bâkiler, *Serdengeçti Geldi Geçti*, (2. Baskı), Yakın Plan Yayınları, İstanbul bty, s. 164.

çığnıyorum. Ne olur ne olmaz endişesinden uzak yaşıyorum. Bu halim beni hem tanıtmış hem de kendikendimle çıkmazlara sokmuştur."⁸² cümleleriyle anlatır.

İç dökmesi niteliğindeki bu cümleler hem siyasî hayatındaki bir anının ifadesi hem de mizacını özetleyen sözlerdir. Aktif siyaset hayatında seçim arifesi yaşadıklarında yine Yavuz Bülent Bâkiler'e yazdığı mektupta şöyle anlatır:

"Evvela Antalya Halkçıları geldiler. Müstakil olarak onların listesinden seçime katılmamı ısrarla istediler. Ben tarafsız, müstakil olduğum için DP'nin aleyhine CHP'nin lehine Antalya'da muvazeneyi bozacaktım. Ve mebusluğum % 90 idi. Müstakil de olsam CHP listesine girmek, câmiyi bırakıp kiliseye girmek gibi bir şey olacaktı. Onlara dedim ki:

'Sizin partiniz ve şerefınız aleyhine yazdığım yazıları Antalya Körfezi'nden atsam Akdeniz, Karadeniz olurdu.'

Güldüler. Biraz sitem, biraz kırgınlık oldu. Çekip gittiler. Bundan sonra Hürriyet Partisi musallat oldu. Antalya milletvekillerinden Dr. Asım Öksüz, dört-beş gündür mütemadiyen gelip gidiyor. Ben onların listesinden müstakil girersem %60 Çankaya'yı da istifa ettirebilirler. Listeye alırsak yüzde yüz kazanabilecekmışiz. Kaç gündür onun mücadele ve münakaşasını yapıyoruz.

Fethi Çelikbaş, İrfan Aksu ve Hürriyet Partisinin kalburüstü adamları... Konuştuk, görüştük derken bugün de Millet Partisi Maraş il, ilçe başkanları ilh: Bizim Maraş'ta sizi çok severler. Maraş'tan koy dediler. Diğer taraftan ağabeyim ve diğer yakınlarım Demokrat Partiden koy... Bu işi tedvire Tevfik İleri memur edilmiş. Biz söyleriz diyorlar. Sonuncusunu tam yani Demokrat Partiyi (minnet gibi olacak), Hürriyet Partisini yarım reddettim. Cumhuriyetçi Millet Partisinden müstakil olarak giresim var. Kanun müsait. Ama Maraş'a gitmek lâzım. Esasen, ben bu işlerin adamı değilim ya peder efendi ısrar ediyor. Etrafım ısrar ediyor. Velhasıl huzurum kaçtı."⁸³

En olumsuz eleştirileri yaptığı CHP'nin bile seçimlerde kendilerinin adayı olmaları yönündeki talepleri taktiksel dahi olsa Serdengeçti'nin Türk siyaset tarihindeki yerini gösteren bir örnektir. CHP dışında da pek çok partinin Serdengeçti'yi kendi

⁸²Yavuz Bülent Bâkiler, *Serdengeçti Geldi Geçti*, s. 164.

⁸³Yavuz Bülent Bâkiler, *Serdengeçti Geldi Geçti*, s. 159-160.

saflarında seçime sokmak istemesi onun, seçeceği parti lehine dengeleri değiştirecek ölçüde kuvvetli ve etkili bir figür olduğunu da kanıtlar niteliktedir. Özellikle çıkardığı dergiyle yarattığı etki ve yazılarının getirdiği ses düşünüldüğünde bu girişimlerin partiler adına doğru adımlar olduğu söylenebilir.

Serdengeçti açısından düşündüğümüzdeyse çok önceden başladığı muhalifliğin pek de hoşlanmadığı siyasete dayanması kaçınılmaz görünmektedir. Özellikle 3 Mayıs olaylarıyla başlayan süreçten itibaren bir şekilde siyasetle yakın ilişkide olur.

Aktif siyasete atılması 1954 senesinde Antalya'dan bağımsız milletvekili adayı olduğu seçimlerdir. Ancak bu macera onun için zaman zaman trajikomik denebilecek bir hâl alarak ilerler. Gittiği yerlerde çavuşundan kaymakamına kadar şehrin yetkili kişilerine görünmesi gerekir. Devamında hakkında pek çok dedikodu yayılır. Serik'te üniversiteden atılması gündeme taşınır. Alanya'da konuşması bitmeden kürsüden indirilir. Yine Alanya'da katıldığı bir akşam namazı sonrası toplanılması üzerine bir yaygara çıkar. Bu haberi Serdengeçti'nin meyhanede içki içerken görüldüğü söylentisi takip eder. Başka bir dedikodu da sözü edilen Serdengeçti'nin o olmadığıdır. Kaş'a ise öldü haberi gider. Kimi yerlerde yaralanan Serdengeçti buradaki haberde öldürülür. Birçok yerde de hapse konulur. Hapse atılan kişiye oy verilemeyeceği de yine aleyhine söylenen sözlerdendir. Ama Serdengeçti'ye en enteresan gelen bir hocanın "*Ben Kur'anı Kerime baktım; orada C.H.P'nin de yeri var, D.P'nin de.. Amma velâkin müstakilin yeri yok.*" demesidir. Bir tanıdıklarının DP'nin listesinin amentü gibi kutsal olduğunu, buradan isim çizmenin amentüye inanmamak olacağını söylemesi de onun sadece seçim propagandasıyla değil hakkında çıkarılan spekülâtif haberlerle de uğraştığını gösterir. Onunla ilgili pek çok dedikodu ortaya atılır. Beyannamesinin toplatıldığı bu yüzden ona oy verilemeyeceği, kazandığı takdirde delilikleriyle ilçeyi zora sokacağı, oyların bölünmesine neden olup CHP'yi engelleyeceği gibi sayısız iddiayla halkın desteği kesilmek istenir. Bunlara rağmen on binlerce oy alır ancak çoğu kişi pusulaya Serdengeçti ismini yazmıştır. Seçim Kurulu Başkanı, Serdengeçti yazılı pusulaları dergi ismi olarak değerlendirir. Mebus olmayı beklerken mahpus olur.⁸⁴

Yine çevresinin ısrarıyla katıldığı seçimler sonucu üye olarak görev aldığı İl Genel Meclisinden iki yıl sonra istifa eder. Hemşehrilerini kırmak istemeyerek başladığı

⁸⁴Osman Yüksel Serdengeçti, "Seçim Hatıralarım", *Serdengeçti*, 25, Eylül 1957, s. 6.

görevi icabı, işlerini bırakarak Antalya'ya gider. 24 üyeden oluşan meclisin 21 üyesi Demokrat Partili, 2'si Halk Parti destekli bağımsızdır. Bir de Serdengeçti vardır tam bağımsız olarak. İlk hayâl kırıklığı Daimi Encümen azalarının seçimi sırasında Serdengeçti'nin herkesin birbirini yakından tanıyabilmesi için istediği sürenin verilmemesi olur. Aslına bakılırsa seçilecek kişiler önceden bellidir. Seçilenlerin hitabet yeteneklerinin olmayışı, yetersizlikleri ve iş bilmezlikleri çoğu şeyinkarışmasına neden olur. Eski valinin köy ve ilçelerde elektrik, su gibi zaruri ihtiyaçlar varken plaj için vilayet bütçesinden almak istediği paraya da tepki gösterir. Kumluca'nın Finike'den ayrılıp kaza yapılmak istenmesine de karşıdır. Burası ayrılamayacak kadar dağlık bir coğrafyaya ve az nüfusa sahiptir. Ancak işin içine çıkar çatışmaları girince bu konuda da yalnız bırakılır. Bunlar gibi hizmetle alakalı problemlerin yanı sıra özellikle memleketi Akseki hakkında alınan kararların uygulanmaması onu çok üzer. Kararların uygulanması için belirlenen, kazaya gönderilmesi gereken para gönderilmez. Kararların uygulanmadığı, kişisel menfaatlerin milletin ihtiyaçlarından üstün tutulduğu bir yerde olduğunu düşünen Serdengeçti istifa eder.⁸⁵

Çeşitli partilerde görev almasına rağmen siyasî görüş açısından net bir çizgidedir denebilir. Her zaman CHP'nin karşısında, millî-manevî duygulara sahip, İslam'a ve Türk milliyetçiliğine bağlı biridir. CHP iktidarında eleştirdiği en önemli noktaların başında, partinin tek başına iktidar olmasının da vermiş olduğu sonsuz denebilecek güce dayanarak “biz yaptık, biz ettik” diyen halktan kopuk, üstten bakan bir tavrı benimsemesi vardır. Beklediği an 1950 seçimleriyle gelir. Haberi “Yıkıldılar” başlıklı bir yazıyla verir:

“Kendilerini yarı ilâh sanıyorlardı. Yapanlar onlardı; yaratanlar onlardı!.. Milleti onlar kurtarmıştı.(...) Tam 30 yıl Tanrılar gibi konuşular; fir'avunlar gibi saltanat sürdüler. Yediler, içtiler, kustular. Bol harcırahlar, hususî vagonlar, yatlar, kökünü kazıdıkları sultanların saraylarında şahane hayatlar, zevk, eğlence âlemleri..

Maarifin başına getirdikleri solda sıfırlar, bütün millî ve manevî değerlerimizi kurutuyor, sahte inkılâplar, devamlı bir ruh ve tarih düşmanlığı ile nesiller arasına nifak sokuyor, aile millet bütünlüğünü derinden derine sarsıyordu.(...) Türkiyede verem heryarım saatta bir vatandaşın canına kıyıyor. Nüfusumuzun yarısından fazlası sıtmalı.(...) Geçim zorluğu, işsizlik alabildiğine... Bir tarafta asansörle inip çıkan,

⁸⁵Osman Yüksel, “İstifa Ediyorum”, *Serdengeçti*, 26, 28 Aralık 1957, s. 8, 9, 10.

kâşânelerde yaşayan insanlar, bunlara gök sakinleri diyebiliriz. Diğer tarafta mağara devri yaşayan vatandaşlar.. Yeraltı sakinleri... (...) Halkçı Halk Partisinin Cemiyet nizamı...(...) Hırsızlık devletleşti; ahlâksızlık millileşti...(...) Onun için bizim muhalefetimiz parti muhalefeti değil, millet muhalefetidir.”⁸⁶

Yazıda şimdiye kadar CHP’ye yönelttiği eleştirileri toplar. CHP iktidarı özellikle kültürel anlamda yaşanan yozlaşmanın en büyük sebebi olarak görülür. İslam’ın ahlâk anlayışından uzaklaşıldığı söylenir. “İnkılâp” adı altında sunulanlar Serdengeçti’nin gözünde, millî değerleri ve bilinci yok etmek için oluşturulmuş, yeni nesli özünden uzaklaştıran, toplum düzenini bozan yapılanmalardır. Büyük resme baktığında söylemlerin aksine daha da yoksullaşan bir halk ve zenginliğine zenginlik katan iktidar yardakçıları görür. 1950’de CHP iktidarının sona ermesi Serdengeçti’de bir şeylerin değişebileceği düşüncesini uyandırır. Artık yarınlara daha umutlu bakmaktadır.

Onun döneminde de mecmuaları ve broşürleri toplatıldığı halde Menderes’in sağ-sol görüşlerle ilgili açıklamaları karşısında “*Yaşa be Menderes*” demekten kendini alamadığı gibi sözlerle de Menderes’e yol gösterir:

“Evvelâ Allaha, sonra Allah-Millet-Vatan yolunda yürüyen bize dayan(...)

Sen bize bak.. Anadolu çocuklarına bak. Bahtsız Anadolu’ya bak.

Sakin ha, politika oyunu yapıyorum diye zikzak yapma. Zira hâlâ sana güvenemeyenler var.”⁸⁷

DP’nin iktidar olması Serdengeçti cephesinde sevinçle karşılanır. Ancak o particilik peşinde değildir. Mücadelesinin gücünü Hak’tan ve halktan alan bir Anadoluludur. DP halkın oyuyla başa geçmiştir ancak onun için önemli olan parti değildir. Allah, millet, millî menfaat yolundan ayrılan kim olursa karşısındadır. Mukaddesata zarar veren faaliyetlerde bulunan DP olduğunda CHP’nin karşısında durduğu gibi onların da karşısında olacağını sözünü verir. Devletle millet arasında köprü olmaya talip olduğunu söyler.⁸⁸

⁸⁶Serdengeçti, “Yıkıldılar”, *Serdengeçti*, 11, Eylül 1950, s. 3, 15.

⁸⁷Serdengeçti, “Yaşa Be Menderes!”, *Serdengeçti*, 15-16, Haziran 1952, s. 25.

⁸⁸İmzasız, “Bundan Sonra Serdengeçti”, *Serdengeçti*, 11, Eylül 1950, s. 15.

Milliyetçi-maneviyatçı cephenin temsilciliğini sadece yazın faaliyetleriyle değil aktif siyaset hayatıyla da yapar. Onun siyasî görüşü Allah-vatan-millet kavramları temelinde açıklanabilir.

DP'ye desteğini partiye girdiği şeklinde yorumlayanlar olur. Ancak hep söylediği gibi bu parti meselesi değil zihniyet meselesidir. Menderes'in *"Dinimizi baskıdan kurtardık, Türkiye bir İslâm devletidir. İslâmiyet'in bütün icaplarını yerine getireceğiz."* şeklindeki sözleri Serdengeçti'yi umutlandırılır. Menderes'in söylemleri Serdengeçti'nin düşüncesiyle uyumaktadır. Kendisini ve siyasî tavrını şöyle açıklar:

*"Sağ, sağcılık, solculuğun komünistliğin tam aksi, bize mukaddesatçılara, dindarlara, milliyetçilere verilen isimdir."*⁸⁹

1961 seçimlerindeki adaylığını *"Konya'da misafireten A.P den seçime giriyoruz(...) Propagandanın ilk gününde Halkçıların tahriki, teşviki, tertibi ile tevkif olunuyoruz! Üç dört yıl önce Serdengeçti'de çıkan bir yazıdan dolayı!.. 14 sene evvel girdiğim Konya Cezaevine tekrar giriyorum. Hapishanedeyiz. Nurcular ve ağır mahkumlarla baş başayız. Cezaevinde seçim. Hapishanede dahi Halk Partisi peşimizi bırakmıyor. Gazetelerde çıkan bir haber. 'A.P Adayı Cezaevinde dahi suç işledi!' Rezalet!.."* sözleriyle, dergisinde duyurur.⁹⁰

1965'teki seçimlerde Antalya'dan AP milletvekili olarak meclise girer. Meclis günleri hareketli geçer. Balcıoğlu da politikanın ona göre olmadığı görüşündedir. Serdengeçti ruh olarak uymadığı meclise dış görünüşüyle de terstir. Çoğu kez tanınmaz hatta azarlamalara maruz kalır. Meclisteki bir polis memurunun onu çamaşırcı sanmasıyla başlayan tartışma kendisini tanıyan bir komiserin olaya müdahale etmesiyle çözülür. Meclis kapısındaki polisler dahi kimliğini görmeden milletvekili olduğuna inanmazlar.⁹¹ Davetli olduğu protokollere katılmaktan kaçınması da bu camiayı benimseyemediğini gösterir. Sadece mecliste değil meclis dışında da klasik milletvekili görüntüsünde değildir. Bir tren yolculuğunda milletvekilleri için ayrılan yerde seyahat

⁸⁹İmzasız, "Açıklamalar", *Serdengeçti*, 19-20, Kasım 1952, s.13-14.

⁹⁰İmzasız, "Dikkat! Dikkat! Önümüzdeki Sayımızda", *Serdengeçti*, 33, Şubat 1962, s.15.

⁹¹Süleyman Arif Emre, *Siyasette 35 Yıl-1*, (4. Baskı), MGV Yayınları, Ankara, 2017, s. 118.

ederken kondüktör onun milletvekili olduğuna inanmaz,kimliğini göstermesi karşısındaysa mahcup olur. Serdengeçti ise onu bekletmiş olduğu için üzgündür.⁹²

Bir de kravat meselesi var ki Serdengeçti dendiğinde akla gelen ilkanekdotlardandır. Kravatı kültür emperyalizminin getirdikleri arasında kabul ettiği için hayatı boyunca hiç takmaz. Bir gün fakülteden arkadaşlarının ısrarı üzerine, takacağına dair söz verir. Diğer gün Serdengeçti'yi boynunda kravat olmadan gören arkadaşları sitem etmeden duramazlar.Kravatı takmıştır takmasına ama boynuna değil beline bağlayarak.⁹³Nüktedanlığına malzeme olan kravat mevzusu vekillik döneminde de peşini bırakmaz. Diğer vekiller gibi kravat takması beklenen Serdengeçti buna yanaşmaz. Adı kravatsız vekile çıkar.

Serdengeçti'nin aklına gelen esprileri söylemeden geçmediği, dergideki yazıların çoğuna hâkim olan mizahi havadan dahi belli olur. Vekillik günlerinin de bundan istisna olmadığını söyleyebiliriz. Emre'nin aktardığı döner kapı anısı bunun örneklerindendir. Meclisin döner kapısının önünde biriken kalabalığı gören Serdengeçti “*Yahu bu ne hal, daha Meclis'e girerken dönekliğe alışıyorsunuz buranın doğru dürüst alaturka bir kapısı yok mu? Ben o kapıdan geçeceğim.*”⁹⁴demekten kendini alamaz.

Evinin dekorasyonu da milletvekilliğine yakıştırılmaz. Milletvekili seçilmesini tebrik etmeye gelenlerin “*Aman Osman, milletvekilinin halısı böyle olmaz bunu yenile. Aman Osman milletvekilinin mobilyası böyle olmaz. Bunu yenile. Aman Osman, milletvekilinin buzdolabı, perdesi böyle olmaz bunları yenile.*” sözlerini de espiyle karşılar ve “*Tamam her dediğinizi yaptım evin her şeyini yeniledim. Niye şimdi milletvekilinin karısı böyle olmaz onu da yenile demiyorsunuz.*”⁹⁵ der.

Çoğu zaman esprilerle renklenen milletvekilliği,parti çıkarları ve siyasetin cilveleri devreye girince çok sürmez. Serdengeçti, milletvekili seçildiği AP'yi de eleştirir.

AP'nin Af Kanunu karşısındaki tutumunu onaylamaz. AP ile Serdengeçti arasındaki anlaşmazlığın başlangıcı burası olur:

⁹²Abdurrahim Balcıoğlu, *Osman Yüksel Serdengeçti*, s. 19, 20.

⁹³İmzasız, “Serdengeçti'ye Dair”, *Serdengeçti*, 4, Mart 1948, s. 19.

⁹⁴Süleyman Arif Emre, *Siyasete 35 Yıl-1*, (4. Baskı), MGV Yayınları, Ankara2017, s. 118.

⁹⁵ Süleyman Arif Emre, *Siyasete 35 Yıl-1*, (4. Baskı), MGV Yayınları, Ankara 2017, s. 120.

*“Bu afla cânileri, katilleri, ırz düşmanlarını, hırsızları hepsini hepsini affettik. Yalnız Allah yolunda olanları, Allah dedikleri için yallah hapishaneleri boylayanları,onûr gibi insanları, imanlı üniversite gençlerini affetmedik. Daha doğrusu affedilmediler.Ben de bu din kardeşlerimi affetmeyenleri affetmedim. Onları, millet de, Allah da affetmeyecektir.”*⁹⁶

Başta 163. maddenin tümünü af kapsamına almayı kabul eden AP’nin caymasıyla Serdengeçti isyan bayrağını çeker.⁹⁷

Parti grubunun kravat takmadığı sürece Serdengeçti’ye mecliste söz hakkı tanımaması yönündeki kararıyla, kanunla ilgili görüşlerini *Yeni İstanbul* gazetesinde dile getirmek zorunda kalır. Yazılarında Demirel ve arkadaşlarını hedef alması partiden ihracına zemin hazırlayan en önemli gelişmelerdendir.⁹⁸

Parti içindeki milliyetçi kanadın dışlandığı, meclis gündemine gelen millî ve manevî meselelerde daha da gün yüzüne çıkar.⁹⁹ Demirel’in dindarların baskısı altında olduğunu beyanının ardından İnönü-Demirel yakınlaşmasıyla Serdengeçti Haysiyet Divanına verilir. Parti kongresinde partiyi içten yıkmak isteyen bir kesim olduğu havasının yaratılması sonucu idare heyetlerine, parti genel kurul azalığına, Haysiyet Divanlarına milliyetçilerden seçilen olmaz. Demirelcilerin İnönü’yle yakınlaşma, milliyetçileri partiden tasfiye hareketleri, bağların koparılacağı kişiler listesinde Serdengeçti’yi ilk sıralara koyar.¹⁰⁰

AP’deki çatırdama YTP, CKMP, MP’nin birleşmesi fikrini gündeme getirirse de partiler arasında anlaşma sağlanamaz.¹⁰¹

AP’den ihracının ardından yeni parti kuracağı söylentileri olan Serdengeçti, bağımsız vekil Osman Turan’la birlikte CKMP’ye iltihak eder.¹⁰²

Serdengeçti yeni partisini, *“CKMP bir parti olmaktan ziyade, bir fikir ve iman ocağıdır. CKMP oy partisi, sureti-haktan görünen, kuzu postuna bürünen, koyun*

⁹⁶Osman Yüksel Serdengeçti, *Bir Nesli Nasıl Mahvettikler*, (25. Baskı), TEDEV, İstanbul 2020, 61.

⁹⁷Osman Yüksel Serdengeçti, “A.P ve Milliyetçiler”, *Fedai*, 39, Şubat 1967, s. 3.

⁹⁸Süleyman Arif Emre, *Siyasete 35 Yıl-1*, (4. Baskı), MGV Yayınları, Ankara 2017, s. 136.

⁹⁹ Süleyman Arif Emre, *Siyasete 35 Yıl-1*, (4. Baskı), MGV Yayınları, Ankara 2017, s. 146-150.

¹⁰⁰Osman Yüksel Serdengeçti, “A.P ve Milliyetçiler”, *Fedai*, 4(39), Şubat 1967, s. 3, 4.

¹⁰¹Süleyman Arif Emre, *Siyasete 35 Yıl-1*, (4. Baskı), MGV Yayınları, Ankara 2017, s. 146-150.

¹⁰²“Turan ve Serdengeçti CKMP’ye İltihak Etti”, *Sabah*, 7 Mayıs 1968.

partisi, oyun partisi, değildir. Er kişilerin partisidir. Burası, kavi imanların, temiz vicdanların, dik seciyelerin, eğilmez başların, mücahitlerin otağıdır; aslanlar yatağıdır.” diye tanımlar.¹⁰³

2 Haziran 1968 mahalli ve kısmi senato seçimlerine katılan CKMP’nin seçim çalışmaları kapsamında yaptığı konuşmalarda imzası olan isimlerden biri de Serdengeçti’dir. Konuşmalar partinin fikir ve misyonunun tanıtımına yöneliktir.¹⁰⁴Konuşmaların ilkinde CHP ikincisinde AP’yi ele alır. İlk konuşma nedeniyle hakkında dava açılır. Dinleyicilerin talebiüzerine, dava konusu olan ilk konuşma hariç diğer dört konuşma kitap şeklinde basılır.Ordu adayı olarak girdiği 1969 genel seçimlerini kazanamayan Serdengeçti’nin vekillik dönemi bu seçimle biter.¹⁰⁵

5 Haziran 1977 genel seçimleri öncesi geçtiği MSP’de sadece bir hafta kalır. İstifasının ardından eski partisi MHP’ye döner.¹⁰⁶

1.5.NEŞRİYAT VE SERDENGEÇTİ

Henüz lise talebesiyken 1939 yılında gerçekleşen büyük Erzincan depremi üzerine yazdığı *Erzincan Destanı*(1940)’nın ilk kitabı olduğunu söyleyen Serdengeçti eserin önsözünde eseri yazma nedenini bu acıyı yaşayan vatandaşlarımızın feryatlarını anlatmak olarak açıklar. “Yazabildiklerin gönül denizinden bir damla gözyaşındır...” diyerek yaşadığı duyguların yoğunluğunu anlatır.¹⁰⁷

Türklüğün Perişan Hâli(1949)’nindergideki tanıtımı şöyledir:

“Serdengeçti Osman Yüksel, bütün şiirlerini bu adı taşıyan bir kitapta toplamış bulunuyor. Kitap şiir kitabından ziyade bir dâvâ kitabıdır. Serdengeçtercesine kendini bir dâvâyâ vermiş olan adamın kitabı. Kitapta bugünkü Türklüğün perişan hâli, dertli bir gönül, içli bir üslûpla anlatılır. Yaşanır, yaşatılır. Bütün ağıtlar, ağlayışlar, söyleyişler Türklük üzerinedir. Bu kitapta aynı zamanda, hapishane köşelerinden, hür

¹⁰³ Serdengeçti, *Bir Nesli Nasıl Mahvettiler*, s. 64.

¹⁰⁴ Metin Turhan, *Türk Demokrasi Tarihinde Milliyetçi Hareket*, Polietika Yayınları, Ankara 2020, s. 95.

¹⁰⁵ Rasih Yılmaz, *Toros Yüzlü Adam*, s. 166.

¹⁰⁶ Hakkı Öznur, *O. Yüksel Serdengeçti*, Alternatif Yayınları, İstanbul 2002, s. 51.

¹⁰⁷ Osman Yüksel Serdengeçti, *Bu Millet Neden Ağlar*, (14. Baskı), TEDEV Yayınları, İstanbul 2018, s. 60, 61.

serazat hayatlardan, vahşi dağ başlarından sesler, Yunus'un yollarından nefesler dinleyeceksiniz."¹⁰⁸

Tükenen, *Türklüğün Perişan Hâli*(1949)'ninyeni ilâve ve düzeltmelerle *Bu Millet Neden Ağlar* ismiyle tekrar basılacağı bilgisi verilir.¹⁰⁹ 1957'ye gelindiğinde 3. baskıyı yapan eser¹¹⁰, sonrasında tekrar tekrar basılır.¹¹¹

Bir Nesli Nasıl Mahvettiler'inçıkıldığı haberi *Serdengeçti*'nin 9. sayısında verilir:

*"Neslimizin Faciası...Allah'sızlık!.. Korkunç ve sonsuz boşluk!.. Hiç ve piç felsefesiyle perişan edilen genç insanların serencâmı. Kansırsız cinayetlerin failleri gösteren bu kitabın ilk forması çıktı. Muhakkak amma muhakkak okuyunuz!.."*¹¹²

"İlk formasını takdim ettiğimiz şu kitap senin kitabındır. Bu kitap, buhranlar, hüsrânlar, içinde çırpınan, hayatı facialarla dolu, ayarsız, kararsız genç neslin serencamıdır." diye okuyucuya sunulan eser de *Bir Nesli Nasıl Mahvettiler*(1950)'dir.¹¹³

Kitabın 3. baskısındaki önsözde, aynı isimle çıkan broşürün Bakanlar Kurulu kararıyla toplatıldığı, ardından Milli Mücadele'yi yanlış istikamette göstermekten mahkemeye verilmesiyle başlayan süreç sonunda, okurdan gelen ilginin de etkisiyle eserin birinci kısmının neşrine karar verildiği söylenir.¹¹⁴ Kitabın gördüğü yoğun ilgi 6. basımda geçen *"Hemen diyebiliriz ki bizim cephede hiçbir kitap, bu kadar yayılmamış, okunmamış, benimsenmemiştir. 70.000 kitap!.. Bu rakam dile kolaydır."* ifadelerinden anlaşılır.¹¹⁵

Serdengeçti'nin mevcudu kalmayan eski sayılarından seçilen yazılardan oluşan *Mâbetsiz Şehir*'in 1952'deki Malatya Hadisesi nedeniyle tutuklandığı günlerde başlayan basım sürecinin sonunda, 11 aylık hapislikten sonra akıbetini sorduğu formların, koyulduğu bodrumda su çektiği haberiyle kahrolur. Çünkü hesabına göre başına yarım

¹⁰⁸"Türklüğün Perişan Hâli", *Serdengeçti*, 8, 1949 Ekim, s. 16.

¹⁰⁹Çıkacak Kitaplarımız, *Serdengeçti*, 6, S. 18, s. 12.

¹¹⁰ *Serdengeçti* Neşriyatı, *Serdengeçti*, Yıl 10, S. 26, 28 Aralık 1957, s. 16.

¹¹¹*Serdengeçti*, 31, 30 Aralık 1959, s. 16.

¹¹²*Serdengeçti*, 4, S. 9, Şubat 1950, s. 16.

¹¹³Osman Yüksel Serdengeçti, *Bir Nesli Nasıl Mahvettiler*, (25. Baskı), İstanbul 2020, s. 11; TEDEV Yayınlarının basımında, önceden müstakil olarak basılan *Radyo Konuşmaları*, *Ayasofya*, *Mevlâna*, *Mehmet Âkif* eserleri de yer alır.

¹¹⁴ *Serdengeçti*, *Bir Nesli Nasıl Mahvettiler*, s. 13, 14.

¹¹⁵ *Serdengeçti*, *Bir Nesli Nasıl Mahvettiler*, s. 15.

formalık bir önsöz ve kapak eklenmesi kitabın tamamlanmasına yetecekti. Yıllar sonra formları toplayıp kitap haline getirmeye karar verdiğindeyse eksik formlar olduğunu ve kitapta olmasını istemediği yazıların da basılmış olduğunu görür.

Uzun uğraşlar sonunda basılabilen kitabını Serdengeçti, “*felâketzede bir insanın felâketzede kitabı*” diye tanımlar.¹¹⁶

Serdengeçti dergisinde aynı isimle çıkan fıkra, hikâye, nüktelerden oluşan *Gülünç Hakikatler*’de hem *Serdengeçti*’nin piyasada zor bulunan eski sayılarından alınan hem de dergide çıkmayan fıkra ve buluşlar vardır.¹¹⁷

Kitaptan çok kitapçık formatındaki *Mevlâna ve M. Âkif*, Mevlâna’nın doğum, M. Âkif’in ölüm yıldönümleri münasebetiyle derginin 26. sayısında yayımlanması düşünülen yazıların, çok yer tutacak hacmi nedeniyle küçük bir kitap haline getirilmesiyle oluşur.¹¹⁸

Serdengeçti’nin yayımlanan diğer eserleri *Akdeniz Hilâlidir*(1940), *Cenk Türküsü*(1940), *Türk ve Tanrı*(1943), *Müslüman Türk Çocuğunun Şiir Kitabı*(1960), *Serdengeçti Osman Yüksel’in Radyo Konuşmaları*(1970)’dir.¹¹⁹

Serdengeçti’de çıkacağı söylendiği halde bir türlü basılamayan yazara ait kitaplardan *Akseki ve Aksekililer*’de Akseki’nin coğrafya, tarih, folklor yönünden inceleneceği, Akseki’nin çıkardığı değerli isimlerin hayat hikâyelerinin araştırılacağı söylenir. Serdengeçti, eserin oluşum aşamasında Akseki’den çıkmış önemli isimlerin hayat hikâyeleri ve faaliyet alanlarını paylaşarak kendilerine yardımcı olmaları konusunda ricacı olur.¹²⁰

Cemal Kurnaz, “*İçtimaî zezelenin kitabı*” diye sunulan *Buhran’ın Bir Nesli Nasıl Mahvettiler* isimli eser olma ihtimaline değinir.

¹¹⁶ Osman Yüksel Serdengeçti, *Mâbetsiz Şehir*, (15. Baskı), TEDEV Yayınları, İstanbul 2020, s. 7-12.

¹¹⁷ Osman Yüksel Serdengeçti, *Gülünç Hakikatler*, (14. Baskı), Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 2018, s. 11, 12.

¹¹⁸ Osman Yüksel, *Mevlâna ve M. Âkif*, Serdengeçti Neşriyatı, Ankara 1958, s. 3, 4.

¹¹⁹ Cemal Kurnaz, *Osman Yüksel Serdengeçti Bütün Şiirleri* adıyla yayımladığı kitaptaki şiirlerin, yayımlanan kitaplardan, süreli yayınlardan, yakın dostlarından, hapishanede tuttuğu şiir defterinden alınarak kronolojik sırayla verildiğini söyler. Eser, Serdengeçti’nin şiirleriyle ilgili bilgi edinmek isteyenler için kapsamlı bir kaynaktır.

¹²⁰ *Serdengeçti*, 1, Nisan 1947, s. 20.

Kara Kitap'ın basımı ise tam anlamıyla yılan hikâyesine döner. Çıktığı haberlerine parasızlık nedeniyle basılamayan eserin muhakkak çıkacağı yönünde bir açıklamayla karşılık verir.¹²¹

*“Bir devrin yüz karası...Bayılincaya kadar dövülen insanlar... Zindanlar, tabutluklar, zincirler...Yücel'in aşkına dökülen ecel terleri... Canlı cesetler, mahzenlerde çürüyen, küf kokan insanlar... Kansız cinayetler... Bin bir facia...”*¹²²

*“Fakülte ve Köy Enstitülerinde komünizm faaliyetleri, Türk bayrağını yırtanlar, Süleymaniye Camii'nin minberine çekiçli oraklı Rus bayrağını asanla...Radyomuzda Kızıl Enternasyonel Marşı...Milleti nereye sürüklüyorlardı? Bu vaziyet karşısında milliyetçi gençliğin asil galeyanı... 3 Mayıs 1944 hâdiseleri... Nutuklar, tevkifler, hücreler, tabutluklar, divanîharbler. Hikâye değil, roman değil, hakikat!..Kara Kitap, Kara Kitap!..”*¹²³

Tanıtımından 3 Mayıs olaylarını ayrıntılı ele alacağı anlaşılan eser maddi sıkıntıya ek olarak Korunma Kanunları engeline de takılır.¹²⁴Hazırlıklar tamamlandığındaysa kâğıt sıkıntısı baş gösterir.¹²⁵

Türklüğün Perişan Hâli'nin çıkacağının müjdesi dergide, Serdengeçti Yayınları başlığı altında verilir. Kendi ismiyle kurduğu yayınevinden çıkan kitapların ismi derginin son sayfasında geçmektedir. Serdengeçti Neşriyatta başta kendi kitapları olmak üzere *Türkçülüğün Esasları*, *Kükreyiş*, *Bir Yağmur Başladı*, *Sonsuzluk Kervanı* gibi önemli Türk yazarların eserlerinin yanında *Tarih Felsefesi*, *Kanunî Devrinde Bir Sefirin Hatıratı*, *Peygamber Kahraman Muhammet*, *Sokrat'ın Müdafası* vb. yabancı yazarların eserleri de yayımlanır.

1960'a gelindiğinde Serdengeçti Neşriyattan 28 çeşit kitap çıkar. Eserlerin içinde sürümü 40.000'e varan, dörder defa basılanlar da vardır. Kitapların dizgi ve basımındaki titizliğe özellikle değinilir.¹²⁶

¹²¹*Serdengeçti*, 7, Temmuz 1947, s. 16.

¹²²*Serdengeçti*, 13, Haziran 1951, s. 16.

¹²³*Serdengeçti*, 25, Eylül 1957, s. 16.

¹²⁴*Serdengeçti*, 14, Mart 1952, s. 16.

¹²⁵*Serdengeçti*, 22, Mayıs 1956, s. 16.

¹²⁶*Serdengeçti*, 32, Mart 1960, s. 16.

Hastalıkla mücadele ettiği dönemde kitaplar ve yayın hayatına olan ilgisi Serdengeçti'ye güç katar. 1970'lerde çıkan *Türk Yurdu*'nun genel neşriyatmüdürlüğünü yapan Serdengeçti, hastayken de yayın hayatını takip eder.¹²⁷ Hastalığı nedeniyle sadece dikte ettirerek yazabilecektir ancak buna yanaşmaz. Yazının her satırına emek vermek ister. Etkili bir yazıda olması gerekenleri ise şöyle sıralamaktadır:

*“Yazılar sarsıcı, çarpıcı olmalı. Adam üç sayfa makale yazıyor. Olmaz. Mütalabeyani okuyucuya bırakılmalı. Mizah yok. Mizah şart. Komünist düşüncüyü mizahlı şekilde anlatırsak daha faydalı oluruz.”*¹²⁸ Kurnaz, Serdengeçti'nin mizah yönünü üslûp özelliği olarak değerlendirir:

*“O, kelimelerin nüanslarına, ifade imkânlarına, çağrışım zenginliklerine hakkıyla vâkıf bir insandı. Nükteleri, düşünmeden tasarlanmadan söylenivermiş gibidir. Sehlîmümtenî özelliği gösterir.”*¹²⁹

Serdengeçti'nin dil ve edebiyatla ilgili görüşlerini en açık şekilde Bâkiler'den öğreniriz. Şiiri kelime mimarisi olarak tanımlayan Serdengeçti, şiirde ve nesirde yanlış ya da uydurulmuş kelime kullanımını mimariyle özdeşleştirerek mimaride yapı malzemelerinin farklı kullanımına benzetir. Kelime seçiminde en önemlisi, kullanılacak ifadenin herkes tarafından anlaşıldığından emin olmaktır. Dilin kendini yenilediğine katılmakla birlikte dilde tavsiyeciliğe karşıdır. Öz Türkçe hareketiyle, dilimize yerleşmiş yabancı kökenli sözcüklerin atılmasını isteyenlerin amacı İslam etkisiyle gelen sözcüklerden kurtulmaktır.¹³⁰ Bâkiler, Serdengeçti'nin edebî yönünü *“O, Anadolumuzun yerli sesidir. Bir yörük kilimi kadar renkli, çarpıcı ve heyecan verici bir ses.”* diye tanımlar.¹³¹ Edebî yönüyle ilgili bir değerlendirme de İnan tarafından yapılır:

“Çok kıvrak, heyecanla okunan, bir üslûbu vardı. Yalındı. Süse, teşbihlere yer vermeyen, sade, ama çok canlı bir anlatım sahibiydi. Hafakanlı bir içi olduğu halde, yazılarında ipham değil, vuzuh hâkimdi. Onun kitaplarını okuyup da etkilenmeye

¹²⁷Muharrem Yellice, “Osman Yüksel Serdengeçti de Ebediyete Götü”, *Yeni Düşünce*, 9 Aralık 1983, s. 39.

¹²⁸Seyyit Ateş, “Osman Yüksel Serdengeçti'yle Haftanın Sohbeti”, *Yeni Düşünce*, 70, 4 Şubat 1983, s. 13.

¹²⁹Serdengeçti, *Bu Millet Neden Ağlar*, s. 127. Kitabın bu basımında Cemal Kurnaz'ın, Osman Yüksel Serdengeçti'nin ardından takdimiyle yer alan *Tanıdığım Serdengeçti* başlıklı yazı Serdengeçti'yle ilgili kapsamlı değerlendirmeler içerir.

¹³⁰Yavuz Bülent Bâkiler, *Serdengeçti Geldi Geçti*, s. 29-34.

¹³¹Yavuz Bülent Bâkiler, “Serdengeçti Osman Yüksel”, *Türk Edebiyatı*, 133, Kasım 1984, s. 14.

rastlamadım diyebilirim. Adeta bir ‘muallim-i evvel’di. Osman Yüksel ve düşüncemizle ilişkiler kurmasını istediğimiz her delikanlıya evvela onun kitaplarını verirdik.”¹³²

Serdengeçti, “Ben şair değilim. Fakat şiirin ne demek olduğunu bilenlerdenim.” dese de eklemekten geçemez:

“İlk ve orta mektep sıralarında okurken, kıraat ve Türkçe kitaplarındaki manzumelerin, şiirlerin hemen hepsini farkında olmadan ezberlemişim! Hafızamın zayıflığına, çok dalgın olmama rağmen, mazisi 20-25 yıla uzanan bu şiir ve manzumeleri bugün dahi yanılmadan tekrar edebilirim!..”¹³³

Açıklamadan da anladığımız üzere Serdengeçti okul sıralarında başlayan edebiyat ilgisini sonrasında kendi kitaplarını çıkaracak, yayınevini kuracak kadar ileri götürmüştür. Dergisi, yazı ve kitaplarıyla Türk edebiyatına önemli katkılarda bulunmuştur.

¹³²Akif İnan, “Osman Yüksel’e Dair”, *Mavera*, 8(85), Aralık 1983, s. 14.

¹³³Serdengeçti, *Bu Millet Neden Ağlar*, s. 7.

İKİNCİ BÖLÜM

2.SERDENGEÇTİ DERGİSİ

1947 yılının Nisan ayında ilk sayısını yayımlayan dergi, 1962 yılına kadar toplam 33 sayı çıkar. Derginin özellikle ilk sayıları okur tarafından yoğun ilgi görür. Buna kayıtsız kalamayan Serdengeçti sayıları tekrar tekrar basar. Geçmiş sayıları talep eden mektuplar karşısında pek çok baskının da tükenmiş olduğunu açıklamak durumunda kalır.¹³⁴

Hatta derginin 2. sayısının gecikmeli basılma nedenlerinden biri de ilk sayının tekrar tekrar basılmasıdır.¹³⁵ 3. sayının içeriğiyle ilgili bilgi verilirken sayıda şimdiye kadar sözü edilememiş konuların cesaretle dile getirileceği eklenir.¹³⁶

Mehmet Cemal Çiftçigüzeli, derginin baskı, dizgi, estetik olarak iyi bir örnek olmadığını, zaman zaman yazı darlığı çekildiğini ancak bu olumsuzluklara rağmen ses getirdiğini, halka nefes verdiğini söyler.¹³⁷

Dergide tek bir hikâye yayımlanmasına rağmen çokça şiir vardır. Şiirler özellikle mizahî ağırlıklı, halk esprisi niteliğindedir.¹³⁸

Serdengeçtilerin tanımı ilk sayıda yapılır:

“Serdengeçtiler, her türlü kötülüklerle amansız bir şekilde mücadele etmek için ortaya atıldılar. Onlar ilhamlarını Allah sevgisinden, vatan sevgisinden alıyorlar.

Bu memleket ve bu millete, bitmiş tükenmiş, müstehase haline gelmiş adamlardan, ittihat ve terakki artıklarından hayır gelmeyeceğine inanmış bulunuyorlar. Vatani taze bir heyecan tufanıyla yeniden fethetmek, bu topraklara, ‘Bu topraklar için toprağa düşenlerin’ çocuklarını hakim kılmak istiyorlar.”¹³⁹

¹³⁴Serdengeçti, 9, 1950, s. 16.

¹³⁵Serdengeçti, 2, 1947, s. 16.

¹³⁶Serdengeçti, 2, 1947, s. 16.

¹³⁷Mehmet Cemal Çiftçigüzeli, “Yorumlu Haberler: Bu millet neden ağlar, Serdengeçti hayatta ya”, *Mavera*, 8(85), Aralık 1983, s. 5.

¹³⁸Mehmet Cemal Çiftçigüzeli, “Yorumlu Haberler: Bu millet neden ağlar, Serdengeçti hayatta ya”, *Mavera*, 8(85), Aralık 1983, s. 5.

¹³⁹İmzasız, “Genç Arkadaşlar!..”, *Serdengeçti*, 1, 1947, s. 2.

Bu kafiye katılmak isteyenler dergi saflarına beklenir. Dergi sayfaları Serdengeçtilere sonuna kadar açıktır. Gönü vatan, millet sevgisiyle dolu memleket çocuklarının yazılarını göndermeleri istenir.¹⁴⁰

Serdengeçti, dergisinin kaynağının bu niteliklere sahip Anadolu gençleri olmasını ister. “*Burada meşhur insanlar yok.*”¹⁴¹derken hem derginin yazar kadrosu hakkında bilgi verir hem de gençlerle iç içe olmak istediği hissettirir.

1. ve 2. sayılarda yayımlanan *Bir Fakültenin İç Yüzü* adlı yazılar yüzünden mahkemeye verilen Serdengeçti, ilerleyen yıllarda da çeşitli nedenlerle mahkeme kapılarını aşındırır. Bu ve bunun gibi pek çok sebeple dergiyi istediği sıklıkta çıkaramaz. Dergi 10. yılına geldiğinde son olarak 26. sayısını çıkarmıştır. Bunu başarısızlık olarak görüp eleştirenlere Serdengeçti’nin cevabı yine dergisi aracılığıyla olur:

“*İkinci sayıdan sonra hapse girdik.. Üçüncü sayımız çıktı. Dördüncüde tekrar hapse girdik. Beşinci sayımız çıktı. Altıncı sayıda tekrar hapisaneye girdik.. 7, 8, 9. sayılarda tecilli mahkûmiyet geçirdik. 10, 11, 12 sayılarımızda da 4 defa daha mahkemeye verildik. Beraat ettik.. Mütemadi mahkemeler, koğuşurmalar, mahkûmiyetler, hapsaneler, devamlı çalışmamıza mâni oldu. 1950 de asker olduk. Askerlik faslı 1.5 yıl sürdü.. Terhis olunca 13. sayıda başladık. 13. sayıdan 20. sayıya, Malatya hâdisesine kadar 7 sivil, 2 askerî mahkemede, hakkımızda 9 kovuşturma yapıldı. Bunlar devam ederken Malatya Hâdisesi tevkif..kollarımızda kelepçe.. Malatya hapsanesine.. Sonra Malatya’dan tekrar Ankara’ya.. 11 ay hapsanedeyiz. Beraat ve tahliye.. 11 gün sonra tekrar tevkif.. İki ay daha yat bakalım... Böylece 1954 yılına geliyoruz. (...)*

1954 ten 1958 in başına kadar altı sayı: 21, 22, 23, 24, 25, 26 sayılarımız ve 8 kitap..(...)

*Bu 10 senenin aşağı yukarı 3,5 yılı hapishanede, 1,5 yılı askerlikte geçmiştir.”*¹⁴²

¹⁴⁰İmzasız, “Genç Arkadaşlar!..”, s. 2.

¹⁴¹İmzasız, “Arkadaşlarımıza”, *Serdengeçti*, 1, 1947, s. 2.

¹⁴²İmzasız, “Bir Heveskâra!”, *Serdengeçti*, 27, 1958, s. 7.

Serdengeçti'nin amacı dergiyi belli aralıklarla, okuyucuyla arasına mesafe girmesine izin vermeden çıkarabilmektir. Ama yukarıda saydığı sebeplerle bu isteği gerçekleşmez. Dergi ikinci yılına geldiğinde ancak 5. sayıdadır. Mahkûmiyetler ve mahrumiyetler dergiyi düzenli çıkarmasını engellediği için okura verdiği, gönderilen yazıları yayımlama sözüne de bağlı kalamaz. Çünkü dergiyi çıkaramadığı süre zarfında yazacak çok şey birikmiştir. Hangisini yayımlayacağını şaşırır ve bu konuda okurların anlayışına sığınır.¹⁴³

Açıklamalar ve eski sayıların okuyucular tarafından istenmesi, derginin yoğun ilgi gördüğünün ispatıdır. 21. sayıda bu istek doğrultusunda eski sayıların da gönderildiği söylenir. Ancak elde 1-7 arası sayıların olmadığı ve talep halinde 8. sayıdan 20. sayıya kadar gönderilebileceği eklenir.¹⁴⁴

İlk sayısında şimdilik ayda bir çıkar ifadesine yer verilen derginin 21. sayısında mecmuamız 15 günde bir çıkacaktır dense de bu temenni olarak kalır.¹⁴⁵ Dergi abonelikleri de aynı hesap üzerine yapılır:

*“6 aylık dediğimiz 12 sayı 6 lira, yıllık dediğimiz 24 sayı 12 liradır. Çünkü mecmuanın resmî kaydında ‘15 günde bir çıkar.’ yazılı. Niyetimiz öyle idi, olmadı. Ama gayret edeceğiz.”*¹⁴⁶Yine aynı sayıda derginin istenen aralıklarla çıkamama nedeni özetlenir:

*“Başta bayiler meselesi, kâğıt meselesi, matbaa meselesi, eleman meselesi, çıkınca da mahkeme meselesi, ceza, kaza, belâ... Kolay değil, kolay değil... Böyle sert, mert, dik, yardımcısız bu iş bu kadar olur.”*¹⁴⁷

Derginin yayımlanmasında düzenli bir gidişat olmadığının farkında olan Serdengeçti, okuyucuların bu düzensizlikten dolayı derginin çıkmayacağına dair endişelere kapılmasını engellemek amacıyla slogan niteliğindeki sözlerle yer verir:

*“SERDENGEÇTİ'nin ne zaman nerede çıkacağı belli olmaz!. Fakat muhakkak çıkar!. Bir çıkar!. Pir çıkar!.”*¹⁴⁸

¹⁴³Serdengeçti, “Mektup Gönderen Okuyucularımıza”, *Serdengeçti*, 5, 1948, s. 4.

¹⁴⁴İmzasız, “Bayilerimize”, *Serdengeçti*, 21, Mart 1956, s. 16.

¹⁴⁵İmzasız, Bayilerimize, *Serdengeçti*, 21, Mart 1956, s. 16.

¹⁴⁶İmzasız, “Abonelerimize”, *Serdengeçti*, 29, Mart 1959, s. 16.

¹⁴⁷İmzasız, “Abonelerimize”, *Serdengeçti*, 29, Mart 1959, s. 16.

İstenen aralıklarla çıkamayan derginin, yıllara göre sayı dağılımı şu şekildedir:

Tarih	Sayı
1947	3
1948	2
1949	3
1950	4
1951	1
1952	7
1953	-
1954	-
1955	-
1956	2
1957	4
1958	1
1959	4
1960	1
1961	-
1962	1

2.1. SERDENGEÇTİ’NİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

2.1.1. Sayfa Sayısı ve Boyutu

Dergi genelde 16 sayfa çıkar. Bunun istisnası 20 sayfa çıkan 1. ve 4. sayılarla, birlikte çıktıkları için 32 sayfa basılan 15-16. ve 19-20. sayılardır.

Derginin boyutu 1. sayıdan 12. sayıya kadar büyük boydur. Serdengeçti’nin “1. İnönü Devri” diye adlandırdığı dönemde yayımlanan dergi, yazılacak çok şeyin olduğu bir zamanda çıktığı için bu boyut çıkması gayet normaldir. 13-32. sayı arası orta boyda

¹⁴⁸İmzasız, “Serdengeçti”, *Serdengeçti*, 5, 1948, s. 16.

çıkan dergi 33. sayıdan itibaren büyük boy çıkma hedefindedir. Çünkü içinde bulunulan zaman “2. İnönü Devri”dir.¹⁴⁹

2.1.2. Kapak Sayfası

Dergide numaralandırma ilk sayfadan itibaren yapılır. Bu sayfa, genellikle bahsi geçen sayının içinde yer alan yazılar ve yazarların yer aldığı bir “İçindekiler” kısmına ayrılır. 25. sayıda bu durumun istisnası olarak ilk sayfada CHP ile ilgili “*Ey Türk Milleti*” isimli yazıyı görürüz.¹⁵⁰ 22. ve 31. sayıların ilk sayfaları ise sadece resimlerden meydana gelir. 22. sayıda Nene Hatun ve torununun, 31. sayıdaysa Mehmet Âkif’in resmi yer alır. Bazı sayılardaysa hem resim hem “İçindekiler” kısmı bir aradadır. Derginin ilk sayfasında resimlerin yer almaya başlaması 14. sayıdan itibaren olur. Bu sayıda İslamoğlu Osman Batur’un resmi vardır. Birlikte çıkan 15-16. sayının kapağındaki, inkılâpların toplum üzerindeki olumsuz etkisini yansıtan çizim H. Mumcu imzalıdır. Aynı sayı kapağının bir diğer özelliği de renkli olmasıdır. Resmin yanında, sayıda yazısı yayımlanan kişilerin adı yer alır. 17. sayının ilk sayfasındaysa Said-i Nursi’yi tasvir eden bir çizim görürüz. Resmin hemen yanında yine sayının içindeki yazılar ve yazarlar vardır. 18. sayıda da aynı düzen devam eder. Çizim “*İnkılâp elden gidiyor.*” diye bağırان sahte inkılâpçıların karikatürize edilmiş halidir. Resmin sol tarafında sözü edilen sayıda yer alan yazıların isimleri verilir. Birlikte çıkan 19-20. sayıda ise basının ikiye bölünmüşlüğü gösteren bir çizim vardır. Ancak bu sayı renkli bir ilk sayfaya sahip değildir. Bundan sonraki sayılardan sadece 31. sayının ilk sayfasındaki fotoğraf siyah beyaz olmasına rağmen sayfanın geri kalanı renklendirilmiştir. Bahsedilen fotoğrafta Akif ve oğlu yan yanadır. 21. sayıda Serdengeçti ve Necip Fazıl’ın Malatya olayı dolayısıyla Malatya Hapishanesinden Ankara Hapishanesine götürülürken çekilen fotoğrafı vardır. “İçindekiler” kısmı bu kez fotoğrafın altındadır. 26. sayıda Mevlâna (Hz.) türbesi ve validesinin mezarının resmi ve “İçindekiler” kısmı bulunur. Sonraki sayı 1958 yılının Mart ayında çıkar. Bu sebeple kapakta M. Necati Yazar’ın kaleminden çıkan Kâbe, Türk bayrağı ve şehit tasvirinden oluşan bir çizim, resmin altında Mehmet Akif’in meşhur *Çanakkale Şehitlerine* şiirinden bir dördlük vardır. Daha da aşağısında Çanakkale’nin önemiyle ilgili birkaç satırlık bir yazı mevcuttur. 29. sayının kapağıysa 2. Dünya Savaşı’ndaki askerlerin yer aldığı iki

¹⁴⁹Serdengeçti, “Boyumuz ve Bu Sayımızın Hususiyetleri”, *Serdengeçti*, 33, Şubat 1962, s. 16.

¹⁵⁰Serdengeçti, “Ey Türk Milleti”, *Serdengeçti*, 25, Eylül 1957, s. 1.

fotoğraf ve “İçindekiler” kısmından oluşur. 30. sayının kapağındaki resimlerin altında sayının Fatih Sultan Mehmet’in ruhuna ithaf olunduğu belirtilir. Açıklamanın üstündeki Ayasofya ve Fatih resmiyle bunların ortasındaki “Ayasofya Davası” başlığı dikkat çeker. 32. sayının kapağında bir kez daha Said-i Nursi vardır ancak bu sefer karikatürize edilmiş bir şekilde değildir. Resmin altındaki açıklamada Said-i Nursi’nin gençlik resmi olduğu ve fotoğrafın Birinci Dünya Savaşı yıllarında Almanya’da çekildiği bilgisine yer verilir.

2.1.3. Son Sayfa

Derginin kapağı kadar son sayfaları da içerik açısından oldukça renklidir. Son sayfa derginin sayılarına, Serdengeçti Neşriyata ait eserlerle ilgili tanıtımlara ayrılmış gibidir. Uzun yıllar çıkması için çaba sarf edilecek *Buhran*’ın haberi ilk sayıdan itibaren verilmeye başlanır. Yine *Akseki* ve *Aksekililer* Serdengeçti’nin çıkarmayı planladığı eserler arasındadır ve *Buhran* gibi ilk sayının son sayfasında bu eserden de bahsedilir. Eserin çıkması için okurdan esere katkı sağlaması beklenmektedir. Katkı sunulması beklenen başka bir eser de Serdengeçti’nin hazırlamak istediği antolojidir. Aynı sayfada okur, *Hareket* dergisini takibe ve *Sovyet Rusya’da 30 Yıl* adlı eseri okumaya davet edilir. Arka sayfada basım yeri, fiyatı, abonelik şartları, idarehane adresi, sahibi gibi derginin bir bakıma künyesi denebilecek bilgilerin verilmesi de karakteristik özelliklerdendir. Derginin kapak sayfasındaki sloganlardan arka sayfada da vardır. İlk sayıda *Serdengeçti* isminin altında “*Hürriyete, Millete, Vatana Koşanların Dergisi*” sloganı dikkat çeker. Onun da altında derginin planlanan periyodik takvimini işaret eden “*Şimdilik ayda bir çıkar*” ifadesi vardır. Ayrıca Serdengeçti’nin samimi bir üslûpla kaleme aldığı, zaman zaman dertleşme olarak görülebilecek, dergi ve yayınlarla ilgili açıklamaları da bu sayfada görürüz. İlk sayının ikinci basımının sonundaki “*Birinci Sayının İkinci Tab’ını Yaparken*” yazısında, birinci sayının hemen tükendiği, derginin her şeye rağmen çıkacağı, gönülden geçenin dergiyi binlerce nüsha basmak olduğu, maddi sıkıntıların ilk sayıdan itibaren baş gösterdiği gibi samimi açıklamalar yapılır.¹⁵¹

Son sayfa okuru gelecek sayılar hakkında bilgilendirmek için de kullanılır. Gelecek sayıda yer alacak yazılar da yine son sayfalarda bahsedilen konulardandır.¹⁵²

¹⁵¹İmzasız, “Birinci Sayının İkinci Tab’ını Yaparken”, *Serdengeçti*, (2. Baskı), 1, 1947, s. 20.

¹⁵²İmzasız, “Serdengeçti’nin Üçüncü Sayısında”, *Serdengeçti*, 2, Mayıs 1947, s. 16.

3. sayının son sayfasında da slogandan vazgeçilmez ve dergi adının altında “Sözü Bir, Özü Bir, Yüzü Bir, Erkek Dergi” sözü yer alır. 5. sayının son sayfasındaysa dergi “*Türkiye’nin en ateşli, en cesur mücadele dergisi*” diye tanıtılır ve eklenir dergi “*Allah’a, vatana, millete koşanların dergisi*”dir. Serdengeçti’nin dergi parasını ödemeyen bayilere serzenişi ve dergiyi düzenli bir aralıkta çıkaramadığı için okura yaptığı açıklama da bu sayfadadır.¹⁵³ 6. sayının sonunda Mehdi’nin çıkacağı duyurulur, diğer sayılarda olduğu gibi bayilere ve okura seslenilir. “*Devrimize Kaside*” şiiri de buradadır. 7. sayıda bu kez dergiden “*Türkiye’nin En Cesur ve Ateşli Mücadele Dergisi*” olarak bahsedilir. Bazen 4. sayıda olduğu gibi son sayfada da şiire yer verilir. Bu sayının son sayfasındaki şiirler “*Bu Kervan Böyle Gitmez*”, “*Eyvallah!, Eyvallah!*”dır. *Kara Kitap*’ın duyurusu ve okurlara, bayilere seslenen yazı yine aynı sayfadadır. Yazıda H. Ali Yücel ile Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin açtığı davalar yüzünden alınan cezalarla ilgili kamuoyu bilgilendirilir. Bayilere de hesaplarını kapatmaları konusunda ikazda bulunulur.¹⁵⁴ Serdengeçti dergiyi çıkarmakta maddi güçlük yaşamaya devam ettikçe derginin son sayfasının değişmez metinleri bayilere ve okurlara seslenen yazılar olur. 5. sayıda da bu kural bozulmaz. Bu seferki yazı da gayet tafsilatlıdır. Serdengeçti öncelikle dergi paralarını ödemeyen bayilere seslenir. Onlara diyecek sözü kalmamıştır artık, isyan noktasındadır. Komisyonun ne kadar olacağını soran bayilere mecmua başı 5 kuruş bırakıldığı söylenir. Serdengeçti, bayilere fatura da göndermez. Çünkü bütün işleriyle tek bir kişinin ilgilendiği dergi için bu tür işlemler külfettir. Derginin çıktığına dair herhangi bir yerde ilan vermediğini de yine bu yazıdan öğreniriz.¹⁵⁵

Derginin basıldığı matbaanın ismi de son sayfadadır. Serdengeçti’nin hep yakındığı yersizlik nedeniyle, idarehane adıyla verilen bilgiler olmasına rağmen dergiyle iletişim kurmanın kesin yolu olarak posta kodu gösterilir. P.K. 353 Ankara değişmez adrestir.¹⁵⁶

¹⁵³Serdengeçti, “Bayilerimize”, *Serdengeçti*, 5, 1948, s. 16.

¹⁵⁴Serdengeçti, “Okuyucularımıza, Bayilerimize, Abonelerimize, Dostlarımıza Velhasıl Bizimle İlgili Herkese”, *Serdengeçti*, 4, Mart 1948, s. 20.

¹⁵⁵Serdengeçti, “Bayilerimize”, *Serdengeçti*, 5, 1948, s. 16.

¹⁵⁶İmzasız, “Dikkat”, *Serdengeçti*, 6, Mayıs 1949, s. 16.

Derginin bayilere seslenmesi 8. sayıda da devam eder.¹⁵⁷ Sahtekârlara karşı okura uyarı da derginin son sayfasında olur.¹⁵⁸ Serdengeçti, burada *Neşriyat Müdürü ve Sahibi* başlığının altına kendi adını yazarak dergi yönetimiyle ilgili bilgi verse de bazen daha ayrıntılı bir açıklama yapma yoluna gider. Örneğin 10. sayıda Serdengeçti'nin adı sadece derginin sahibi olarak geçer. Derginin neşriyat müdürü Mehmet Altınsoy, idari işlerden sorumlu kişiler Erdoğan Okçu ve Metin Ören'dir. İdarehane adresi ise Ankara Fevzi Çakmak Sokak'tır.

Başlarda aylık çıkma hatta on beş günde bir yayımlanma arzusu olan dergi düzenli aralıklarla çıkamayınca çoğunlukla dergiyle ilgili bilgilere ayrılan sonuncu sayfada durumun açıklanması gerekir. 10. sayıda abonelik şartlarının belirtildiği bölümde aboneliğin ay değil sayı hesabıyla olduğu söylenir. Dergi aboneliği bu sayıda 6 sayı için 150 kuruş, 12 sayı için 300 kuruş olarak belirlenmiştir.

11. sayıda “*Milli Cephenin Mücadele Organları*” başlığı altında *Büyük Doğu, Orhun, Mücadele, Bizim Türkiye* dergileri tanıtılır. Derginin eski sayıları hakkında bilgilendirmeler yapılır ve bayilere seslenilir. Elleri bulanan kitapların tanıtımı ve okurun bunlara nasıl ulaşabileceği bilgisi verilir. Serdengeçti'nin daha önce çıkacağını müjdelediği *Kara Kitap, Buhran, Yunusun Yollarında, Bir Nesli Nasıl Mahvettiler* (İkinci Forma) hâla çıkamamıştır. En yakın zamanda çıkartma niyetlerinin olduğu söylenmeden geçilmez. 12. sayıda da bayilere duyuru yapılır. Ödenmeyen borçlar dile getirilir. Derginin sık çıkamaması nedeniyle okurun dergiyi untabileceği hatırlatılarak satılmayan eski sayıların hemen gönderilmemesi ricasında bulunulur.¹⁵⁹ İdarehanede olan kitapların isimleri listelenmiş şekilde verilir. Abonelerdense yine alacağı vardır Serdengeçti'nin, aboneliklerin yenilenmesini talep eder.¹⁶⁰

13. sayıda yakında çıkartılması planlanan *Bağrıyanık*'ın duyurusu yapılır. Gazete, “*Haftalık-Siyasî-Ağır Mizah Gazetesi*” sözleriyle tanıtılır. Çıkacağı haber verilen bir başka eser de *Kara Kitap*'tır. Sonrasında da yazıhanedeki kitaplar sıralanır.

¹⁵⁷ Serdengeçti, “Bayiler”, *Serdengeçti*, 8, Ekim 1949, s. 16.

¹⁵⁸ İmzasız, “Dikkat! Dikkat!”, *Serdengeçti*, 9, Şubat 1950, s. 16.

¹⁵⁹ İmzasız, “Bayilerimizin Dikkat Nazarına”, *Serdengeçti*, 12, Kasım 1950, s. 16.

¹⁶⁰ Serdengeçti, “Abonelerimizden Ricamızdır”, *Serdengeçti*, 12, Kasım 1950, s. 16.

14. sayı yine duyurulara ayrılır. Sayfanın en üstünde “Serdengeçti Kütüphanesi” müjdelenir. Serdengeçti Neşriyatıta çıkan ve çıkacak eserlerden söz edilir. *Kara Kitap* içinse kötü bir haber vardır. Şimdilik basımından vazgeçilmiştir. Derginin hangi sayılarının elde bulunduğu, hangi sayılarının temininin olmadığı hakkında bilgi verilir. Bayilere resmigeçidin devamının olacağı uyarı mahiyetinde sözlerle hatırlatılır. 15-16. sayı birlikte çıkarılır. Bu sayının son sayfası da öncekilerle aynı şekildedir.

17. sayının sonunda, 12. sayfada yer alan *Umimî İdare Heyeti Raporu* yazısının devamı vardır. Bunun dışında abone, okur ve bayilere yönelik yazılar bu sayıda da devam eder. 18. sayının sonu Serdengeçti İdarehanesindeki kitaplara ayrılmıştır. 19-20. sayının sonunda Serdengeçti Neşriyattan çıkan ve çıkmak üzere olan kitapların ve idarehanedeki kitapların isim, ücret ve temin bilgileri yer alır.

21. sayıda, derginin ilk sayısından itibaren sorun olan abonelik durumları, bayiler ve okur vardır. Bu yazıların üzerindeyse Serdengeçti’nin önerdiği dergi adları büyük puntolarla *Büyük Doğu, Serdengeçti, İslâm, Ocak, Kopuz, Toprak* şeklinde sıralanır.

Bundan sonraki sayılar da aynı düzende devam eder. Son sayfa Serdengeçti Neşriyatın ve idarehanede bulunan kitapların tanıtımları, bayilere ihtar, okuru geçmiş sayılarla ilgili bilgilendirmek; abonelik ücretleri, derginin basım yeri, fiyatı, derginin sahibi ve yeri gibi bilgiler için ayrılır.

2.1.4. Bayilerin Resmigeçidi

Kâğıdın karaborsaya düşmesi, matbaanın pahalılığı bayilerin dergiye ilgisini azaltsa da Serdengeçti’nin derginin son sayfasında amacını, dergiyi ve derginin gidişatını anlatan samimi üslubu, okuyucu tarafından da sevilmiş ve beğenilmiş olacak ki aynı tavrın mizahla harmanlanmış halini bazı sayılarda “*Bayilerin Resmi Geçidi*” adıyla görürüz. 8. sayının son sayfasında borcunu ödemeyen bayilerin teşhir edileceği ilan edilir. 9. sayının 13. sayfasında gördüğümüz başlık yoğun ilgi sonucu derginin ileriki sayılarında da kendisine yer bulur. İsmi geçen kısımda öncelikle bayiler ikiye ayrılır. 1. grup ilk sayıdan itibaren iş yapılan 2. grup ise 4-5. sayıların ikinci baskılarından sonra çalışılan bayilerdir. 8. sayıda birinci gruptan söz edilir. Şehirler

alfabetik olarak sıralanır ve bu şehirlerdeki bayiler teker teker yorumlanır. Açıklamalarındaki üslûp Serdengeçti'nin mizahî yönünün örnekleridir. Serdengeçti'nin, borçlarını ödemelerini mektup yoluyla talep ettiği ancak cevap alamadığı, ilgi ve alakalarından memnun olduğu dürüst, çalışkan bayiler; şahsen tanıyıp sevdiği bayi sahipleri buradadır. Bayındır'daki bayinin sahibi Rasih Soysal'ın borçlarını ödememesine karşın "Soysal" soyadıyla yapılan şaka "*Bayilerin Resmigeçidi*"nin okur için eğlenceli bir bölüm olacağını gösterir. Aynı üslûp, borcuna sadık kalmayan tüm bayiler için geçerli olur. İşini dürüst bir şekilde yapmayan bayiler ifşa edilirken hem basın camiası bu bayilere karşı uyarılmış hem de okurun zevkle okuduğu mizahi sayfalar dergiye kazandırılmış olunur.¹⁶¹ Serdengeçti sonrasında, diğer sayılarda olduğu gibi bayilere seslenmeyi de ihmal etmez. Önce derginin her ay çıkacağını belirtir. Parasını ödemeyen bayilerden bir kez daha borçlarını ödemelerini talepte eder. Bu artık çok elzem bir durumdur. Çünkü derginin düzenli çıkması için maddi sıkıntıların giderilmesi gerekmektedir. Serdengeçti bir de müjdeli haber verir. *Türkçülüğün Esasları, Bir Nesli Nasıl Mahvettiler*'in ikinci forması ve Serdengeçti'nin 10. sayısı matbaadadır.¹⁶² "*Bayilerin Resmigeçidi*" 10. sayıda da devam eder. 9. sayıda 'i' harfine kadar gelinmiştir. Bu sayıda kalınan yerden 'm' harfiyle başlayan şehirlere kadar devam edilir. Yazının ilk kısmına karşı tepkilerin gayet olumlu olduğu gelen mektuplardan anlaşılmaktadır. Yazı dizisi beklediği ilgiyi hem okurdan hem mecmua işiyle uğraşanlardan görmüştür.¹⁶³ 11. sayıda "o" harfinden devam edilir.¹⁶⁴ 12. sayıda sıra küçük bayilerin analizindedir. Yine alfabetik bir başlangıç yapılır. Geçide gelecek sayıda devam edilecektir.¹⁶⁵ Sonraki sayıda "d" harfinden "g" harfine kadar bir sıralama ve analiz vardır.¹⁶⁶

2.1.5. Derginin Sloganları

Dergi adının hemen altında yer alan sloganlar derginin en dikkat çeken kısımlarındandır. Serdengeçti, bu sloganları çoğu yazısında da tekrar tekrar dile getirir. İlk sayıda "*Hakka Tapar, Halkı Tutar*" diyendergi; 2. sayıdan 4. sayıya kadar "*Allah'a, Millete, Vatana Koşanların Dergisi*" şeklinde bir sloganla çıkar okur

¹⁶¹İmzasız, "Bayilerin Resmigeçidi", *Serdengeçti*, 9, Şubat 1950, s. 13-14.

¹⁶²Serdengeçti, "Dikkat! Dikkat!..", *Serdengeçti*, 9, Şubat 1950, s. 14.

¹⁶³İmzasız, "Bayilerin Resmigeçidi", *Serdengeçti*, 10, Mayıs 1950, s. 10.

¹⁶⁴İmzasız, "Bayilerin Resmigeçidi", *Serdengeçti*, 11, Eylül 1950, s. 11.

¹⁶⁵İmzasız, "Bayilerin Resmigeçidi", *Serdengeçti*, 12, 1950, s. 16.

¹⁶⁶İmzasız, "Bayilerin Resmigeçidi", *Serdengeçti*, 13, 1951, s. 15.

karşısına. 9. sayıya kadarsa bu iki slogan birlikte yer alır. 10. sayıda dergi adının hemen altında bu kez “Allah’tan Başka Kimseden Korkmaz” ifadesi vardır. Takip eden iki sayıda, çoğu sayıda da ikili olarak bulunan “Allah’a, Millete, Vatana Koşanların Dergisi” ve “Hakka Tapar, Halkı Tutar” sloganları yine birliktedir. 13. sayıda sadece “Allah’a, Millete, Vatana Koşanların Dergisi” denir. Dergi bu sayıdan sonra 32. sayıya kadar “Allah, Millet, Vatan Yolunda” sloganıyla çıkar. Sadece 22. sayıda hiçbir slogan yer almaz. Derginin son sayısı olan 33. sayıda ise önceki sayılarda da kullanılan “Hakk’a Tapar, Halkı Tutar” sloganı vardır.

2.1.6. Derginin Künyesi

Sayısı	Basıldığı Matbaa	Basıldığı yer	İdarehane Adresi	Fiyatı
1.Sayı	SES-IŞIK	Eskişehir	Saraçoğlu Mahallesi, Cadde 1, Hane No. 8, Daire 1. Ankara	30 Kuruş
2.sayı	SES-IŞIK	Eskişehir	Çankırı Caddesi, Dış Kapı No. 316 Ankara Muhabere ve Havale Adresi: Serdengeçti P.K 353 Ankara	30 Kuruş
3.sayı	Ülkü Basımevi	Konya	Atıf Bey Mahallesi, Bent Deresi, No. 726/7 Ankara Muhabere ve Havale Adresi: Serdengeçti P.K 353 Ankara	30 Kuruş
5.sayı	Sakarya Basımevi	Ankara	HİSAR Demirfırka Mahallesi, Kadife Sokak, No. 4, Ankara	30 Kuruş
6.sayı	Alkaya Matbaası Dizildiği Yer: M.Sıralar Matbaası		Muhabere ve Havale Adresi: Serdengeçti P.K 353 Ankara HİSAR Demirfırka Mahallesi, Kadife Sokak, No. 4, Ankara	30 Kuruş
7.Sayı	Yeni Matbaa	Ankara	Muhabere ve Havale Adresi: Serdengeçti P.K 353 Ankara HİSAR Demirfırka Mahallesi, Kadife	30 Kuruş

			Sokak, No. 4, Ankara	
8.Sayı	Işıl Matbaası		Hamamönü: Kutlu Apartman No.209 Ankara Muhabere ve Havale Adresi: Serdengeçti P.K 353 Ankara	30 Kuruş
9.Sayı	Türkiye Matbaacılık ve Gazetecilik A.O.-Yeni Matbaa	Ankara	Turan Mahallesi, Cingöz Sokak, No.15/17 Ankara Muhabere ve Havale Adresi: Serdengeçti P.K 353 Ankara	30 Kuruş
10.Sayı	Gün Basımevi	İstanbul	Fevzi Çakmak Sokak, No. 15 Kat 4/2 Ankara Muhabere ve Havale Adresi: Serdengeçti P.K 353 Ankara	30 Kuruş
11.Sayı	Yeni Matbaa	Ankara	Muhabere ve Havale Adresi: Serdengeçti P.K 353 Ankara	30 Kuruş
12.Sayı	Yeni Matbaa	Ankara	Muhabere ve Havale Adresi: Serdengeçti P.K 353 Ankara	30 Kuruş
13.Sayı	Şaka Matbaası		Muhabere ve Havale Adresi: Serdengeçti P.K 353 Ankara	30 Kuruş
14.Sayı	Yeni Matbaa	Ankara	Muhabere ve Havale Adresi: Serdengeçti P.K 353 Ankara	30 Kuruş
15-16. Sayı	Yeni Matbaa	Ankara	Denizciler Caddesi, Küçük Çarşı Hanı, No 27/3 Ankara Muhabere ve Havale Adresi: Serdengeçti P.K 353 Ankara	60 Kuruş
17.Sayı	Türkiye Matbaacılık ve		Denizciler Caddesi, Küçük Çarşı Hanı, No 27/3 Ankara	30 Kuruş

	Gazetecilik A.O.-Yeni Matbaa		Değişmez Adres: P.K 353 Ankara	
18.Sayı	İstiklâl Matbaacılık ve Gazetecilik Kollektif Ortaklığı	Ankara	Denizciler Caddesi, Küçük Çarşı Hanı, No 27/3 Ankara Muhabere ve Havale Adresi: Serdengeçti P.K 353 Ankara	30 Kuruş
19-20. Sayı	İstiklâl Matbaası		Denizciler Caddesi, Küçük Çarşı Hanı, No 27/3 Ankara Muhabere ve Havale Adresi: Serdengeçti P.K 353 Ankara	50 Kuruş
21.Sayı	Yıldız Matbaası T.A.Ş	Ankara	Denizciler Caddesi Deniz Palas Oteli Altında No. 9 Ankara	50 Kuruş
22.Sayı	Yıldız Matbaa ve Gazetecilik A.Ş.	Ankara	Denizciler Caddesi, İşçi Sokak, No. 9/C Ankara Mektup, Telgraf, Havale Adresi: Serdengeçti P.K 353 Ankara	50 Kuruş
23.Sayı	Yıldız Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.Ş.	Ankara	Denizciler Caddesi Deniz Palas Oteli Altında No. 9 Ankara Mektup, Havale,HaberleşmeMerkezi:Serdenge çti Merkez P.K 353 Ankara	50 Kuruş
24.Sayı	Yıldız Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.Ş.	Ankara	Denizciler Caddesi Deniz Palas Oteli Altında No. 9 Ankara Mektup, Havale,HaberleşmeMerkezi:Serdenge çti Merkez P.K 353 Ankara	50 Kuruş
25.Sayı	Ayyıldız Matbaası	Ankara	Denizciler Caddesi Deniz Palas Oteli Altında No. 9 Ankara	50 Kuruş

			Mektup, Havale, Haberleşme Merkezi:Serdengeçti Merkez P.K 353 Ankara	
30.Sayı	Yeni Matbaa	Ankara	Denizciler Caddesi Deniz Palas Oteli Altında No. 9 Ankara Değişmez ve Sağlam Adresimiz: Serdengeçti Merkez P.K 353 Ankara	1 lira
32.Sayı	Ayyıldız Matbaası	Ankara	Denizciler Caddesi Deniz Palas Oteli Altında No. 9 Ankara	100 Kuruş
33.Sayı		Ankara	Denizciler Cad: İşçi Sok. Nu: 9 P.K 353 Ankara Muhabere ve Havale Adresi: Serdengeçti P.K 353 Ankara	125 Kuruş

Künyede verilen bilgilerin aynı olduğu sayılar da vardır. 3. ve 4. sayı ortak özelliklere sahipken 23. sayının künyesiyle 24. sayıyla aynıdır. 25, 26, 27, 28. sayılarda tek farklılık 28 ve 29. sayının 75 kuruşa satışa çıkarılmasıdır. Yine 30 ve 31. sayılar aynı özelliktedirler.

Birinci sayının ikinci basımından itibaren son sayfada derginin sahibi olarak Osman Yüksel Serdengeçti ismine rastlarız. Serdengeçti'nin de çoğu zaman ifade ettiği gibi derginin her şeyi kendisidir. Bütün işleri yarım, yardımcısız yapmaktadır.¹⁶⁷ Derginin hem yazarı hem sahibi olan Serdengeçti bunu ilk sayıdan itibaren belirtir. İlk dört sayıda "Sahibi ve Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden" şeklinde duyurulan durum 5. sayıdan 9. sayıya kadar yerini "Sahibi ve Neşriyat Müdürü" ifadesine bırakır. Ne şekilde yazılırsa yazılsın verilen isim Osman Yüksel'dir. 9. sayıda Sahibi ve Müessese Müdürü Osman Yüksel, Neşriyat Müdürü Mehmet Altınsoy denir. Bilgilerin hemen altındaysa Mecmuamızın İstanbul Cephesini Erdoğan Okçu idare etmektedir yazar. 10. sayıda açıklamanın kapsamı genişler, teknik işlerden sorumlu kişi için Metin Ören ismi geçer. Sözü edilen isimlerin Türk Gençlik Teşkilâtı ve Kültür Ocağında bulunabileceği

¹⁶⁷Serdengeçti, "Bayilerimize", *Serdengeçti*, 5, 1948, s. 16.

belirtilir, dergi ile ilgili bilgi almak isteyenlerin başvurabileceği adres de burasıdır. 11. sayıda dergi sahibi olarak M. Yüksel ismi söylenir. Bunun Serdengeçti'nin kardeşi Müstecabi olma olasılığı yüksektir. Neşriyat Müdürü ise değişmez, M. Altınsoy'dur. 12. sayıda derginin sahibi de Neşriyat Müdürü de Müstecabi Yüksel'dir. 13. ve 14. sayılarda Sahibi ve Neşriyat Müdürü için sadece Osman Yüksel, 15-16. sayıda tekrardan Sahibi ve Neşriyat Müdürü ibaresinin yanında Osman Yüksel Serdengeçti adı vardır. Sayıda Teknik ve İdare İşler Müdürü Mehmed Emin Ören'dir. 17. sayı da bir önceki sayı gibidir. Ancak Mehmed Emin Ören için sadece "Teknik İşlere Bakan" ifadesi kullanılır. Bir sonraki sayıda Sahibi ve Neşriyat Müdürü sıfatı için sadece Osman Yüksel adı yazılıdır. 19-20. sayılarda Sahibi Osman Yüksel, Neşriyat Müdürü Osman Yalın'dır. 21. sayıdan itibaren Sahibi ve Neşriyat Müdürü Osman Yüksel'in yanında yeni bir isimle karşılaşmayız.

Çoğu sayının idarehane adresinde adı geçen Denizciler Caddesi'ndeki yazıhane Oğuzhan tarafından şu sözlerle tarif edilir:

"...Aslında buraya 'yazıhane' mi, 'kitapçı dükkânı' mı, 'bekâr odası' mı demek doğru olur, bilemiyorum.

*Fazla geniş olmayan bir dükkân düşününüz. Üstü asma kat şeklinde ve yazıhane biçiminde bölmelenmiş. Burada bir yatak serili. Ayakta duracak kadar yüksekliği yok. Ancak oturabilir. Günlük ihtiyaçlarını çanak-tabak cinsinden şeyler ve eski tip bir gazocağı. Aşağıda, raflarda bir sürü eski, tozlu kitap. 'Serdengeçti', 'Türk Yurdu', ve başka mecmuaların çeşitli nüshaları.."*¹⁶⁸

Sefercioğlu da yazıhaneyi benzer ifadelerle anlatır ve bu dar mekânı özellikle Serdengeçti'nin nükteli konuşmalarıyla, tatlı öğütlerini dinlemeye gelen gençlerle birlikte tasvir eder.¹⁶⁹

2.1.7. Kronolojik Fihrist

Sayı: 1, 1947

Cemal Oğuz Öcal, Serdengeçtiler, S. 1, 1947, s. 2.

¹⁶⁸ Oktay Oğuzhan, "Serdengeçti ile birlikte...", *Yeni Düşünce*, 111, 2 Aralık 1983, s. 38.

¹⁶⁹ Necmeddin Seferciğlu, "Ölümünün 21. Yıldönümünde 'Serdengeçti' Osman Yüksel", *Orkun*, 81, Kasım 2004, s. 40.

Aşık Fedaî, Hapishane Türküsü: Gelir Geçer, S. 1, 1947, s. 4.

Victor Hugo, Vicdan Azabı(Büyük Göz), Çev. O.Y.S., 1, 1947, s. 7.

Mevlâna'nın Rubailerinden,A.H.Ç. (Çev.), S. 1, 1947, s. 10, 11.

Karazor, Bir Kahraman Bekliyoruz, S. 1, 1947, s. 11.

Peşrevci, Zurnada Peşrev Olmaz, S. 1, 1947, s. 12.

Erzurumlu Rıza Ümit, Yeşil Bendeki Öz Duygu, S.1, 1947, s. 13.

Cemal Oğuz Öcal, Sevdalıyım Hey, S. 1, 1947, s. 13.

İmzasız, Hz. Muhammed'in Vecizelerinden, S. 1, 1947, s. 15.

O.Y.S, Marko Paşa Kimdir?, S. 1, 1947, s. 16.

Garip Âşık, Sevgiliye, S. 1, 1947, s. 16.

Nafiz Sevilen, Geçer, S. 1, 1947, s. 16.

Terbiyeci, Çocuklarımıza Neler Öğretiyoruz?,S. 1, 1947, s. 17.

Sayı: 2, Mayıs 1947

Uslu Ozan, Hücrem, S. 2, Mayıs 1947, s. 6.

O. Dosdoğru, Falih Rıfkı Yine Azıtıyor, S. 2, Mayıs 1947, s. 10.

N. Sevilen, Türk Musikisi ve Katilleri, S. 2, Mayıs 1947, s. 10.

Âşık Fedaî, Hazret-i Mevlâna'yı Ziyaret!, S. 2, Mayıs 1947, s. 11.

Oğuz Fazlıoğlu, Talebe mi Yetiştiriyoruz Yoksa Ultra Modern Sevdazedelermi?, S. 2, Mayıs 1947, s. 12.

Cemal Oğuz Öcal, 3 Mayıs, S. 2, Mayıs 1947, s. 13.

Sayı: 3, Ekim 1947

İmzasız, Bir Dergiye Cevap, S. 3, Ekim 1947, s. 6,13.

İmzasız, Komünist Rusya'nın İçyüzü: Zincirlerinden Başka Bir Şeyi Olmayan İnsanlar, Zeki Talay (Çev.), S. 3, Ekim 1947, s. 8, 9.

Nevzat Nazif, Sen ve Beslemen, S. 3, Ekim 1947, s. 13.

İmzasız, Serdengeçti'nin Cevapları, S. 3, Ekim 1947, s. 14.

Mehmet Demirpoyraz, Sosyete Kadınları!, S. 3, Ekim 1947, s. 16.

Sayı: 4, Mart 1948

Mahkûm, Hapishane Türküsü, S. 4, Mart 1948, s. 2.

Yaşar Yılmaz, Tahtakurusu!, S. 4, Mart 1948, s. 2.

Aksekili Abdurrahim Balcıoğlu, Yurdumun Dağlarına, S. 4, Mart 1948, s. 2.

İmzasız, Komünist Rusya'nın İçyüzü: Zincirlerinden Başka Bir Şeyi Olmayan İnsanlar, Zeki Talay (Çev.), S. 4, Mart 1948, s. 4, 5, 6.

Cemal Oğuz Öcal, Hürriyet İstiyoruz, S. 4, Mart 1948, s. 7.

Arif Emre, Allah'a-İnanca-Aşka Dair, S. 4, Mart 1948, s. 8.

Müslihittin Sönmez, Münacaat, S. 4, Mart 1948, s. 8, 9.

İmzasız, Mahkûmlar Arasında, S. 4, Mart 1948, s. 10, 11, 12.

Hüseyin Kara, Tuna Boylarında, S. 4, Mart 1948, s. 12.

Osman Yüksel, Ağıtlar, S. 4, Mart 1948, s. 13.

Memduh Şevket, Konya'dan Portreler: Sabile, S. 4, Mart 1948, s. 14, 15, 16.

İmzasız, Bu Kervan Böyle Gitmez, S. 4, Mart 1948, s. 20.

Hasan Tahsin Oğuz, Eyvallah! Eyvallah!, S. 4, Mart 1948, s. 20.

Sayı: 5, 1948

Cemal Oğuz Öcal, Balkan Türküsü, S. 5, 1948, s. 2.

Adanalı Ahmet Turan, Hapishanede Yalnızlık, S. 5, 1948, s. 2.

O. Şevket Dünşen, Beratname, S. 5, 1948, s. 2.

Burhanettin Şavlı, Muş'un Kaderi, S. 5, 1948, s. 2.

İsmet Zeki Eyüpoğlu, Kaybolan Hayalet, S. 5, 1948, s. 4.

S. Ertürk, Ankarapalas Salonlarında Bomba Gibi Patlayan Şiir, S. 5, 1948, s. 5.

M. Sait Çekmegil, Gizli Bir Ses Dedi Ki, S. 5, 1948, s. 6.

İmzasız, Hadisler, S. 5, 1948, s. 6.

İmzasız, Şehvetnâmeler, S. 5, 1948, s. 8, 9, 13.

İmzasız, Asri Aile, S. 5, 1948, s. 10, 11.

Fazlı Selvi, Bir Mahkûmun Destanı, S. 5, 1948, s. 11

O. Serdengeçti, Ulus'un T.İ'sine Cevap, S. 5, 1948, s. 12.

Sayı: 6, Mayıs 1949

M. Sait Çekmegil, İnkılâp, S. 6, Mayıs 1949, s. 5.

İmzasız, Hadisler, S. 6, Mart 1949, s. 6.

Hayrettin Özgüven, Yıldönümü, S. 6, Mayıs 1949, s. 6.

İmzasız, Yunus'un Yollarında, S. 6, Mayıs 1949, s. 6.

İmzasız, Mevlâna'dan Parçalar, S. 6, Mayıs 1949, s. 6.

İmzasız, Yunus'un Mezarı Başında Kopan Kıyamet: Sarıköy Mahşeri, S. 6, Mayıs 1949, s. 8, 9, 11.

İmzasız, Şehvetnâmeler, S. 6, Mayıs 1949, s. 10.

İmzasız, Sabahattin Ali Faslı, S. 6, Mayıs 1949, s. 12.

Âşık Fedaî, Serdengeçtilerin Marşı, S. 6, Mayıs 1949, s. 13.

Azmi Gülahmetoğlu, Devrimize Kaside, S. 6, Mayıs 1949, s. 16.

Sayı: 7, Temmuz 1949

Cemal Oğuz Öcal, Kadir Gececi, S. 7, Temmuz 1949, s. 2.

A.Rahim Balcıoğlu, Altayların Ardından Gelen Ses, S. 7, Temmuz 1949, s. 2.

İmzasız, Ağıt, S. 7, Temmuz 1949, s. 2.

İmzasız, Molla Cami'den Parçalar, S. 7, Temmuz 1949, s. 4.

Laura VeccioVeglieri, Bir Garplı Gözüyle Müslümanlık, A.K.(Çev.), S. 7, Temmuz 1949, s. 5.

Rıza Rıfat Öztoprak, Sevgi, S. 7, Temmuz 1949, s. 5.

Fethi Gemuhluoğlu, Şımallım, S. 7, Temmuz 1949, s. 6.

Mim. Âgah Harfî, Milletime, S. 7, Temmuz 1949, s. 6.

İmzasız, Mevlâna'dan Parçalar, S. 7, Temmuz 1949, s. 6.

Âşık Fedaî, Ne Gören Var Ne Bilen, S. 7, Temmuz 1949, s. 6.

S. Z., Allahın Varlığı Hakkında Düşünceler, S. 7, Temmuz 1949, s. 7.

Selâhattin Ertürk, Mümkün Mü?, S. 7, Temmuz 1949, s. 10.

İmzasız, Bize Gelen Kitaplar, S. 7, Temmuz 1949, s. 12.

Mehmet Çakırtaş, Generali Huzurunda Türk Eri, S. 7, Temmuz 1949, s. 13.

Isırgan, Sevgili, S. 7, Temmuz 1949, s. 15.

Sayı: 8, Ekim 1949

Isırgan, Maniler, S. 8, Ekim 1949, s. 2.

Âşık Fedaî, Devrimize Şiir, S. 8, Ekim 1949, s. 2.

Nevzat Nazif, Oluverdi, S. 8, Ekim 1949, s. 2.

Cemal Oğuz Öcal, Cevap, S. 8, Ekim 1949, s. 2.

Fethi Gemuhluoğlu, Erzurum'a Sesleniş, S. 8, Ekim 1949, s. 5.

Hayreddin Özgüven, Sayıklayış, S. 8, Ekim 1949, s. 15.

İmzasız, Lise Hâtıralarım, S. 8, Ekim 1949, s. 9, 10.

İmzasız, Türklüğün İlâhisi, S. 8, Ekim 1949, s. 10.

Sayı: 9, Şubat 1950

Cemal Oğuz Öcal, Mehmet Âkif'in Ulu Ruhuna, S. 9, Şubat 1950, s. 2.

Serdengeçti, Kültür Emperyalizmi, S. 9, Şubat 1950, s. 3.

İmzasız, İstihraçlar, S. 9, Şubat 1950, s. 4, 5.

Erdoğan Okçu, Kıbrıs'ta Nasıl Karşılandık!., S. 9, Şubat 1950, s. 5.

Osman Yüksel, Tanıdığım Tiplerden 1: Rasih Kaplan, S. 9, Şubat 1950, s. 6.

İmzasız, Hakkın ve Halkın Şairi Büyük Akif, S. 9, Şubat 1950, s. 8, 9, 10.

İmzasız, Mevlâna ve Muhammed İkbal, S. 9, Şubat 1950, 11, 12.

Cevdet H. Arslangül, Allı Şiir, S. 9, Şubat 1950, s. 12.

Ali Rıza Özer, Türkiyem, S. 9, Şubat 1950, s. 14.

Sayı: 10, Mayıs 1950

Atsız, Sonuç, S. 10, Mayıs 1950, s. 2.

Selâhattin Ertürk, Yaşayacağım (1), S. 10, Mayıs, 1950, s. 2.

Hasan Apaydın, Seçimden Sonra, S. 10, Mayıs 1950, s. 2.

Orhan Özbeyli, Millî Mücadele Destanı, S. 10, Mayıs 1950, s. 2.

Nurettin Özdemir, Kars Kalesindeki Bayrak, S. 10, Mayıs 1950, s. 2.

Arif Nihat Asya, Selimiye, S. 10, Mayıs 1950, s. 3.

İmzasız, Ahmet Emin Yalman-Nazım Hikmet Ran, S. 10, Mayıs 1950, s. 7, 13.

Mehmet Altınsoy, Anadolu'da Yolculuk, S. 10, Mayıs 1950, s. 12.

Sayı: 11, Eylül 1950

Cemal Oğuz Öcal, Yücelnâme, S. 11, Eylül 1950, s. 2.

Evliyaoğlu Gök-Han, Kilim, S. 11, Eylül 1950, s. 2.

Mehmet Güneş, Beni Beni, S. 11, Eylül 1950, s. 2.

İmzasız, Mesneviden Seçme Parçalar, S. 11, Eylül 1950, s. 5, 15.

İmzasız, Bir Arslan Kaybettik, S. 11, Eylül 1950, s. 10.

İsmet Gönülal, Kara Mehmet, S. 11, Eylül 1950, s. 10.

Mehmet Altınsoy, Mor Başlı Koç, S. 11, Eylül 1950, s. 12, 13.

İmzasız, Isıtma ve Çeltik, S. 11, Eylül 1950, s. 13.

Sayı: 12, Kasım 1950

Abdülhâdi Toplu, Köylü Mehmet İstiyor, S. 12, Kasım 1950, s. 2.

M. Said Çekmegil, Bitmeyen Gece, S. 12, Kasım 1950, s. 2.

Âşık Cevdet, Güzelleme, S. 12, Kasım 1950, s. 2.

Nurettin Özdemir, EmirgândaGece, S. 12, Kasım 1950, s. 2.

Bekir Sıtkı Erdoğan, Mescitte Sabah, S. 12, Kasım 1950, s. 2.

Mehmet Kumaşçıoğlu, Bitlis, S. 12, Kasım 1950, s. 2.

İmzasız, Yine Başladılar, S. 12, Kasım 1950, s. 4.

Garip Âşık, Yakarış, S. 12, Kasım 1950, s. 7.

Garip Âşık, Sevgiliye, S. 12, Kasım 1950, s. 7.

İmzasız, Kahramanlık Menkıbeleri, S. 12, Kasım 1950, s. 8, 9, 14.

Ateşoğlu, Ölürüz Hey, S. 12, Kasım 1950, s. 9.

İmzasız, Mesneviden Seçme Hikâyeler, S. 12, Kasım 1950, s. 10, 11.

İmzasız, Şehid Faruk'u Tekrar Andık, S. 12, Kasım 1950, s. 12.

Mehmet Altınsoy, Mor Başlı Koç, S. 12, Kasım 1950, s. 13, 14.

Sayı: 13, Haziran 1951

Evliyaoğlu Gök-Han, İstanbul'un Fethi Destanından, S. 13, Haziran 1951, s. 7.

Gülahmedoğlu Azmi, Serencam-ı Millet, S. 13, Haziran 1951, s. 7.

Nurettin Özdemir, Ağam Nereden Aşar Yolu Yaylanın, S. 13, Haziran 1951, s. 7.

Feyzi Halıcı, Battal Gazi Destanından, S. 13, Haziran 1951, s. 7.

O.Y., Geçmişte Bugün, S. 13, Haziran 1951, s. 10, 11.

İmzasız, Vatan mı Heykel mi?(Halide edip Adivar Hanım'a), S. 13, Haziran 1951, s. 11.

Müneccim, İstihraçlar: İstikbalde Neler Olacak?, S. 13, Haziran 1951, s. 12.

Bağrıyanık, Bayağılaşan Zevklerimiz ve Halk Türküleri, S. 13, Haziran 1951, s. 14.

Sayı: 14, Mart 1952

Selami Salim, Tasavvuf, S. 14, Mart 1952, s. 2.

Feyzi Halıcı, Dua, S. 14, Mart 1952, s. 2.

İmzasız, Doğu Türkistan Faciası Kaşgar'dan Ankara'ya, S. 14, Mart 1952, s. 8, 9.

İsa Yusuf Alptekin, Doğu Türkistan'da Rus İstila ve Terörü, S. 14, Mart 1952, s. 9.

İmzasız, Dil İrtica'i İmiş(!), S. 14, Mart 1952, s. 12.

İmzasız, Diyanet İşleri Başkanlığının Kitap Neşriyatı, S. 13, Mart 1952, s. 13.

Sayı: 15-16., Mayıs-Haziran 1952

Selâmi Salim, Tasavvuf: Risale-i Nûr'dan İlhamlar, S. 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 2, 4.

Feyzi Halıcı, Nur Üstüne Şiir- Battal Gazi Destanından, S. 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 4.

Hocaoğlu S. Ertürk, Hakikat Yağmuru, S. 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 4.

Eşref-i Zaman, Hüsnü Kuruntu, S. 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 6.

Eşref-i Zaman, Kıracak Şey Bulamadınız Mı?, S. 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 6.

Serdengeçti Osman Yüksel, Said-i Nûrsi'nin Huzurunda, S. 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 7, 28.

İmzasız, 3 Mayıs ve Nihal Atsız, S. 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 8.

Nihal Atsız, Devletimizin Kuruluşu, S. 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 9, 10, 11.

Kemal Fedaî Coşkun, 3 Mayıs, S. 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 11.

Fazlıoğlu C. Oğuz Öcal, Mübarek Ay Geliyor!..., S. 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 13.

M. Said Çekmegil, Sen Böyle Yaşayamazsın, S. 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 15.

Serdengeçti Osman Yüksel, Serdengeçtimize Komünist Diyen Kızıl, Rezil Köpeklere, S. 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 16, 17.

İmzasız, Kültür Ordusu Teorisi, S. 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 27, 29.

Necip Fazıl Kısakürek, Samandan Adama Hitap, S. 115-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 29.

İmzasız, Asri Aile, S. 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 31.

İmzasız, Şampiyonlar, S. 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 31.

Gülahmedoğlu Azmi, Men Senin Ceylânınem, S. 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 31.

Sayı: 17, Ağustos 1952

İmzasız, İstihraçlar, S. 17, Ağustos 1952, s. 5.

Rene Leyvarz, Türkiye'de İslamiyet'in Uyanması, A.R. Kurt (Çev.), S. 17, Ağustos 1952, s. 6, 7.

İmzasız, Atatürk Diyor ki, S. 17, Ağustos 1952, s. 7, 12.

A.Ş. Ataman, Kültür Ordusu Teorisi Işığında Rus Edebiyatında Pessimizmin ve Nihilizmin İzleri, S. 17, Ağustos 1952, s. 11.

Orhan Özbeyli, Bu Oda, S. 17, Ağustos 1952, s. 13, 14.

Durdu Yoksul, Olamazsın C.H. P. S. 17, Ağustos 1952, s. 14.

Sayı: 18, Eylül 1952

Atsız, Adsız Şiir, S. 18, Eylül 1952, s.

Osman Yüksel, Malazgirt'ten Sakarya'ya, S. 18, Eylül 1952, s. 3, 4.

Fazlıoğlu Cemal Oğuz Öcal, Tabutluk, S. 18, Eylül 1952, s. 4.

İmzasız, Mesneviden Seçme Parçalar, S. 18, Eylül 1952, s. 5, 6.

İmzasız, Devrin Dübüklerine Hicviye, S. 18, Eylül 1952, s. 6.

Çavdaroğlu Ahmet, İnkılâplar ve Türk Kadını (Güzellik Kraliçesi Seçimi Münasebetiyle) , S. 18, Eylül 1952, s. 7, 13.

Mehmet Akif, Necid Çöllerinden Medine'ye (Kâbe'yi Tavaf), S. 18, Eylül 1952, s. 11.

C. Câmi, Devrimize, S. 18, Eylül 1952, s. 11.

İmzasız, Çıkacak Kitaplarımız, S. 18, Eylül 1952, s. 12.

Lütfi Kartaltepe, Gurbet Yollarında, S. 18, Eylül 1952, s. 12.

Mehmet Metin İrşadî, Kur'ân-ı Kerîm Meş'alesi, S. 18, Eylül 1952, s. 13.

Abdurrahim Balcıoğlu, Köşemden, S. 18, Eylül 1952, s. 14.

Mehmet Hamzaoglu, Ağam, S. 18, Eylül 1952, s. 14.

Cemal Oğuz Öcal, Lanetnâme, S. 18, Eylül 1952, s. 15.

İshak Başal, İst'in Matemi, S. 18, Eylül 1952, s. 15.

Sayı: 19-20, Ekim-Kasım 1952

Fazlıoğlu Cemâl Oğuz Öcal, Sağırnâme, S. 119-20, Ekim-Kasım 1952, s. 2.

Nureddin Topçu, Vatandaş Ahlâkı, S. 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 3, 4.

Necip Fazıl Kısakürek, Kaybolan Ahlâkımız, S. 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 5.

Mehmed Kaplan, Oğuzlar, S. 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 6, 7.

Pötöfi, Daha Ne Zamana Kadar, M. Metin Ören (Seçen), S. 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 7, 26.

Tahsin Ünal, Karamanlık Menkıbeleri, S. 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 8, 9.

Serdengeçti, H. Fehmi Ustaoglu Diyor ki, S. 19-20, Ekim-Kasım 1952, S. 10, 11.

Hasan Fehmi Ustaoglu, Milletin Atatürk İnkılâbına Medyun Bulunduğu Asla Doğru Değildir, S. 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 12.

İmzasız, Allah'ın Gazabını Üzerine Çeken Şehir (Dehşet), S. 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 16, 17.

Âşık Cevdet, Gülümser, S. 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 17.

Osman Yüksel, Bu Millet Neden Ağlar?, S. 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 19.

Peyami Safa, Türk Devrimi ve Batı Medeniyeti, S. 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 19, 20, 21.

C. Câmi, İstanbul, S. 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 23.

Yusuf Hocaoglu, Kara Günler, S. 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 24.

Ahmet Remzi Gencosman, Said-i Nursî ve Eserleri, S. 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 26.

İmzasız, Yuha, S. 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 27, 28, 29.

Ateşoğlu, Bizi Durduracak Yalnız Ölümdür!..., S. 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 28.

Alâeddin Biber, C.H.P'ye, S. 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 28.

İmzasız, Hasan Ali Yücel, S. 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 30.

Sayı: 21, Mart 1956

M.Cemal, Eğilme, S. 21, Mart 1956, s. 2.

Âşık Fedaî, Yeniden Doğuş ve Andımız, S. 21, Mart 1956, s. 2.

Hocaoğlu S. Ertürk, Bizden Çizgiler, S. 21, Mart 1956, s. 2.

Mehmet Hamzaoğlu, Musiki, S. 21, Mart 1956, s. 2.

Amerika Hariciye Nâzırı F. Dulles'in Birleşmiş Milletler'de Söylediği Nutuktan Bir Parça, S. 21, Mart 1956, s. 3.

İsmail Hami Danişmend, Vatan Meselesi, S. 21, Mart 1956, s. 4, 5.

İmzasız, 16. Asırdan Sesler, S. 21, Mart 1956, s. 6, 7.

Ahmet Refik, Cennetmekân Sultan Abdülhamid Hanın İrtihali, S. 21, Mart 1956, s. 8, 9, 10.

Kemaleddin Şenocak, Nefes, S. 21, Mart 1956, s. 10.

AzmiGülâhmedoğlu, Mevlâna, S. 21, Mart 1956, s. 10.

Mehterbaşıoğlu, His ve Fikir: Aşk İstiyorum, S. 21, Mart 1956, s. 10.

Hüseyin Üzmez, Aşk Yollarında, S. 21, Mart 1956, s. 12.

Necip Fazıl Kısakürek, Sayıklama, S. 21, Mart 1956, s. 13.

Necip Fazıl Kısakürek, Davetiye, S. 21, Mart 1956, s. 13.

Necip Fazıl Kısakürek, Otel Odaları, S. 21, Mart 1956, s. 13.

Yavuz Bülent Bâkiler, Her Şey Fetih Hazırlığındaydı, S. 21, Mart 1956, s. 13.

A.Rahim Balcıoğlu, Karabağrım Dağlarım, S. 21, Mart 1956, s. 13.

Sayı: 22, Mayıs 1956

M. Sait Çekmegil, Haber Bekle, S. 22, Mayıs 1956, s. 3.

Mehmet Fenk, Münacat, S. 22, Mayıs 1956, s. 3.

Sahte Kahramanlar!..., Potöfi'den Parçalar, S. 22, Mayıs 1956, s. 4.

Cemil Sahir, İzler, S. 22, Mayıs 1956, s. 4.

Osman Yüksel, Ayasofya!, S. 22, Mayıs 1956, s. 5, 6, 7.

İmzasız, Hasan Ali Yücel, S. 22, Mayıs 1956, s. 7.

İmzasız, Ağıtlardan, S. 22, Mayıs 1956, s. 10.

Peyami Safa, Allah Korkusu Kalmazsa, S. 22, Mayıs 1956, s. 11.

İmzasız, Asri Aile, S. 22, Mayıs 1956, s. 11.

Arif Nihat Asya, Fetih Marşı, S. 22, Mayıs 1956, s. 12.

Kemal Fedai Coşkun, Köylüm, S. 22, Mayıs 1956, s. 12.

Yılanlıoğlu İsmail Hakkı, Kördüğüm, S. 22, Mayıs 1956, s. 13.

İmzasız, Edepsiz Edebiyat, S. 22, Mayıs 1956, s. 14.

Mevlâna, Culha Hikâyesi, Mesnevi, C. 5, S. 22, Mayıs 1956, s. 15.

İmzasız, Kâğıt Darlığı, S. 22, Mayıs 1959, s. 15.

Sayı: 23, Mart 1957

İmzasız, Arif Nihat Asya'nın 3 Eseri, S. 23, Mart 1957, s. 2.

Yavuz Bülent Bâkiler, Yakarış, S. 23, Mart 1957, s. 5.

Orhan Türköz, Manevî Medeniyet, S. 23, Mart 1957, s. 7.

Serdengeçti, Kemalizmi Din Haline Getirmek İsteyenler "Kemalizm- Prensipleri, İmanı-İtikadı, Ödevler" İsimli Kitaba ve Muharririne Cevabımız, S. 23, Mart 1957, s.8, 9, 10.

İmzasız, Atatürk Hakkında Hatalı Bir Görüş, S. 23, Mart 1957, s. 10.

A.Rıza Akdemir, Münevverin Mesuliyeti, S. 23, Mat 1957, s. 11.

Arif Nihat Asya, Çıkışlar, S. 23, Mart 1957, s. 12.

Âşık Fedai, Sallan Yuvarlan, S. 23, Mart 1957, s. 14.

Sayı: 24, Nisan 1957

Mehmet Çakırtaş, Gün Dönümünde, S. 24, Nisan 1957, s. 2.

Hicabi Ağagiller, Sor, S. 24, Nisan 1957, s. 2.

Serdengeçti, Hezeyanlar!, S. 24, Nisan 1957, s. 3, 4.

Osman Yüksel, Ramazan, S. 24, Nisan 1957, s. 5.

Ali Rıza Akdemir, Bir Gün Gelecek, Nisan 1957, s. 5.

Nazif Sevilen, İtrı'ye Mensur Gazel, S. 24, Nisan 1957, s. 6.

Garip Âşık, Ben Sensiz Edemem, S. 24, Nisan 1957, s. 6.

Serdengeçti, Kıbrıs, S. 24, Nisan 1957, s. 7.

İmzasız, Kendisi, S. 24, Nisan 1957, s. 7.

İmzasız, Kanunî Devrinde Bir Sefirin Hatıratı, S. 24, Nisan 1957, s. 8, 9.

Yavuz Bülent Bâkiler, Ben Doğuluyum, S. 24, Nisan 1957, s. 9.

İmzasız, Kâğıt Yok, S. 24, Nisan 1957, s. 10.

Deniz Tan, Anadolu, S. 24, Nisan 1957, s. 11.

Sayı: 25, Eylül 1957

Hizber M. Hikmet, Kıbrıs Hakkında, S. 25, Eylül 1957, s. 2.

Âşık Fedâi, Bir Dönmeye, S. 25, Eylül 1957, s. 2.

İmzasız, Reddiyeye Reddiye, S. 25, Eylül 1957, s. 4, 5.

İmzasız, Seçim Hatıralarım, S. 25, Eylül 1957, s. 6.

İmzasız, Cemil Sait Barlas ve Hempalarına Cevabımız, S. 25, Eylül 1957, s. 8, 9, 10.

Gürses, Çağrı, S. 25, Eylül 1957, s. 10.

Hamdi Ergüven, Tel, S. 25, Eylül 1957, s. 11.

Serdengeçti, Ne Tesadüf, S. 25, Eylül 1957, s. 12.

Mehterbaşıoğlu, Bir Dosta Mektup, Leylâ'nı Ne Yaptın?, S. 25, Eylül 1957, s. 13.

Sayı: 26, 28 Aralık 1957

Osman Yüksel, Mevlâna ve M. Akif, S. 26, 28 Aralık 1957, s. 2.

Arif Nihat Asya, Neyden Gazeller, S. 26, 28 Aralık 1957, s. 2.

Yavuz Bülent Bâkiler, Yavuz Sultan Selim Han, S. 26, 28 Aralık 1957, s. 11.

Orhan Türköz, Nedamete Çağırış, S. 26, 28 Aralık 1957, s. 12.

Sayı: 27, Mart 1958

A.Rıza Akdemir, Garp Nedir? Ne Değildir?, S. 27, Mart 1958, s. 2.

Osman Yüksel, İş Başına: Dâvet, S. 27, Mart 1958, s. 3, 4.

Fuat Uluç, Bertrand Russell'e, S. 27, Mart 1958, s. 4.

İmzasız, Bir Heveskâra!..., S. 27, Mart 1958, s. 6, 7, 15.

İmzasız, Bir Reformcuya Cevap Böyle Verilir, S. 27, Mart 1958, s. 8, 9, 10, 11.

Âşık Fedai, Kâğıt Destanı, S. 27, Mart 1958, s. 11.

İmzasız, Cumhuriyetten Reforma, S. 27, Mart 1958, s. 12.

Abdürrahim Balcıoğlu, İzmit Faciası, S. 27, Mart 1958, s. 13.

Hüseyin Üzmez, Sevgili ve Sevgililer Sevgilisi, S. 27, Mart 1958, s. 14.

Sayı: 28, Ocak 1959

İmzasız, Beraat Ettik, S. 28, Ocak 1959, s. 5, 13.

Serdengeçti, Yılbaşı, S. 28, Ocak 1959, s. 6, 7.

Arif Emre, Artık Yeter, S. 28, Ocak 1959, s. 7.

İmzasız, Hürriyet Partisi ve CHP'nin Birleşmesine Dair, S. 28, Ocak 1959, s. 15.

Sayı: 29, Mart 1959

İmzasız, Yine Ahmet Emin Yalman, S. 29, Mart 1959, s. 7.

Azmi Gülâhmedoğlu, Kalmamış, S. 29, Mart 1959, s. 10.

Orhan Gövem, Dilek, S. 29, Mart 1959, s. 10.

İmzasız, Asri Aile, S. 29, Mart 1959, s. 11.

Arif Emre, Pervane, S. 29, Mart 1959, s. 11.

Yunus Oral, Ne Dersin, S. 29, Mart 1959, s. 11.

Kemal Fedai Coşkun, Anneciğim, S. 29, Mart 1959, s. 12.

Çıracı Miskin, Beynamaz Destanı, S. 29, Mart 1959, s. 15.

Sayı: 30, 12 Haziran 1959

Arif Emre, İstanbul'un Fethi, S. 30, 12 Haziran 1959, s. 2.

İmzasız, Ayasofya Davası, S. 30, 12 Haziran 1959, s. 2.

Yavuz Bülent Bâkiler, Fetih Sabahı, S. 30, 12 Haziran 1959, s. 2.

Aysal İnâl, İstanbul'un Fethi, S. 30, 12 Haziran 1959, s. 9.

A.Z.N., Bahailik ve Bahailerin İç Yüzü, S. 30, 12 Haziran 1959, s. 10, 11, 12.

İmzasız(Azmi Güleç), Fetih Yıldızı, S. 30, 12 Haziran 1959, s. 12.

A.Rahim Balcıoğlu, Bekliyoruz, S. 30, 12 Haziran 1959, s. 12.

Fatih Sultan Mehmet, Fatih Divanından, S. 30, 12 Haziran 1959, s. 13.

Âşık Fedâi, Bir Kalemşöre, S. 30, 12 Haziran 1959, s. 14.

Sayı: 31, 30 Aralık 1959

Bumin Ay, Mevlâ, S. 31, 30 Aralık 1959, s. 4.

A.Rıza Akdemir, İman, S. 31, 30 Aralık 1959, s.

Serdengeçti, İbret ve Dehşet Verici Vesikalar! Halk Partisi Laikliği Nasıl Anlıyordu?!, S. 31, 30 Aralık 1959, s. 8, 10

Serdengeçti, Allah'ın Kelâmına "Saçma-Sapan Sözler" Diyen Bir Devrimbaza Cevabımız!, S. 31, 30 Aralık 1959, s. 9.

İmzasız, Aynı Hizaya Gelemiyoruz, S. 31, 30 Aralık 1959, s. 9.

İmzasız, M.Akif Mısır Neden Gitmişti?!, S. 31, 30 Aralık 1959, s. 10.

Âşık Fedâi, Yılbaşı, S. 31, 30 Aralık 1959, s. 12.

Münekkis, İslâmaSuikasd, S. 31, 30 Aralık 1959, s. 14.

İmzasız, Mevlâna Eğitimciymiş, S. 31, 30 Aralık 1959, s. 14.

Sayı: 32, Mart 1960

İmzasız, Gazetelerde Vefat İlânları, S. 32, Mart 1960, s. 2.

Ali Rıza Akdemir, Sen İnkılâpçı, Ben Mürteciyim ha?, S. 32, Mart 1960, s. 3, 4.

Tahsin Ünal, İfadelerin Saltanatı, S. 32, Mart 1960, s. 5.

Osman Zeki, Ramazan Hatıraları, S. 32, Mart 1960, s. 6.

İmzasız, İslâmaSuikasd: 2, S. 32, Mart 1960, s. 7.

Âşık Fedâi, Lanet, S. 32, Mart 1960, s. 10.

Hüseyin Üzmez, Hapishane Hatıralarım, S. 32, Mart 1960, s. 11.

Kurt Tarık Özhan, Türkistan Kurulacaktır, S. 32, Mart 1960, s. 14.

Sayı: 33, Şubat 1962

İmzasız, Anket, S. 33, Şubat 1962, s. 2.

Yavuz Bülent Bâkiler, Cebeci Câmisi, S. 33, Şubat 1962, s. 2.

Vecdi Yarman, Belirtilmemiş, S. 33, Şubat 1962, s. 2.

Göktürk Mehmet Uytun, Tanıyorum, S. 33, Şubat 1962, s. 2.

Evliyaoğlu Gökhan, Serdengeçiş, S. 33, Şubat 1962, s. 2.

Mehmet Coşar, İdeal İnsan, S. 33, Şubat 1962, s. 5.

Serdengeçti, Yön, S. 33, Şubat 1962, s. 5.

Schopenhauer, Dünya İzdırapları, M. G.(Çev.), S. 33, Şubat 1962, s. 7.

Osman Yüksel, Kelimelerin Cazibesi, S. 33, Şubat 1962, s. 10.

Serdengeçti, Malatya Hâdisesi ve Bir Hâtıra, S. 33, Şubat 1962, s. 11, 12.

2.2. SERDENGEÇTİ DERGISİNİN YAZAR KADROSU

Dergide en çok yazısı yayımlanan isim şüphesiz Serdengeçti'dir. Dergiyi yayıma hazırlarken tüm aşamalarda emeği vardır. Dergi için, “*Osman Yüksel'in okuyucularına ve bayilere yazdığı 16 sayfalık açık bir mektuptur.*” tarzında eleştirilerin gelmesinde, yazıların çoğunun Serdengeçti imzası taşımasının etkisi göz ardı edilemez. O, eleştirilere bir önceki sayıda yer alan yazarlar ve yazılarını sıralayarak cevap verir. Yazılar için “*Muhtelif Fakültelere mensup genç, kabiliyetli, imanlı arkadaşlarımızın yazıları, şiirleri...*” tanımı yapılır.¹⁷⁰ İlk sayıda dergi sayfalarının kimlere açık olduğu duyurulur,

“*SERDENGEÇTİ: Bütün sayfalarını sizlere açmış bulunuyor; duygularınızı, fikirlerinizi, hatıra defterlerinize yazar gibi bize yazıp gönderebilirsiniz.*”

Burada meşhur imzalar yok! Dr. Prof. İstibdadı, inhisarı yok! Akıl hocalığı yapanlar yok! Biz bizyiz. Genç istidatları tanıtmak, vatan duygulu, millet sevgili memleket çocuklarını bir araya toplamak istiyoruz. SERDENGEÇTİ Sizin derginizdir; ona yazı gönderiniz.”¹⁷¹

Dergiye yazar kadrosu ile ilgili eleştiriler de gelir. Serdengeçti, “*Acaba Osman Yüksel neden başka gençlere, başka yazı yazma heveslisi milliyetçilere sütunlarını açmıyordu?!*” sorusuna “*Ne beylik aşınmış, profesyonel mağrur yazarlarla iş vardır, ne de şöhrat delisi mektep kaçağı, kültürsüz heveskâr körpe çocuklarla.. Ali Rıza Akdemir,*

¹⁷⁰İmzasız, “Bir Heveskâra!..”, *Serdengeçti*, 27, Mart 1958, s. 6.

¹⁷¹*Serdengeçti*, 1, Nisan 1947, s. 2.

Orhan Türköz, Bülent Bâkiler gibi münevver imanlı gençlerimize kapılarımız arkasına, sayfalarımız sonuna kadar açıktır.” şeklindeki cevabıyla derginin yazar profilini çizer.¹⁷²

2.2.1. Yavuz Bülent Bâkiler

Sayılan isimlerden Yavuz Bülent Bâkiler dergide yayımlanan 6 şiiriyle ön plana çıkar. Azerbaycan’dan Sivas’a göçmüş bir ailenin oğlu olan yazar, şiir ve düzyazılarında işlediği Azerbaycan, Türkistan gibi temalarıyla milliyetçi-muhafazakâr camianın kıymetli isimlerinden olmuştur.¹⁷³

Şiire ilkokul çağlarında başlayan yazar, ilk şiirlerini *Türk Sanatı*, *Çeşme* gibi dergilerde yayımlar. Sanatında Arif Nihat Asya, Necip Fazıl Kısakürek, Yunus Emre, Karacaoğlu, Âşık Veysel gibi isimlerden etkilenir. Şiir anlayışı ise Serdengeçti’nin görüşlerine paralel olarak, yaşayan Türkçeyi hâkim kılmak üzerinedir. İlk şiirlerinde daha çok aşk, hasret, gurbet, yalnızlık konularını işlerken sonraki şiirleri toplumsal ve dinî temalardır.¹⁷⁴

Serdengeçti’yi tanınması dergide çıkan *Yıkıldılar* yazısına dayanır. Yavuz Bülent Bâkiler, bu yazıyı üniversite için gittiği Ankara’da yüz yüze tanışma fırsatı bulduğu Serdengeçti’ye de okur.¹⁷⁵ Tanışmalarının ardında Serdengeçti’nin yazıhanesinde geçirdiği uzun zaman, ikili arasında kurulan dostluğu pekiştirmenin yanında Bâkiler’in fikir, sanat, siyaset dünyamızın önemli isimlerini tanınmasını da sağlar.¹⁷⁶

2.2.2. Cemal Oğuz Öcal

Serdengeçti’den sonra yazı ve şiirleriyle dergiye en büyük katkıyı yapan isim Cemal Oğuz Öcalolur. Kurnaz, dergide Uslu Ozan ve Âşık Fedâi imzalı şiirlerin Serdengeçti’ye ait olduğunu düşünenlerin yanıldığını söyler. Öcal’ın şiir kitaplarında Fedâi takma adının yer aldığına dikkat çeker.¹⁷⁷

¹⁷²İmzasız, “Bir Heveskâra!..”, *Serdengeçti*, 27, Mart 1958, s. 6.

¹⁷³Gökçe Yükselen Abdurrazak Peler, “Anadolu’da Azer-Nefes Bir Can: Yavuz Bülent Bâkiler”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 31, 2012, s. 119.

¹⁷⁴Hüsniye Zal, *Yavuz Bülent Bâkiler ve Eserlerinin İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Samsun 1989. Hüsniye Zal’ın tezin sonunda yer verdiği Yavuz Bülent Bâkiler ile yaptığı görüşme yazarın edebî kişiliğiyle ilgili bilgiler vermesi açısından önemli bir kaynak olmuştur.

¹⁷⁵Yavuz Bülent Bâkiler, *Serdengeçti Geldi Geçti*, (2. Baskı), Yakın Plan Yayınları, İstanbul bty, s. 13-21.

¹⁷⁶Yavuz Bülent Bâkiler, *Serdengeçti Geldi Geçti*, s. 23.

¹⁷⁷Cemal Kurnaz, *Serdengeçti Şairleri*, Kurgan Edebiyat, Ankara 2016, s. 32, 33.

1913 Seydişehir doğumlu Öcal'ın babası Akseki-Kızılağaç köyünden Hafız Hasan'dır.¹⁷⁸ Meliha Hanım ile evliliğinden Tomris, ikinci evliliğini yaptığı Azmiye Bozyiğit'ten Kürşat ve Süyümbikedünyaya gelir.¹⁷⁹

1936'da İstanbul Erkek Öğretmen Okulundan mezun olur. 1943'te Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü Pedagoji Bölümüne girer.¹⁸⁰

Atsız'ın Şükrü Saraçoğlu'na hitaben gönderdiği Boratav, Sabahattin Ali gibi isimlerin Marksist faaliyetlerine değinen mektupla başlayan 3 Mayıs olaylarında tutuklananlar arasında Zeki Velidi Togan, Hüseyin Namık Orkun, Orhan Şaik Gökyay'la birlikte Cemal Oğuz Öcal da vardır.¹⁸¹

Eserleri, *Yurttan Sesler*(1939), *Türk Geliyor*(1944), *Ata Sevgisi*(1946), *Savulun Kızıllar Gençlik Geliyor*(1949), *Türk Çocuklarına Milli Şiirler*(1951), *Her Şey Vatan İçin*(1953), *Kıbrıs'a Seferim Var*(1958), *Ramazan Şiirleri*(1960), *Yavrularımıza Okul ve Bayram Şiirleri*(1960), *Eyüp Sultan'ı Ziyaret*(1960), *Olan Oldu Bizlere*(1962), *Vatan Bahçemizden Sesler*(1967), *Bir Millet Şahlanıyor*(1968) şeklinde sıralanabilir.

2.2.3. Kemal Fedai Coşkun

Kemal Fedai Coşkun'ın 1963 yılından öldürüldüğü 1979'a kadar çıkardığı *Fedai* dergisi okuyucuya, “Çıktığımız müddetçe milliyetçiliğin ve mukaddesatın eğilmez müdafiliğini yapacak olan dergimiz” diye takdim edilir.¹⁸²

Derginin amacını ifade eden bu cümleyle birlikte dergi isminin hemen altında yer alan “*Allaha Vatana ve Hürriyete*” yazısı da *Serdengeçti*'nin “*Allah'a, Millete, Vatana Koşanların Dergisi*”sloganını akla getirir. İki dergi arasındaki şekil ve içerik benzerliği hemen dikkat çeker. *Fedai*'de dergi tanımı için söylenen “*Osman Yüksel'in senelerce evvel söylediği gibi, yolunuz: 'Tanrı Dağı kadar Türk, Hıra Dağı kadar*

¹⁷⁸Şerafettin Yıldız, “Seydişehir'deki Aksekili ve İbradılılar”, *İbradı*,2, Aralık 2015, s. 13.

¹⁷⁹Meşkure Yılmaz, “Türkçülük Yargılamalarından Bir Portre Cemal Oğuz Öcal”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, 128(252), s. 16. Meşkure Yılmaz makalesinde Süyümbike Keten ile yaptığı 17. 02. 2021 tarihli görüşmeden yararlanır.

¹⁸⁰Şerafettin Yıldız, *İz Bırakan Seydişehirliiler-Cumhuriyet Dönemi*, Eğitim Yayınevi, Konya 2021, s. 71, 72.

¹⁸¹Ömer Özcan, “Türklüğe Karşı Haçlı Seferi: 3 Mayıs 1944”, *Türk Yurdu*, 285, Mayıs 2011, s. 47-55.

¹⁸²Fedai, “Yolumuz”, *Fedai*, 1, Ağustos 1963, s. 2.

Müslüman'dır." sözübasit bir şekil benzerliğinden ziyade Fedai Coşkuner ve Serdengeçti arasındaki hayat görüşü birlikteliğini işaret eder.¹⁸³

*"Fedailik, fedakârlık.. İşte bu gün her zamandan fazla muhtaç olduğumuz şey! Eğilmeyen insan!. Kendini büyük, ulvî gayeler uğrunda feda edebilen insan!. Serdengeçticilik, fedaicilik ruhu budur.."*¹⁸⁴

Bu sözler de Serdengeçti ve Coşkuner'in fikir ve dava birlikteliğinin kendi isimleriyle çıkan dergilerinin amaçlarında da devam ettiğini gösterir. Fedailik ruhuyla Serdengeçti ruhu birlikte hareket eder.

Eski Maarif Vekili İbrahim Öktem'in emriyle verilen İzmir'den Van'a sürgün kararını kabul etmediği için 20 yıl yaptığı öğretmenlik mesleğini bırakan Coşkuner, göreve Aydın'ın Çine ilçesinde devam etmeyi de *Fedai* dergisini çıkarmaya engel olacağı gerekçesiyle reddeder ve öğretmenlik hayatına son verir.¹⁸⁵

İzmir Türk Ocağı Başkanlığı, 1963 seçimlerinde Devlet Radyosundan yapılan konuşmaların komünist söylem içerdiği gerekçesiyle Cumhurbaşkanlığına çektiği telgrafla, sonu istifaya varacak bir yola girer.¹⁸⁶

2.2.4. Abdurrahim Balcıoğlu

1928 yılında Akseki'nin Yarpuz köyünde doğan yazarın¹⁸⁷, Serdengeçti'yle tanışıklığı 1947 senesinde Konya Hapishanesinde birlikte kaldıkları günlere dayanır.¹⁸⁸ Balcıoğlu, Serdengeçti'nin hapishanede tanışıp dergisinde yazılarına yer verdiği isimlerdendir. Dergide çıkan şiirlerin isimleri şöyledir: *Yurdumun Dağlarına, Altayların Ardından gelen Ses, Köşemden, Karabağrım Dağlarım, İzmit Faciası, Bekliyoruz.*

Yazarın eserleri ise *Terleyen Duvarlar*(1975), *Kerpiç Saray, Düş Taşları, Demirperdeyi Aralıyorum, Ekmek Göçü*(1972), *Kaçak, Mareşal Fevzi Çakmak*(1987), *Acılı Zamanlar, İnsanlığın Ruh Mimarları*(1991), *Yakarışlar*(1993), *Serdengeçti*(2002), *Canistan-Yağmur Atları*(1006), *Gizemli Kader Oyunları*(2005)'dir.

¹⁸³Fedai, "Yolumuz", *Fedai*, 1, Ağustos 1963, s. 2.

¹⁸⁴Osman Yüksel Serdengeçti, "Fedailik", *Fedai*, 8, Mart 1964, s. 4.

¹⁸⁵Kemal Fedai Coşkuner, "Kemal Fedai'nin Okuyucularına Mektubu", *Fedai*, 28, Şubat 1966, s. 2.

¹⁸⁶Kemal Fedai Coşkuner, "İzmir Türk Ocağı Bakanlığından İstifaya Niçin Mecbur Edildim?", *Fedai*, 28, Şubat 1966, s. 4-7.

¹⁸⁷Abdurrahim Balcıoğlu, *Osman Yüksel Serdengeçti*, s. 315.

¹⁸⁸Abdurrahim Balcıoğlu, *Osman Yüksel Serdengeçti*, s. 12.

2.2.5. Azmi Gülahmetoğlu

Asıl ismi Azmi Güleç olan şair ziraat fakültesi mezunudur. Haykır, şair için şunları söyler:

“O, düşünce dünyasını Türk milliyetçiliği üzerine kurmuş bir mühendis, bir şair, bir yazar ve bu çok yönlülüğün toplamı olan bir aydındır.”¹⁸⁹TayfunHaykır’ın dikkat çektiği bir başka özellikse yazarlık yönü de olan sanatçının ziraat, halk kültürü ve edebiyatın ortak noktalarında birleşen bilgilendirici yazılar yazmasıdır.¹⁹⁰

Kürşad, Orhun, Türk Yurdu sanatçının yazılarının yayımladığı dergiler arasındadır.

Devrimize Kaside, Serencam-ı Millet, Men Senin Ceylâninem, Mevlâna, Kalmamış şiirleriyle dergiye katkı sağlar. *Devrimize Kaside* ve *Kalmamış* şiirlerindeki divan edebiyatı nazım şekillerini andırır tarz ve Nâbi’nin şiirine naziresiyle dikkat çeker.

M.SaitÇekmegil, Selâhattin Ertürk, Feyzi Halıcı, Gökhan Evliyaoğlu, Fethi Gemuhluoğlu, Arif Emre, Nurettin Topçu, Peyami Safa, Arif Nihat Asya, Hüseyin Üzmez dergiye birkaç eserle katkı sağlamış önemli isimlerdir.

Sayılanlar haricinde pek çok kişinin bir iki eserle derginin yazar kadrosunda yer aldığını görürüz.

2.3. SERDENGEÇTİ DERGİSİNDE EDEBÎ İÇERİK

2.3.1. Serdengeçtiler, Mahkeme ve Hapishane Hayatı

Pek çok yazıda, şiirde Serdengeçti ve arkadaşlarının yaşadıklarını anlatma çabası hissedilir. Derginin ilk sayısında yayımlanan *Serdengeçti* şiiri derginin bundan sonraki sayılarının hangi bakış açısıyla çıkacağını belli eder. Şiirde dergiye adını da veren “Serdengeçti” ifadesiyle ne kast edildiği de açıklanır böylece. Serdengeçtileri anlatan bir başka şiir de Âşık Fedâi’nin *Serdengeçtilerin Marşı*’dır. Gelecek günlere dair ümitlerin olduğunu *Hapishane Türküsü: Gelir Geçer*’de görürüz. Geçmesi beklenen kötü günlere çözüm ise şu dizelerdedir:

¹⁸⁹Tayfun Haykır, “Şair Azmi Güleç’in Hayatı, Külliyatı ve Hakkında Yazılanlar”, 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, 8(24), 2019, s. 527.

¹⁹⁰Tayfun Haykır, “Şair Azmi Güleç’in Hayatı, Külliyatı ve Hakkında Yazılanlar”, 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, 8(24), 2019, s. 531.

*(Kızıl)lara çatmak gerek,
 (Hücre)lerde yatmak gerek,
 Derdi baştan atmak gerek,
 Bu günler de gelir, geçer!..¹⁹¹*

Yaşananlara dayanma gücünün kaynağı da yine aynı şiirin devamında anlatılır:

*Kaynayınca Türk kanımız,
 Kükrer yine arslanımız,
 Sarsılmaz imanımız,
 Bugünler de gelir, geçer!..¹⁹²*

Âşık Fedâî'nin Serdengeçtileri tanımladığı başka bir şiir de *Bir Dönmeye*'dir:

*Birer (Serdengeçtiyiz): Vatan, millet yolunda!..
 Olmadık hiç kimseye, bugüne dek, köle- kul;
 Değildir mâbudumuz çünkü bizim para, pul!..
 Mefkûremiz göklerde dalgalanan bir sancak,
 (Allah)ın huzurunda eğiliriz biz ancak!..*

...

*Mukaddestir her şeyden dinimiz, imanımız!..
 Ha komünist, ha casus, ha mürteci, ha mason;
 Vereceğiz bunların hayatına, bil ki son!..
 Biz zulmetin baş hasmı, nûr kafilesiyiz, nûr;
 Tertemiz alnımızda bu hakikat okunur!..*

¹⁹¹ Âşık Fedâî, "Hapishane Türküsü: Gelir Geçer", *Serdengeçti*, 1, 1947, s. 4.

¹⁹² Âşık Fedâî, "Hapishane Türküsü", s. 4.

*Türklük ve İslâmiyet, yıkılmaz şûrumuz,*¹⁹³

Serdengeçti'nin *Ne Tesadüf* yazısının sonuna eklediği şiir de yukarıdaki mısralara benzer.¹⁹⁴ *Yeniden Doğuş ve Andımız*'da Serdengeçtilerle ilgili şunlar söylenir:

Ne yalan, ne gösteriş, ne zilletti ülkümüz;

Sadece ALLAH, VATAN, ve MİLLET'ti ülkümüz;

Şiir Serdengeçtiler anılarak bitirilir:

Bütün ülkü erleri, bütün Serdengeçtiler,

*Hak yolunda savaşa yeniden and içtiler!..*¹⁹⁵

Bir Kahraman Bekliyoruz'da bu zamanların atlatılmasında bir kurtarıcı aranıyor gibi görünse de şiir herkese seslenir:

Bir deha bekliyoruz!.. gençliğe mihrap olsun

*Ruhları tutuşturan bir ateş mihrak olsun...*¹⁹⁶

Aynı şiirde *Gelir Geçer*'de de olduğu gibi Türk tarihinin önemli motifleri anılır:

Orduların yeniden Tuna'ya akın etsin!

*Bir yıldırım çıksın da uzağı yakın etsin!*¹⁹⁷

Aynı tema Evliyaoğlu Gökhan'ın şiirinde şöyle işlenir:

Karar verinceye kadar senindir bu baş

Sonra heyecan adam olursun:

Mücadeleden gayri düşünceler ağır gelir,

Dirseklerin çakılı kalır masa başında

¹⁹³ Âşık Fedâî, "Bir Dönmeye", *Serdengeçti*, 25, Eylül 1957, s. 2.

¹⁹⁴ Serdengeçti, "Ne Tesadüf!", *Serdengeçti*, 25, Eylül 1957, s. 12.

¹⁹⁵ Âşık Fedâî, "Yeniden Doğuş ve Andımız", *Serdengeçti*, 21, Mart 1956, s. 2.

¹⁹⁶ Karazor, "Bir Kahraman Bekliyoruz!", *Serdengeçti*, 1, 1947, s. 11.

¹⁹⁷ Karazor, *Bir Kahraman Bekliyoruz!*, s. 11.

*Avuçlarında çarpan şakaklar senin değildir*¹⁹⁸

Şiirin, derginin ilk yayım tarihinden 15 yıl sonra çıkan son sayısında yer alması dergi çizgisinin ilk günden son sayıya kadar değişmediğini göstermesi açısından önemlidir.

Serdengeçti zaman zaman mahkeme süreçleriyle ilgili bilgileri de dergi aracılığıyla verir. Sabahattin Ali davasını anlattığı *Sabahattin Ali Faslı* böyle bir yazıdır. Burada önce Yalçın Uraz'ın Sabahattin Ali'yi anlattığı yazıdan alıntı yapılır. Ardından tam da yazıda dendiği şekilde hakkında dava açıldığı ve bu davanın hâlâ düşmediği bilgisi verilir.¹⁹⁹

Hayatının önemli kısmını mahkemede, hapiste geçirmiş biri olarak pek çok yazısında “tabutluk” da denilen hücreleri tarif etmiştir. Kendiyle aynı süreçlerden geçmiş arkadaşlarından Cemal Oğuz Öcal da *Tabutluk*’lakast edilen mekânı bir de şiirde anlatmış olur:

İçi sıcak, fakat adı pek soğuk,

İşkence mahalli olmuş bu kovuk:

Sığıyor içine bir kişi zorla,

Döşenmiş gibidir her yanı korla!..

*Üstünde beşyüz mumluk üç ampul yanar,*²⁰⁰

Hüseyin Üzmez'in anılarında yapılan hapishane tasviriye şöyledir:

*“Bu binada 32 hücre var. Yarısı altta, yarı üstte. Ben üst katın deniz tarafına düşen ilk hücresindeyim. Hücremin ilk kısmı demir parmaklık, karşımdaki koridor duvarında büyükçe bir pencere var.. Demirli ve tel kafesli..”*²⁰¹

¹⁹⁸Evliyaoğlu Gökhan, “Serdengeçiş”, *Serdengeçti*, 33, 1962, s. 2.

¹⁹⁹İmzasız, “Sabahattin Ali Faslı”, *Serdengeçti*, 6, Mayıs 1949, s. 12.

²⁰⁰Fazlıoğlu Cemal Oğuz Öcal, “Tabutluk”, *Serdengeçti*, 18, 1952, s. 4

²⁰¹Hüseyin Üzmez, “Hapishane Hatıralarım”, *Serdengeçti*, 32, Mart 1960, s.11.

Hapishanelerde kurulan dostluklar, dergide yayımlanan bir mektup aracılığıyla okura anlatılır. Hapishane ortamı, mahkûmların geçmişleri, hayattan beklentileri, hapishane yaşamı mektupta yer alır.²⁰²

Serdengeçti'yi uğraştıran davalardan Malatya olayı da dergide işlenen konulardandır. Hem adının bu olaya nasıl karıştığını hem sürecin nasıl işlediğini ayrıntılarıyla anlatır.²⁰³

Ayasofya'nın cami olarak ibadete açılması gerektiği yönündeki fikirlerini içeren *Ayasofya* yazısından dolayı da mahkemeye verilen Serdengeçti, derginin 22. sayısında bu dava kapsamında mahkemede yaptığı savunmayı yayımlar.²⁰⁴

Serdengeçti ve arkadaşlarının politik tavır ve eylemlerinin sonucunda dâhil oldukları süreçleri de dergideki yazı ve şiirlerden takip edebiliyoruz. Hapishane yaşantısının yanında gerek Serdengeçti ve arkadaşlarının gerekse Serdengeçti'nin hapishanede tanıdığı kişilerin yaşadıkları anlatılır. *Hücrem, Hapishane Türküsü* gibi şiirlerde hapishane hayatına ait izler taşır. Hapishaneden gelen şiirlerden *Tahtakurusu*'nda fiziksel şartların yarattığı olumsuzluklarından tahtakurusuna, son çare olarak beddua edilir:

Alacağı var gibi gelir sarılır,

*Çocukların yetim kalsın tahtakurusu.*²⁰⁵

Bir yandan yaşanan zorluğu gözümüzde canlandırıp düşündüren bir yandan da güldüren bu satırlar Serdengeçti üslûbunu çağırıştırır.

Serdengeçti'nin hapishanede geçirdiği yıllar mahkûmlarla insani ilişkilerinin ve paylaşımlarının artmasını sağlar. Serdengeçti mahkûmiyeti bittikten sonra da buradaki arkadaşlarıyla gönül bağını kesmemiş onlardan gelen yazı ve şiirlere dergisinde yer vermiştir. Konya Cezaevinden Adanalı Ahmet Turan'ın *Hapishanede Yalnızlık*, Fazlı Selvi'nin *Bir Mahkûmun Destanı* şiirleri bu tarz eserlerdendir.

²⁰²İmzasız, "Mahkûmlar Arasında", *Serdengeçti*, 4, Mart 1948, s. 10, 11, 12.

²⁰³Serdengeçti, "Malatya Hâdisesi ve Bir Hâtıra", *Serdengeçti*, 33, Şubat 1962, s. 11, 12.

²⁰⁴Osman Yüksel, "Ayasofya!..", *Serdengeçti*, 22, Mayıs 1956, s. 5, 6, 7.

²⁰⁵Yaşar Yılmaz, "Tahtakurusu!", *Serdengeçti*, 4, Mart 1948, s. 2.

2.3.2. Bireysel Temalar

Dergide ağırlıklı olarak toplumsal konular işlenmiş olsa da bireysel temalı eserler de azımsanmayacak sayıdadır. Serdengeçti'nin doğup büyüdü yere, tabiata olan sevgisi kendi yazı, şiir ve mektuplarında da göze çarpar. Yaşanılan çevrenin ruhta yarattığı olumlu hissiyatı anlatan şiirlere örnek olarak *Emirgânda Gece*'nin şu satırları gösterilebilir:

Bir tılsımlı rûya içinde boğaz;

Dalların ucuna birikmede haz.

Mehtap dökülmede sulara pul, pul

*Bir baştan bir başa canım İstanbul;*²⁰⁶

Yurdun dağlarına sevdalı tek isim Serdengeçti değildir. Abdurrahim Balcıoğlu da *Yurdumun Dağlarına* şiirinde tabiat sevgisini anlatır:

Bir Kuş olup başlarında uçsaydım!

Gür ormanından bir dal kesseydim

Bellerinde yeller gibi esseydim

*Ey yurdumun kekik biten dağları!..*²⁰⁷

Motiflerinde, renklerinde memleketin sevdası, ağıtları, aşkı, kültürü yaşayan kilimler üzerine yazılan şiir Fethi Gemuhluoğlu'na ithaf edilmiştir.²⁰⁸

Mehmet Altınsoy'un çocuk yaştaki Apık Çobanın, babasının kaybıyla yaşadığı üzüntüye ortaklık eden koçuna olan sevgisinin anlatıldığı *Mor Başlı Koçhikâyesi* bu yönüyle saf sevgiyi gösterirken hükümet görevlilerinin koçu borca karşılık haczedip satışı çıkarması, Apak Çobanın koçu satın almak isteyenlerle kavgası nedeniyle hapse düşmesi olayın dramatik yönünü anlatır. 11. sayıda başlayan hikâyenin devamı 12. sayıdadır.

²⁰⁶Nurettin Özdemir, "Emirgânda Gece", *Serdengeçti*, 12, Kasım 1950, s.2.

²⁰⁷Aksekili Abdurrahim Balcıoğlu, "Yurdumun Dağlarına", *Serdengeçti*, 4, Mart 1948, s. 2.

²⁰⁸Evliyaoğlu Gök-Han, "Kilim", *Serdengeçti*, 11, Eylül 1950, s. 2.

Dergideki başka bir hikâye de *Bu Oda*'dır. Otobiyografik öğeler taşıyan hikâye kahramanın adı yazarının adıyla ortaktır. Orhan'ın yaşadığı köye ait tasvirlerin yanında köyün ve köy evinde kaldığı odanın Orhan'ın iç dünyasına etkisini gördüğümüz bir hikâyedir *Bu Oda*.²⁰⁹

Ağam Nereden Aşar Yolu Yaylanın şiiri ise şairin Erzurum dağlarına sevdası, sevdanın büyüklüğü, kaynağı ve şaire hissettirdikleri, çağrıştırdıkları üzerine kurulur.²¹⁰

Sahip olduğu güzelliklere rağmen kendisinde bir başka keder barındıran, kaderi kötü şehirler de vardır. *Muş'un Kaderi* bu durumu tasvir eder.²¹¹ Olumsuzluklarla savaştan şehirlerden biri de Bitlis'tir. Kışı sert geçen Bitlis'te yöre halkının yaşam şartlarının bu mevsimde daha da zorlaşması şairi de isyan ettirir:

Feryadım dört çıplak dağı aştı sanacağım...

Fakat ne çare! "Madem ki Doğulusun,

Sen şimdi kara cahil bir Memo'nun oğlusun!"

Sitemi gönül deldi;

Bu bizdeki feryat sonu gelmez bir makama yükseldi...

*Yine kış geldi!..*²¹²

Anadolu coğrafyası ve insanı üzerine yazılan *Anadoluda-Yolculuk* şiirinde şair at üstünde yapılan bir gezinti sırasındaki tasviri verir. Mehmet Altınsoy, Anadolu'yu ıssız bir bozkır garipliğinde gösterirken kendisini de o garipliğin bir parçası olarak anlatır.²¹³

Abdürrahim Balcıoğlu'nun, yolcularının çoğu öğrencilerden oluşan Üsküdar vapurunun batması nedeniyle iskeleye gelen kayıp yakınlarının ağzından yazdığı şiirde, önce denize bakıp ağlayan bir annenin, ardından oğlunu arayan bir babanın seslenişlerini duyarız.²¹⁴

²⁰⁹Orhan Özbeyli, "Bu Oda", *Serdengeçti*, 17, Ağustos 1952, s. 13, 14.

²¹⁰Nurettin Özdemir, "Ağam Nerden Aşar Yolu Yaylanın", *Serdengeçti*, 13, Haziran 1951, s. 7.

²¹¹Burhanettin Şavlı, "Muş'un Kaderi", *Serdengeçti*, 5, 1948, S. 2.

²¹²Mehmet Kumaşçıoğlu, "Bitlis", *Serdengeçti*, 12, Kasım 1950, s. 2.

²¹³Mehmet Altınsoy, "Anadoluda-Yolculuk", *Serdengeçti*, 10, Mayıs 1950, s. 12.

²¹⁴Abdürrahim Balcıoğlu, "İzmit Faciası", *Serdengeçti*, 27, Mart 1958, s. 13.

“Üsküdar faciasının yıldönümünde” diye takdim edilen *Anneciğim* şiirinde kazada vefat eden genç bir kızın ağzından yarım kalan hikâyesinin hüznü yankısına tanık oluruz.²¹⁵

İdeal İnsan yazısında konu başka bir noktaya evrilir. Yazarın idealize edilen tip olarak, fikirlerinin savunuculuğunu sonuna kadar yapan, bu uğurda kişisel menfaatlerden uzaklaşabilen kişileri kast ettiğini görürüz. Ancak bu da ideal insan tanımı için yeterli değildir. Kişinin savunduğu düşünce de fikre bağlılıktaki samimiyet kadar önemlidir. Allah, millet, vatan, insanlık gibi yüce fikirlerin yolunda samimi ve güçlü bir ilerleyiş beklenmektedir.²¹⁶

Geçip giden yıllara hayıflanmayı, yeni bir yılla birlikte istediği hayatı sürememiş, beklenti ve hayalleri yarım kalmış birinin bedbinliğini ise *Yıldönümü*’nde görürüz.²¹⁷

Atsız, *Sonuç* şiirinin son kısmında ölümden şöyle bahseder:

Bir denize akıyor hepsi yerli yerince.

Bitiş gördüğün baştır, mezar beşiği aştır.

Ölü diriye eştir, düşün biraz derince.

Atsız! Ölüm gerekmez teninde can yaşarken,

*Sen burada olmazsın ölüm kanat gerince...*²¹⁸

Kara Mehmet’te Anadolu insanı tasvir edilir:

Sen alnında ter boncuk boncuk

Sen ızdırıp çizgileri derin derin

...

Arpa ekmeği yulaf ekmeği yemiş

²¹⁵Kemal Fedai Coşkun, “Anneciğim”, *Serdengeçti*, 29, Mart 1959, s. 12.

²¹⁶Mehmet Coşar, “İdeal İnsan”, *Serdengeçti*, 33, Şubat 1962, s. 5.

²¹⁷Hayrettin Özgüven, “Yıldönümü”, *Serdengeçti*, 6, Mayıs 1949, s. 6.

²¹⁸Atsız, “Sonuç”, *Serdengeçti*, 10, Mayıs 1950, s. 2.

Kan kusmuş kızılıcak şerbeti demiş

...

Neylersin gönül hükmedince

*Sen sevince Kerem misâli*²¹⁹

Emeği, alın teri, sapanı, kerpiç duvarlı eviyle tasvir ettiği Türk köylüsünün istediği, sevgi ve gıptayla baktığı Batı'nın medeniyetidir.²²⁰

Yaşadığı zorluklara isyan eden Anadolu insanı, iman ve vatan sevgisinden güç alır:

Ne çare !

Ak alnımı kara etti gün.

Kışın kar morarttı.

Yazı toprak yaktı çıplak ayaklarımı.

Ben gülmeyen Mehmet'im!

Hak için çarpar bağrımda yürek,

Hak için kükrer;

*Hak için dövüşürüm erkekçesine...*²²¹

Anadolu insanını yaşadığı sefaletle birlikte anlatan *Köylüm* şiiri de bu başlık altında değerlendirilebilir. Şiirde zor şartlarda çalışıp hâlâ borçlar ve maddi sorunlarla boğuşan köylü anlatılır. Şair, son mısrada "*Sen ey köylüm!..Ben sizdenim beni seviniz!...*" diye seslenir.²²²

"Ana" kavramı üzerinden yorumlandığını gördüğümüz yazıda Anadolu'nun kutsiyeti şöyle tanımlanır:

²¹⁹İsmet Gönül, "Kara Mehmet", *Serdengeçti*, 11, Eylül 1950, s. 10.

²²⁰Abdülhâdi Toplu, "Köylü Mehmet İstiyor", *Serdengeçti*, S. 12, Kasım 1950, s. 2.

²²¹S. Ertürk, "Ankarapalas Salonlarında Bomba Gibi Patlayan Şiir", *Serdengeçti*, 5, 1948, s. 5.

²²²Kemal Fedai Coşkun, "Köylüm", *Serdengeçti*, 22, Mayıs 1956, s. 12.

“Her şey anadan doğar, onun vasıtası ile var olur. Bizler onun varlığıyla var olduk; O ananın evlatlarıyız. O ana ki yazın tarlada, kışın cephede çalıştı; her türlü mihnete alıştı. O ana Mevlanalar, Akifler, Yunuslar, Niyaziler doğurdu; bu âşıkları aşk dolu sinesinde yetiştirdi.”²²³

Her dörtlükte Erzurumlu, Karslı, Vanlı, Sivaslı, Bayburtlu, Ağrılılara, onların kültürüne ve insanına ayrı betimlemeler getirerek Doğu Anadolu’yu anlattığı şiirini Bâkiler, Serdengeçti O. Yüksel Ağabeyime ithafıyla verir.²²⁴ İlk şiir kitabına koymak istediği *Yalnızlık* ismini Serdengeçti beğenmez. Onun önerisi *Ben Doğuluyum* olur. Şiiri “Güzel bir Turan şiiri” diye tanımlaması eserin basit bir Anadolu güzellemesinden fazlası olduğunu gösterir.²²⁵

Eski meşhur güreşçilerden Ali Yücel ve Bektaş Can’ın yarışma vesilesiyle gittiği İsveç’te adlarının karıştığı hırsızlık olayını konu edinen *Şampiyonlar* şiiri dergide işlenen enteresan konulardandır. Tek dörtlükten oluşan şiir iki sporcuya isnat edilen suça inanıldığını düşündürür:

Şu pehlivanlığa mahsus ne marifetler (!) var:

En usturuplusu (çapraz)la (dış kazık) oyunu;

(Aşırma) ustası elhak, (Yücel)le (Bektaş Can),

Bu işte her iki genç İsveç’in de şampiyonu!..²²⁶

Türk edebiyatında pek çok yazar ve şair tarafından işlenen gurbetlik, *Ağam* ve *Gurbet Yollarında* şiirlerinde işlenir. *Ağam*’da şair daha iyi imkânlar için gurbete gidecek olana “Gitme ağam gitme kal benimilen” diye seslenirken²²⁷ *Gurbet Yollarında*’da hayâl kırıklıklarıyla geçen yaşam geride bırakılır ve bu kez şoföre “Ne beklersin artık sür de gidelim” denir.²²⁸

²²³Deniz Tan, “Anadolu”, *Serdengeçti*, 24, Nisan 1957, s. 11.

²²⁴Yavuz Bülent Bâkiler, “Ben Doğuluyum”, *Serdengeçti*, 24, Nisan 1957, s. 9.

²²⁵Yavuz Bülent Bâkiler, *Serdengeçti Geldi Geçti*, s. 87.

²²⁶İmzasız, “Şampiyonlar(!?)”, *Serdengeçti*, S. 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 31.

²²⁷Mehmet Hamzaoglu, “Ağam”, *Serdengeçti*, 18, Eylül 1952, s. 14.

²²⁸Lütfi Kartaltepe, “Gurbet Yollarında”, *Serdengeçti*, 18, Eylül 1952, s. 12.

Şairin, müziğin kendisinde yarattığı hazzı satırlara döktüğü *Musiki*'de, hissedilenler şöyle betimlenir:

Sakin,, sakın bitmesin bu mavi uçuş.

Bu harab olurken mestoluş.

Bitmesin, bitmesin hazzı nağmeden öpüşüm.

Bir ummandayım ki martılar, yelkenliler yüzen

*Uçsuz, bucaksız bir ummandayım.*²²⁹

Aşk teması da işlenen bireysel konulardandır. Tema hem beşerî hem ilâhî aşk boyutunda ele alınır. Beşerî aşkı ele alan eserler *Sevgiliye*, *Geçer*, *Sevgi*, *Yakarış*, *Sevgili*, *Men Senin Ceylâninem*, *Gülümser*, *His ve Fikir: Aşk İstiyorum*, *Kara Bağrım Dağlarım*, *Ben Sensiz Edemem*, *Kendisi* adlı şiir ve yazılardır. *Yakarış*'ta yana yakıla sevdiğini görmek isteyen bir âşık vardır.²³⁰ Aşk, *Sevgiliye* şiirinde, bakılan her yerde görülen, kâinattaki tüm güzellikleri bünyesinde barındıran kişiye duyulan hislerin ifadesi şeklindedir.²³¹ *Geçer*, sevgiliyle bir ve birlikte olma niyetini anlatan bir seslenmedir.²³² *Sevgi*'de şairin aradığı sevginin özellikleri²³³, *Gülümser*'de aşığa sevgilinin her hareketinin tıpkı bir gülümseme gibi gelmesi²³⁴, *Karabağrım Dağlarım*'da şairin yüreğinde yara olan ceylân bakışlı, gül kokuşlu sevdiği²³⁵ anlatılır. *Ben Sensiz Edemem* şiirinde vefasız sevgili ne yaparsa yapsın âşık tarafından bir vazgeçişin mümkün olamayacağı, her satırda üstüne basa basa söylenir.²³⁶ *Kendisi*'nde şair herkesin ve her şeyin “*aşkı, aşkı*” dediğini söyler.²³⁷ Bazense hasretlik sarar şairi vatan borcunu öderken. Kendi derdine bir de yârimden haber alamamanın endişesini ekleyen

²²⁹Mehmet Hamzaoglu, “Musiki”, *Serdengeçti*, 21, Mart 1956, s. 2.

²³⁰Garip Âşık, “Yakarış”, *Serdengeçti*, 12, Kasım 1950, s. 7.

²³¹Garip Âşık, “Sevgiliye”, *Serdengeçti*, 1, 1947, s. 16.

²³²Nafiz Sevilen, “Geçer”, *Serdengeçti*, 1, 1947, s. 16.

²³³Rıza Rifat Öztoprak, “Sevgi”, *Serdengeçti*, 7, Temmuz 1949, s. 5.

²³⁴Âşık Cevdet, “Gülümser”, *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 17.

²³⁵A. Rahim Balcıoğlu, “Karabağrım Dağlarım”, *Serdengeçti*, 21, Mart 1956, s. 13.

²³⁶Garip Âşık, “Ben Sensiz Edemem”, *Serdengeçti*, 24, Nisan 1957, s. 6.

²³⁷İmzasız, “Kendisi”, *Serdengeçti*, 24, Nisan 1957, s. 7.

şair sevdiğini teselli etmeyi de bırakmaz ve dilinden halk arasında bir atasözü gibi söylenen “*Ağlama sevdiğim vatan borcudur*” dizesi dökülür.²³⁸

Fatih’in divanından alınan “olup” redifli gazelde âşıkla özdeşleşmiş, sevgili uğruna cefalar çekme, eziyetlere rağmen gönüldeki aşkı âşikâr etmeme durumundan bahsedilir.²³⁹

Âşık edebiyatı tarzında söylenmiş, kınalı el, al yaşmak, al bayrak gibi kırmızı rengin adeta motif gibi vurgulandığı *Allı Şiir*’in son dörtlüğünde şairin soyadı mahlas olarak kullanılır:

Yâre mendil sundum allı ipekten,

Ben alı severim, dedim ki: Ya sen?

Dedi: Herkes bilir, ayıp bilmezsen,

*Âşıklardan Arslangül’ü severim.*²⁴⁰

Arslangül’ün aynı tarzda bir başka şiiri de *Güzelleme* adını taşır. Karacaoğlu’nı hatırlatır şu dörtlük adı geçen şiirdendir:

Mendilimde benek beneknakışın

Aya benzer, yaşmak tutup bakışın.

Deli gönlü sarhoş eder kokuşun

*Çiçeklenmiş iğde dalı gibisin.*²⁴¹

Eyüpoğlu, hislerini lirik bir şiirle anlatır:

Mavi gecenin koynuna girdik yapayalnız,

Bin yıl yaşadık baş başa cananla beraber.

Çınlatsa sedef kahkahalar alemi ey kız,

²³⁸ Abdurrahim Balcıoğlu, “Köşemden”, *Serdengeçti*, 18, Eylül 1952, s. 14.

²³⁹ Fatih Sultan Mehmet, “Fatih Divanından”, *Serdengeçti*, 30, 12 Haziran 1959, s. 13.

²⁴⁰ Cevdet H. Arslangül, “Allı Şiir”, *Serdengeçti*, 9, Şubat 1950, s. 12.

²⁴¹ Âşık Cevdet, “Güzelleme”, *Serdengeçti*, 12, Kasım 1950, s. 2.

*Bekler bizi vuslat gene hicranla beraber.*²⁴²

Dergide, Allah inancı, iman temalı yazı ve şiirlerde imanın kaynağının sevgiye bağlandığı görülür. Allah'tan istenen yine onun sevgisi hatta sadece ve sadece onun sevgisidir. Geriye kalan her şeyden sıyrılıp maneviyattan başkasına yönelmeme tek arzudur.²⁴³

“Kâinat aşk üzere yaratılmıştır. Bu dünyada her şey vasıtaadır. Gaye aşktır. Var eden de, yok eden de odur. Matlup olan odur. Aşkın kaynağı Allah'tır. Kâinat, ezeli ve ebedî aşkın tecellisi, Allah'ın nurudur.” diyen Emre, aşk tanımını mutasavvıf bir tavırla yapar.²⁴⁴

Sönmez, hayat veren sevgilinin merhameti için yalvarırken Fuzûlî'nin *“Cânicânan dilemiş vermemek olmaz ey dil; Ne niza eyleyelim ol ne senindir ne benim”* dizeleriyle teslimiyetinin sınırsızlığını gösterir.²⁴⁵

Allah aşkını, maneviyat iklimini en derinden yaşayan ve anlatan isimlerden Mevlâna'nın aşk temalı rubailerinin çevirileri de dergidedir.²⁴⁶

Mevlâna'ya ve onun manevi şahsiyetine verilen kıymet dergideki pek çok yazıda görülür. Âşık Fedâî'nin Mevlâna'nın makamını ziyareti esnasında yaşadığı duygu yoğunluğu, Mevlâna'ya beslediği derin sevgiye delildir.²⁴⁷ *Gizli Bir Ses Dedi ki*'de aranan sevgi yine Allah aşkıdır.²⁴⁸

Allah inancını ona karşı duyulan sevgi ve bağlılık çerçevesinde ifade eden Hüseyin Üzmez şöyle seslenir:

Ey ateşli aşk!..

Sensiz her şey âdi ve fâni.

Seninle her şey, ulvî ve bâki!..

²⁴²İsmet Zeki Eyüpoğlu, “Kaybolan Hayalet”, *Serdengeçti*, 5, 1848, s. 4.

²⁴³Mehterbaşıoğlu, “His ve Fikir: Aşk İstiyorum”, *Serdengeçti*, 21, Mart 1956, s. 10.

²⁴⁴Arif Emre, “Allah'a-İnsana-Aşka Dair”, *Serdengeçti*, 4, Mart 1948, s. 8.

²⁴⁵Müslühittin Sönmez, “Münacaat”, *Serdengeçti*, 4, Mart 1948, s. 8, 9.

²⁴⁶“Mevlâ'nın Rubailerinden”, A.H.Ç. (Çev.), *Serdengeçti*, 1, 1947, s. 10, 11.

²⁴⁷Âşık Fedâî, “Hazret-i Mevlâna'yı Ziyaret!”, *Serdengeçti*, 2, Mayıs 1947, s. 11.

²⁴⁸M.Sait Çekmegil, “Gizli Bir Ses Dedi ki”, *Serdengeçti*, 5, 1948, s. 6.

*Sen yoklukta varsın... Sen göz nurumdan daha çok benimsin.Sen bana şah damarımdan daha yakınsın. Varsın... Buna bütün ruhumla inanıyorum. Çok şükür.*²⁴⁹

Göven'in Allah'tan dileği uzun bir ömür ve “ona” giden yolu bilmektir. Dünyayla ilgili herhangi bir nimet istemez.²⁵⁰

Karanlık gece diyerek şairin buhranlı ruh halini anlattığı şiir şöyle bitirilir:

Bu ne tükenmez gecedir Rabbim!

Asırlar var ki sabah olmadı!

Şu karanlıktan çok mustaribim!..

*Doğdur güneşimi sabrım kalmadı..*²⁵¹

2.3.3. Siyasî Eleştiri

Dergi içeriğinin en yoğun kısımlarından biri bu başlık altındadır. Basın-yayın organları çoğu zaman siyasî düşüncelerin savunulduğu yerler olma özelliği gösterir.*Serdengeçti* dergisi de içeriğinde yer verdiği siyasî şiir ve yazılarla dikkat çeker. Özellikle CHP yönetimini hedef alan eleştirel tarzdaki şiirler bu niteliktedir. Bu tarz şiirlerin isimleri *Maniler*, *Olamazsın C.H.P*, *C.H.P'ye*, *Nedersin*, *Anketşeklindedir*. Şiirlerde genellikle CHP döneminde vatandaşın yaşadığı geçim derdi işlenir:

Yüz elliye buğday alamıyorduk

Hayvanı ormana salamıyorduk

Keteni basmayı alamıyorduk

*Gaz yerine mumlar yaktık hemşerim*²⁵²

Ekonomi politikalarının halka yansımaları şöyle anlatılır:

Bütçe denk olmak gerektir; zamma baş vur, vergi yaz

*Her şeyin bir haddi vardır; artık insaf et biraz...*²⁵³

²⁴⁹Hüseyin Üzmez, “Sevgili ve Sevgililer Sevgilisi”, *Serdengeçti*, 27, Mart 1958, s. 14.

²⁵⁰Orhan Gövem, “Dilek”, *Serdengeçti*, 29, Ocak 1959, s. 10.

²⁵¹M. Said Çekmegil, “Bitmeyen Gece”, *Serdengeçti*, 12, Kasım 1950, s. 2.

²⁵²Alâeddin Biber, “CHP'ye...”, *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 28.

Ağır ekonomik yükümlülüklerden muzdarip halk ve bundan etkilenmeyen kesimin karşılaştırılmasıysa şu şekilde yapılır:

Hasta, yoksul, öksüz, işsiz derdi derya herkesin,

*Yâ sabır çeksin fakirler, yağlılar havyar yesin...*²⁵⁴

Uygulamalar sonucu sıkıntı yaşayanlar içinde sadece kendi halindeki vatandaş değil dergisini her zorluğa rağmen tekrar tekrar çıkarmaktan vazgeçmeyen Serdengeçti de vardır. Tutuklamalar, mahkemeler derken bir de kâğıt sıkıntısı yaşar. Kâğıt bulmakta zorlanan Serdengeçti için dergiyi çıkarırken karşılaştığı zorluklara bir yenisi daha eklenmiş olur. Durum dergideki yazı ve şiirlere yansır. *Kâğıt Destanı* işte bu örneklerdendir.²⁵⁵ *Kâğıt Darlığı*²⁵⁶ ve *Kâğıt Yok* yazıları da aynı konu üzerine yazılmıştır. *Kâğıt Yok*'ta *Ulus, Halk, Son Havadis, Akis, Forum* gibi gazete ve dergilerin kâğıt bulamama gibi bir derdinin olmamasına değinirken okura da kâğıt sıkıntısının siyasî bir yönünün olduğunu ima eder.²⁵⁷

Siyasi eleştirilerin ahlâki bozulmalar boyutunda değerlendirildiği *Devrimize Kaside*'de şöyle denir:

Hak uğruna kavrulmada binlerce ciğerler

Post kavgasıdır hep oturup milleti yerler.

Hep kendine yontmakta o keskince keser

Millet malı bitmez ve tükenmez buna derler.

Çaldıkça çalarlar, yine çaldıkça söverler.

“Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh”

*Göster bize son adlini yâ Hazreti ALLAH!*²⁵⁸

Siyasî eleştiri içeren başka bir şiir de *Serencam-ı Millet*'tir.²⁵⁹

²⁵³C. Câmi, “Devrimize”, *Serdengeçti*, 18, Eylül 1952, s. 11.

²⁵⁴C. Câmi, “Devrimize”, s. 11.

²⁵⁵Âşık Fedai, “Kâğıt Destanı”, *Serdengeçti*, 27, Mart 1958, s. 11.

²⁵⁶İmzasız, “Kâğıt Darlığı”, *Serdengeçti*, 22, Mayıs 1956, s. 15.

²⁵⁷İmzasız, “Kâğıt Yok”, *Serdengeçti*, 24, Nisan 1957, s. 10.

²⁵⁸Azmi Gülahmetoğlu, “Devrimize Kaside”, *Serdengeçti*, 6, Mayıs 1949, s. 16.

Kimi zaman siyasal ve toplumsal ahlâk çöküşlerinin birlikte eleştirildiği eserlergörürüz. *İstanbul* şiiri de böyledir. Nedim’inmeşhur “*Bu şehri-i Sitanbul ki bimisli ü behâdır*” dizesiyle başlayıp Bâki’nin “*Bâki kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş*” dizelerini anımsatan “*Bâki kalacak kubbede yalnız bu sedâdır...*” mısrasıyla biten şiirdebir yandan kötü yönetimin yol açtığı zor yaşam şartları ve yolsuzluklar bir yandan da yozlaşan kültür ve ahlâk üzerine örnekler sıralanır.²⁶⁰

CHP’nin yönetim politikalarının yanında eleştirilen bir diğer konu da parti vekillerinin tutumlarıdır. Zam talebinde bulunan vekiller de eleştiri oklarının hedefi olur:

Bin dokuz yüz kırk sekiz yılı bütçe taslağı,

Konuşulmak üzereyken mecliste basbayağı

İki değerli vekil millet adına çıkıp,

Coşkun bir hamiyetle yumruklarını sıkıp

Demiler. Pahalılık ve sairedennâşi;

*Millet vekillerinin artmalıdır maaşı.*²⁶¹

Siyasî kimliği olan kişiler üzerinden de eleştiriler yapılır. *Tanıdığım Tiplerden: 1 Rasih Kaplan*’da²⁶² ismi geçen kişinin nasıl biri olduğu üzerine görüşler dile getirilirken *Mâniler*’de²⁶³ Cavit Oral, Nurettin Artam, Vedat Dicleli, Necmettin Sadak gibi siyasî isimler mizahî bir üslupla anlatılır.

Cevap şiiri Ahmet Emin Yalman’a ithaf edilir. O ve Nazım Hikmet arasındaki yakınlık Hikmet’in komünizm propagandası yaptığı yönündeki suçlamalar temelinde eleştirilir.²⁶⁴ Nazım Hikmet Vâla Nurettin ile birlikte Milli Mücadele yıllarında Anadolu’ya geçmiş, Mehmet Eti’nin telkinleriyle komünizmi benimsemiştir. Nazım Hikmet Komünist Parti çalışmalarının legal tarafındadır. Bu nedenle fanatik komünist

²⁵⁹Gülahmedoğlu Azmi, “Serencam-ı Millet”, *Serdengeçti*, 13, Haziran 1951, s. 7.

²⁶⁰C.Câmi, “İstanbul”, *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 23.

²⁶¹Vecdi Yarmen, “Anket”, *Serdengeçti*, 33, Şubat 1962, s. 2.

²⁶²Osman Yüksel, “Tanıdığım Tiplerden: 1 Rasih Kaplan”, *Serdengeçti*, 9, Şubat 1950, s. 6.

²⁶³İsırgan, “Mâniler”, *Serdengeçti*, 8, Ekim 1949, s. 2.

²⁶⁴Cemal Oğuz Öcal, “Cevap”, *Serdengeçti*, 8, Ekim 1949, s. 2.

Sabiha Zekeriya'nın yönettiği *Resimli Perşembe* dergisinde çalışır.²⁶⁵ Serdengeçti'deki bazı yazılarda Yalman ve Nazım Hikmet isimleri tek başlık altında, aynı kefeye konularak değerlendirilir. Nazım Hikmet'in komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle girdiği hapsin, hapis hayatında olması gerekenin aksine rahat ve ayrıcalıklı bir ortamda geçmesi Serdengeçti tarafından ağır bir dille eleştirilir. Nazım Hikmet'in "Ben vatana dilimle bağlıyım." dediğini iddia eden Serdengeçti, Ahmet Emin Yalman'ın yazdığı vatan gazetesini ima ederek "Ahmet Emin de diliyle 10 kr. vatanına bağlı.." diyerek ikisi arasındaki bağı sembolik bir ifadeyle vurgular. Ahmet Emin'in, Nazım Hikmet'in vatanperver olduğunu söylemesine şiddetle karşı çıkar.²⁶⁶ Daha önce de bahsettiğimiz Nazım Hikmet'in hapisten çıkarılmasını talep eden yazıda Yalman imzasının da olması Serdengeçti eleştirilerinin iki isme birden yönelmesinin nedenlerinden olur.

Şakir Dinçşahin'in, Yalman'ı "Cumhuriyet rejimi ile çatışmayan bir İslam yorumu ve dini değerlerle çatışmayan liberal bir Kemalizm yorumu ortaya koyar." diye tanımlaması dikkate değerdir.²⁶⁷ Serdengeçti'nin millet-mukaddesat düşmanı olarak tanımlayarak dinî değerlerin karşısında çizdiği Yalman profili düşünüldüğünde Dinçşahin'in görüşü daha da önem kazanır.

*Bir Dönme*ye adlı şiirde herhangi bir isim açıkça zikredilmese de içerik ve ifadelerden kast edilen kişi Ahmet Emin Yalman'dır. Şiire baktığımızdaysa bahsedilen kişiye yöneltilen ithamlar şöyle örneklendirilebilir:

Saldır ey küstah dönme, bütün hıncınla saldır,

Milliyet, mukaddesat çünkü sence masaldır!

.....

Dün (vatan) ı satmıştın, bugün de yiğitlik sat!..

.....

Yoldaşın Nâzım gibi (1) günden güne alçaklaş!.

²⁶⁵ Aclan Sayılğan, *Türkiye'de Sol Hareketler*, Doğu Kütüphanesi Yayınları, İstanbul 2009, s. 172, 173.

²⁶⁶ İmzasız, "Ahmet Emin Yalman-Nazım Hikmet Ran", *Serdengeçti*, 10, Mayıs 1950, s. 7, 13.

²⁶⁷ Şakir Dinçşahin, "Ahmet Emin Yalman ve Türkiye'de Liberal Düşünce", *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(20. Yıl Özel Sayısı), 2012, s.121, 122.

...

“İnkılâplar gidiyor!” Yaygarası ne için?..

Boşunadır gayretin, ne giden var, ne gelen;

(Hakikatin sesi)dir bu kubbede yükselen!..

“İrtica yoktur.” diyor, yurdumuzda, Menderes (2);

Sen neler yazıyorsun bir teviye ey teres!..²⁶⁸

Serdengeçti hem Ahmet Emin Yalman’la zıt görüşlerde olması hem de Yalman’a yönelik suikast girişimine adının karışması sebebiyle pek çok eleştirel yazıda bu isme yer verir. *Yine Ahmet Emin Yalman* yazısı da böyledir.²⁶⁹

Serdengeçti, siyasî görüşlerinin uyuşmadığı kişilere yönelik eleştirilerini de dergi aracılığıyla yapar. Dergi bu yönüyle çeşitli polemiklerin doğmasına yol açar. Hasan Ali Yücel, Serdengeçti’nin polemik yaşadığı kişilerin başında gelir. Dergide imzasız yayımlanan *Hasan Ali Yücel* başlıklı yazıda yer alan “*Hasan Ali Yücel’e Mevlevilikten bir ‘dönme’ kalmış.*” sözü aralarındaki gerilimi artırır. Eleştirinin kaynağı Yücel’in 1952 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde çıkan yazısıyla CHP dönemindeki söylemlerinin farklılığı üzerinedir.²⁷⁰ Serdengeçti, derginin 22. sayısında, Hasan Âli Yücel’in kendisini kast ederek söylediği “*Benimle uğraşanlar belâlarını buldu.*” sözlerine karşılık verir. Yazının devamında Yücel’in Köy Enstitülerinin binasını orak-çekiç şeklinde yaptırdığı yönündeki eleştirilere verdiği cevabı da beğenmez ve DP’yi bu anlayışa karşı uyarır.²⁷¹

Hasan Âli Yücel ve Falih Rıfkı Atay’ın yeniden *Ulus*’ta yazmaya başlamasının ardından iki ismin yazıları üzerinden eleştiriler devam eder.²⁷²

Seçimi Giresun’da kaybeden Hasan Âli Yücel’in ağzından, denilerek başlanan uzun şiirin ilk mısraları şiir boyu devam edecek mizahî söyleyişin izlerini taşır:

²⁶⁸ Âşık Fedâî, “Bir Dönmeye”, *Serdengeçti*, 25, Eylül 1957, s. 2.

²⁶⁹ İmzasız, “Yine Ahmet Emin Yalman”, *Serdengeçti*, 29, Mart 1959, s. 7.

²⁷⁰ İmzasız, “Hasan Ali Yücel”, *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 30.

²⁷¹ İmzasız, “Hasan Ali Yücel”, *Serdengeçti*, 22, Mayıs 1956, s. 7.

²⁷² İmzasız, “Yine Başladılar”, *Serdengeçti*, 12, Kasım 1950, s. 4.

Yeşil yurdum, ey Görele (1)!

Şu hâlîme bir bak hele:

İflâs ettin oğlum Yücel,

*Alsın beni artık ecel!..*²⁷³

Dönemin önemli siyasî isimlerinden biri de İsmet İnönü'dür. İsmet İnönü'nün en bilinen ve dikkat çeken özelliklerinden işitme kaybı, kendisini yönelik eleştirilerde dillendirilir. Bu özellik Âşık Fedai'nin *Sağırnâme*şiirinin ismine kaynaklık eder. Şiire yapılan giriş İnönü'den nasıl bahsedileceğinin sinyali ilk dizeden verir:

*Bir devrin yüz karası Sağır zâlim'e lânet!*²⁷⁴

Siyasi görüşü nedeniyle ters düşülen Nazım Hikmet'in Bulgaristan'da uğradığı saldırı kastedilerek şu şiir yazılır:

Döğmüş şu kızıl şairi, Bulgaryalı Türkler,

Hâmî O'na binlerce milis yoldaşı varken;

İrkdaşlarımın elleri dert görmesin amma,

*Hiç kol kırılır mıydı, o menhus başı varken?...*²⁷⁵

Cemil Sait Barlas'a da dergi aracılığıyla cevap verilir. Derginin 24. sayısında *Son Havadis* gazetesinde çıkan bir yazıya verilen cevaba karşılık *Son Havadis*, *Pazar Postası*, *Ülkü* ve *Cenup*'tan gelir. *Serdengeçti*'nin 25. Sayısında *Cenup*'ta çıkan yazı aynen alınarak suçlamalara karşılık verilir. Öncelikle yobaz-ırkçı yakıştırmalarına itiraz edilir. 2. Dünya Savaşı'nda Türkiye'yi Almanya saflarında savaşa sokmaya çalışmakla suçlanan *Serdengeçti* buna da cevap verir. Yazının sonuna, suçlamalara cevabın sadece dergiyle olmayacağı *Cenup* gazetesinde çıkan *İftiralar Cevap*, *Bir Zihniyete Cevap*, *Değirmenlere Karşı* gibi yazıların sahiplerine dava açılacağı eklenir.²⁷⁶ Barlas'ın, sahibi

²⁷³Cemal Oğuz Öcal, "Yücelnâme", *Serdengeçti*, 11, Eylül 1950, s. 2.

²⁷⁴Âşık Fedai, "Sağırnâme", *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 2-29.

²⁷⁵Eşref-i Zaman, "Kıracak Şey Bulamadınız mı?", *Serdengeçti*, 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s.6.

²⁷⁶İmzasız, "Cemil Sait Barlas ve Hempalarına Cevabımız", *Serdengeçti*, 25, Eylül 1957, s.8, 9, 10.

olduğu *Son Havadis*'te çıkan *Muhammet'in Saçma Sapan Fikirleri* yazısından haberi olmadığını iddia etmesineyse Nasrettin Hoca hikâyesiyle cevap verilir.²⁷⁷

Cemil Sait Barlas ve Hempalarına Cevabımız mahkemeye taşınır. Çıkan karar *Serdengeçti*'de açıklanır.²⁷⁸

CHP iktidarının devam ettiği 1935 senesinin bahar ayında yaşanan bir hadisenin anlatıldığı Yusuf Hocaoglu'na ait anı da yine siyasi eleştiri niteliğindedir.²⁷⁹

Siyaset deyince seçimler de gündem olur. Peşrevci imzalı dedim-dedi tarzında yazılmış şiirde önemli siyaset adamlarının isimleri geçer:

Dedim işler nasıl? dedi ki ayan

Dedim ne olacak? dedi ki dayan!

Duysun diye sordum duymayan duyan

Seçim düzgünmüdür? dedi ki yok yok...

Dedi Celâl Bayar dedi gezmekte

Dedim Hikmet Bayur dedi yazmakta

Dedim Sazak nerde? Dedi süzmekte

*Dedim bezginmidir? Dedi ki yok yok...*²⁸⁰

Seçimden Sonra şiirinde seçim sonrası vekillerin halkı görmezden gelmesine ve vaatlerin unutulmasına değinilir:

Açarlar bir kaç okul, köylüye çok görürler.

*Kaldırırlar bir kaç harman, köylüyü tok bilirler.*²⁸¹

²⁷⁷Serdengeçti, "Ne Tesadüf!", *Serdengeçti*, 25, Eylül 1957, s. 12.

²⁷⁸İmzasız, "Beraat Ettik", *Serdengeçti*, 28, Ocak 1959, s. 5, 13.

²⁷⁹Yusuf Hocaoglu, "Kara Günler", *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 24.

²⁸⁰Peşrevci, belirtilmemiş, *Serdengeçti*, 1, 1947, s. 11.

²⁸¹Hasan Apaydın, "Seçimden Sonra", *Serdengeçti*, 10, Mayıs 1950, s. 2.

Toplumsal eşitsizliğin sonuçları örneklendirilirken de ülkenin belli yaşam tarzına ve standardına sahip kişileriyle halkın garibanlığı karşılaştırılır. Yaşanan hayat pahalılığı, geçim sıkıntısı aslında yanlış politikanın bir sonucudur:

Alacak canımızı pahalılık ejderi,

Kaldık gıdasızlıktan bir kemikle bir deri!...

...

Döndü aziz kurdum tezatlar diyarına

*Azalıyor güvenle bakan gözler yarına!...*²⁸²

Bozuk düzeni dile getiren şiiirlerden biri de *Devrimize Şiir*'dir. *Ne Gören Var Ne Bilen*'dede aynı tema işlenir.²⁸³

Siyasi anlayış olarak en büyük eleştiriler komünizm üzerinedir. Komünizmin karşısında net bir tavırla duran dergide komünizm, Moskova, rejim temalı pek çok yazı ve şiir bulunmaktadır. *Hüsnü Kuruntu*'da Moskof'un korku yarattığını sananlara "*Sinen yok, zırlayan iğrenç sesinden tiksinenler var!..*" mısrasıyla seslenilir.²⁸⁴

Serdengeçti, dergisinin son sayısında siyasi görüşünü, bakış açısını açıkladığı bir yazı yayımlar. Dönem dönem hürriyet, meşrutiyet, cumhuriyet, demokrasi, sosyal adalet, sosyalizm gibi sistem ve rejimleri karşılayan kelimelerin moda haline gelerek insanları etkisine aldığını ancak önemli olanın rejim ya da doktrinler değil sistem uygulayıcılarının nitelikleri olduğu anlatmaya çalışır. Adı ne olursa olsun sistemin başında ahlâklı, bilgili, kabiliyetli insanların olması gereklidir aksi takdirde hiçbir sistem başarıya ulaşamaz.²⁸⁵

2.3.4. Siyaset ve Serdengeçti Dergisi

Serdengeçti'nin edebî kişiliğinin yanında sahip olduğu siyasi kimliği ve siyaset sahnesindeki rolüyle dergideki konulara bir yenisini ekler. Dergide hem Türk siyaset hayatı hem Serdengeçti'nin bu camiada yaşadıkları vardır. *Seçim Hatıralarım* yazısında

²⁸² Âşık Fedaî, "Ne Gören Var Ne Bilen", *Serdengeçti*, 7, Temmuz 1949, s. 6.

²⁸³ Âşık Fedaî, "Devrimize Şiir", *Serdengeçti*, Yıl 3, S. 8, Ekim 1949, s. 2.

²⁸⁴ Eşref-i Zaman, "Hüsnü Kuruntu", *Serdengeçti*, 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 6.

²⁸⁵ Osman Yüksel, "Kelimelerin Cazibesi", *Serdengeçti*, 33, Şubat 1962, s. 10, 12.

Antalya'dan bağımsız aday olduğu 1954 seçimlerindeki spekülâtif haberlerle Serdengeçti'yi yarış dışına itme çabaları anlatılır.²⁸⁶

Hürriyet Partisi ve CHP'nin birlikte hareket etmesi de Serdengeçti'nin dikkatinden kaçmaz. Bu birlikteliği bir Hürriyet Partisi bir CHP açısından ve tarafların dilinden âşık atışması havasıyla verdiği *Hürriyet Partisi ile CHP'nin Birleşmesine Dair*'de yine mizahi bir tavır vardır:

Aldı Hürriyet Partisi:

İlkin D.P den atıldık

Sonra C.H.P ye satıldık

Güç birliğine katıldık

Dayanacak özümüz yok

Bakılacak yüzümüz yok

Aldı H. Partisi:

Sattılarsa aldık sizi

Bu iş memnun etti bizi

Artık güldü zafer kızı

Hep el ele vereceğiz

*İktidarı yeneceğiz*²⁸⁷

Seçimlerde önce yazıldığı not olarak belirtilen şiirde, propagandaların kendisini ikna edemeyeceğini söyler:

Beyhude müminlik taslama bana

Elverir otuz yıl... karnım tok sana

²⁸⁶İmzasız, "Seçim Hatıralarım", *Serdengeçti*, 25, Eylül 1957, s. 6.

²⁸⁷İmzasız, "Hürriyet Partisi ile C.H.P nin birleşmesine Dair", *Serdengeçti*, 28, Ocak 1959, s. 15.

İster as, ister vur beni beni.

GÜNEŞ der altın taç koysan başına

Çaldırmam reyimi düşme peşime

Yetişir karışma artık işime

*Seyreyle uzaktan var benibeni.*²⁸⁸

Ölümünden duyulan üzüntünün yanında ölümün şüpheli olması ve öldürüldüğü esnada askerî kurye olarak Rusya’da bulunması, Fuat Güzaltan’ın ölümünün çoğu kişi tarafından siyasi görülmesine neden olur. Böyle düşünenlerden birinin yazdığı şiir, sonunda şair ismini açıkça yazmasa da Öcal mahlasını geçirmesi sebebiyle Cemal Oğuz Öcal’a ait görünmektedir. Eser, Güzaltan’a ithaf edilir.²⁸⁹

2.3.5. Din, Ahlâk ve Felsefe

Bu konuları içeren yazıların arasında hem telif hem çeviri yazılar vardır. Victor Hugo’dan çevrilen *Vicdan Azabı Büyük Göz*, Kabil’in çektiği vicdan azabını hikâye eden bir anlatıdan alınmadır. Çevirinin altına bir de not düşülmüştür. Notta kişinin günahlarının vicdan azabını çekmemesinin insani ve ahlâki açıdan sıkıntı teşkil edeceği yazar. Kabil’in çektiği vicdan azabına denk azap çekmesi gerekenlere vurgu yapılır.²⁹⁰

Ahlâki değerlerin çöküşüyle felakete uğradığı düşünülen Pompei için, şehre yapılan gezideki gözlemlerin aktarıldığı yazıda, ahlâki bozukluk ve yanardağın patlamasıyla cezalandırılan toplum çıkarımı yapıldığı “*Gazabıulâhiyi üzerine çeken bu şehir halkı ahlâksızlığın, sefaletin her türlüşünü yapıyordu.*” cümlesiyle belirtilir. Ardından da yazarın ziyaret esnasında karşılaştığı manzaraların gayriahlâki sahneler içerdiğini görürüz.²⁹¹

Âşık Fedai’nin, ahlâksızlıkla suçladığı bir öğretmen ve kızını kast ederek yazdığını söylediği şiirde, randevu evinde basılan bir öğretmene yönelik sözler vardır:

²⁸⁸ Mehmet Güneş, “Beni Beni”, *Serdengeçti*, 11, Eylül 1950, s. 2.

²⁸⁹ İmzasız, “Ağıt”, *Serdengeçti*, 7, Temmuz 1949, s. 2.

²⁹⁰ İmzasız, “Vicdan Azabı Büyük Göz”, *Serdengeçti*, 1, 1947, s. 7.

²⁹¹ İmzasız, “Allah’ın Gazabını Üzerine Çeken Şehir”, *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 16, 17.

Bin bir dolap çevirerek gizlice,

‘Randevucu’ oldun demek Hocanım?..

Fuhuş, kumar ders verip her gece,

*Palazları yoldun demen Hocanım?..*²⁹²

Toplumdaki ahlâki bozukluk, suç oranlarındaki artış, yozlaşma konularına dikkat çeken Safa, buna neden olarak dinî terbiye ve bilgideki eksiklikleri görür. Safa’ya göre insanlarda Allah korkusu olmayınca suça bulaşma noktasında onları durduracak bir neden de kalmaz.²⁹³

Ahlâk anlayışının nasıl olması gerektiğiyle ilgili Nureddin Topçu imzalı yazıda zorbalık ve maddecilik esasıyla hareket etmek ve ruhlara hitap eden, onu canlandıran hareket kıyaslanır. Bugünkü insanlık, ikinci yolu benimseyen önemli adamların yol göstericiliği ve içten gelen hareketlere verdikleri değerle meydana gelmiştir. Topçunun hareket dini olarak tanımladığı durum, madde kaynaklı zorbalığa başkaldırma kuvvetini kendinde bulabilen, ezmeye ve ezilmeye karşı gelebilen insanın benimsediği anlayıştır. Varlık ve eşyadaki değişimlerin sonsuz olan için yapılması gerekir. Zaten varlığımız sonsuz olanın bir aksidir ve ondan bir parçadır. Bu açıklama aynı zamanda tasavvuftaki vahdet-i vücut anlayışına işaret eder.²⁹⁴

Necip Fazıl’ın “mefkûreci ahlâk” tabirinden yola çıkarak yazdığı yazıda, nefis kaygısıyla hareket eden kişilerin ahlâk anlayışına karşı kişinin sadece kendisini düşünerek değil toplum için, toplumla birlikte ahlâki hareketlilik halinde olması gerektiği savunulur. Son dönemde yaşanan olaylar toplumsal duyarlılığa, mefkûreci ahlâka veda etmenin kaçınılmaz sonucu olarak yorumlanır.²⁹⁵

Ahlâki eğitim de derginin üzerinde durduğu konulardandır. Yeni neslin kültürel yozlaşmadan etkilenmemesi için halkı uyarı mahiyetinde yazılar yayımlanır. Bu konuyu kendisine dert edinen dergi çeşitli eleştirel yazılarında olan ve olması gereken

²⁹² Âşık Fedai, “Lânet”, *Serdengeçti*, 32, Mart 1960, s. 10.

²⁹³ Peyami Safa, “Allah Korkusu Kalmazsa”, *Serdengeçti*, 22, Mayıs 1956, s. 11.

²⁹⁴ Nureddin Topçu, “Vatandaş Ahlâkı”, *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 3, 4.

²⁹⁵ Necip Fazıl Kısakürek, “Kaybolan Ahlâkımız”, *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 5.

durumların analizini yapar. *Çocuklarımıza Neler Öğretiyoruz*²⁹⁶, *Talebe mi Yetiştiriyoruz yoksa Ultra Modern Sevdâzedeler mi?*²⁹⁷ adlı yazılarda öğretilen oyun, şarkı gibi hem eğlenme hem öğrenme amaçlı etkinliklerde çocuklara olumsuz davranış ve söylenmelerin aşılandığı görüşü savunulur.

Yazarının, lise yıllarına kısa bir bakış attığı anı türündeki *Lise Hatıralarım*'da öğrencilerin sınıf öğretmenlerine karşı takındığı saygısızca tavırlar anlatılarak gençler arasında yaşanan ahlâki yozlaşmaya dikkat çekilmeye çalışılır.²⁹⁸

İslami etkiyle gelişen Türk edebiyatına ait türlerden izler taşıyan eserler dedergi sayfalarını doldurur. Kelime anlamı Allah'a yakarmak olan dinî-tasavvufi halk edebiyatımızın sevilen türlerinden münacat türünü işaret eden aynı isimli şiirde şair yaşadığı güçlüklerden sonra Allah'a sığınmakta, ondan medet ummaktadır:

Sığındım hak ocağına,

Al beni de bucağınsa,

Felek cevrin kucağına,

*İter ALLAHIM iter.*²⁹⁹

Özlenen, dilenen, medet umulan her zaman yaratıcıdır. Tek dörtlülük şiir *Beklenen*'de şairin hissiyatı ve gönül dünyası okurlara aktarılır:

DERTLER İÇRE DERMANI

HAK YOLUNDA KERVANI

OL DEYECEK FERMANI

*BEKLİYORUZ, ALLAHIM*³⁰⁰

²⁹⁶Terbiyeci, "Çocuklarımıza Neler Öğretiyoruz?", *Serdengeçti*, 1, 1947, s. 17.

²⁹⁷Oğuz Fazlıoğlu, "Talebe mi Yetiştiriyoruz yoksa Ultra Modern Sevdâzedeler mi?", *Serdengeçti*, 1, Mayıs 1947, s. 12.

²⁹⁸İmzasız, "Lise Hâtıralarım", *Serdengeçti*, 8, Ekim 1949, s. 9-10.

²⁹⁹Mehmet FENK, "Münacat", *Serdengeçti*, 22, Mayıs 1956, s. 3.

³⁰⁰A. Rahim Balcıoğlu, "Beklenen", *Serdengeçti*, 30, 12 Haziran 1959, s. 12.

Allah'ı anma yollarından duanın hissettirdiklerini Feyzi Halıcı'nın şiirinde görmekteyiz. Sonundaki notta şiirin Halıcı'nın kitabından alındığı ve ilerde yazarın *Masmavi* kitabından da dergide bahsedileceği haber verilir.³⁰¹

Mevlâ Diye de yine böyle kulluk bilincini ve Allah'a sonsuz inancı anlatan bir şiirdir.³⁰² İnanma, iman etme büyük kahramanlıkların anahtarı konumundadır. Büyük amaç ve hedefler, gerçekleşmek için itici bir güce ihtiyaç duyar. En büyük itici güçlerden biri de yüreklerdeki imandır.

Allah'ın sonsuz bağışlayıcılığına güvenerek ona el açıp af dileyen, bağışlanma ümidi taşıyan Yavuz Bülent Bâkiler şöyle seslenir yüce yaratıcıya:

Beni affeder misin?

Huzurunda bir sabah

Dilimde ismin ALLAH

Ve yarım kalmış bir ah!...

İle gözyaşı döksem

Saatlerce diz çöksem

Yansam, yakınsam, dursam

Haydi kulum der misin,

*Beni affeder misin?*³⁰³

Camide geçirilen bir sabahın şair üzerinde yarattığı manevi atmosfer ve hissettirdikleri de şu şekilde anlatılır:

...

Bir ilâhî nefesin bestesi coşturdu beni;

*Hislerim aşka dökülmüş ulu bir seldi bugün!*³⁰⁴

³⁰¹Feyzi Halıcı, "Dua", *Serdengeçti*, 14, Mart 1952, s. 2.

³⁰²Bumin Ay, "Mevlâ Diye", *Serdengeçti*, 31, 30 Aralık 1959, s. 4.

³⁰³Yavuz Bülent Bâkiler, "Yakarış", *Serdengeçti*, 23, Mart 1957, s. 5.

Tanrı divanına bin vecd ile koşturdu beni

Bir şafak düştü ezan sesleri yükseldi bugün...

Şairin kendinden hareketle çizdiği portrede de dinî-manevî değerlere bağlı insandan bahsettiğini görürüz:

İmanla kabaran bağrılar kubbe,

Nefisler küçülüp olmuş bir habbe.

Mahrumiyetlerden varılır Rabbe,

Öyle bir âlemin insanlarıyız.³⁰⁵

Maddi hayatla özdeşleşen inkılâp terimini, manevi âlem zenginliği olarak düşünen M. Sait Çekmegil, şiirinde manevî hayatta yapmak istenilen inkılâbı dillendirir. Şair “*Ruhta istiyoruz, ruhta inkılâp*” mısrasının tekrarlarıyla bu arzusunun okurda yarattığı etkiyi artırmaya çalışır.³⁰⁶

Cemil Sahir’in şu kısa ama anlamlı şiiri de günah kavramını aktarmak için seçtiği benzetmeyle dikkat çeker:

Gümüştten bir iz bırakarak

geçti vapur..

Bütün günahlar gibi.

Ne var ki;

Günahlarımızın bıraktığı iz

Gümüştten değildi.³⁰⁷

³⁰⁴Bekir Sıtkı Erdoğan, “Mescitte Sabah”, *Serdengeçti*, 12, Kasım 1950, s. 2.

³⁰⁵Hocaoğlu S. Ertürk, “Bizden Çizgiler”, *Serdengeçti*, 21, Mart 1956, s. 2.

³⁰⁶M.Sait Çekmegil, “İnkılâp”, *Serdengeçti*, 6, Mayıs 1949, s. 5.

³⁰⁷Cemil Sahir, “İzler”, *Serdengeçti*, 22, Mayıs 1956, s. 4.

Kemaleddin Şenocak'ın *Güle Nağmeler* eserini tanıtım amaçlı verilen *Nefes* şiirinde bu dünyanın geçiciliğini kavrayan şair son dörtlükte kendisine şöyle seslenir:

Kemalî bir gün çekme âh..

Ve “Lâ ilâhe illa 'lah

MuhammedenResulüllah”

*Kelâmına taptı gönül..*³⁰⁸

Bu dünya mutluluğu için çabanın ne kadar boş olduğunu anlatan, dinin daha çok tasavvufî yönüne dair görüşler de vardır. Bunlarda mutluluğu maddiyatta aramanın beyhudeliği anlatılır. Asıl azap ve sıkıntı Allah aşkıyla yanmamak, onu dert etmemek, ebedî hayatı düşünmemektir. Allah'tan, o sonsuz cevherden parça taşıyan insanoğlu da elbette elmadır. Tasavvufun her şeyde yaratıcıdan izler görme anlayışı böyle anlatılır.³⁰⁹

Allah inancının, din ve felsefenin kesiştiği noktada, tasavvufî bakış açısıyla değerlendirildiği başka bir yazı da *Leylâ'nı Ne Yaptın*'dır. Leyla-Mecnun, yanmak-yakmak, sevmek-sevilmek, bulmak-kaybetmek kavramları tasavvuf ışığında değerlendirilir.³¹⁰

Kalp gözü açık olan kişilerin geleceğe dair tahminlerinin olabileceği düşüncesine dayanarak Esseyid Ahmet Hüsametdin Efendi hazretlerinin istihraçnâmesinden alıntılara yer verilir.³¹¹ 13. sayıdaki istihraçlardabu kez nakledilenlerin kaynak kişisi belirtilmez.³¹² İstihraçlara 17. sayıda da devam edilir.³¹³

Tasavvufî tarzda yazılan bir şiir olan *Pervane*'de klasik Türk şiirinin önemli motiflerinden pervanenin Allah aşkıyla yanıp tutuşan âşığı temsil edişine örnek dizeler vardır:

Etti zuhur tecelli, oldu cemali belli,

³⁰⁸Kemaleddin Şenocak, “Nefes”, *Serdengeçti*, 21, Mart 195+6, s. 10.

³⁰⁹Hüseyin Üzmez, “Aşk Yollarında!”, *Serdengeçti*, 21, Mart 1956, s. 12.

³¹⁰Mehterbaşoğlu, “Leylâ'nı Ne Yaptın?”, *Serdengeçti*, 25, Eylül 1957, s. 13.

³¹¹İmzasız, “İstihraçlar!.. İstikbâlde Neler Olacak?”, *Serdengeçti*, 9, Şubat 1950, s. 4, 5.

³¹²Müneccim, “İstihraçlar: İstakbalde Neler Olacak?”, *Serdengeçti*, 13, Haziran 1951, s. 12.

³¹³İmzasız, “İstihraçlar”, *Serdengeçti*, 17, Ağustos 1952, s. 5.

Mecnun olur akıllı şahaneler içinde.

Zahirde sırrı levlâk, batında maArefnâk,

*Aşkıyla yanar eflâk pervaneler içinde.*³¹⁴

Selâmi Salim Tasavvuf'ta İsmail Hüsrev'in Tasavvufta Terk yazısında yer alan “Varla ancak var olan, yokla ancak yokluğa düşmüş olan kaynaşabilir.” ifadesinin neden olabileceği yanlış anlaşılımları gidermeye çalışır.³¹⁵

Tasavvuftaki benlik anlayışı da yorumlanan konulardandır. İnsanın kudretinin sınırları üzerinde durulur. Benlik kavramı yorumlanır. Arapça “ene” yani ben kavramından yola çıkılarak, kişinin gücünün yetemeyeceği ancak Allah'ın kendisini vesile kılmasıyla gerçekleşen olayların insanı “ben yaptım” şeklinde bencilce düşünmeye itmesinin, şirke yola açacağı söylenir.³¹⁶

Le Courrier Geneve gazetesinde çıkan *Türkiye’de İslamiyet’in Uyanması* yazısının tercümesinde yer alan “İyice tetkik edilmeksizin tatbik veya taklit edilen Garp medeniyeti, bilhassa İslâmiyet hakkında ihmali katiyen caiz olmayacağı üzere, hakiki kıymetleri görmeyi ve onlara hürmet etmeyi bilmediğinden cemiyet veya cemaatler için çok defalar müthiş bir inhilâl vasıtası olarak yıkıcı tesir icra eder” cümlesiyle dergideki pek çok yazısında temel konusu olan Batı’yı körü körüne takip etmenin Türk kültür ve inanç yapısına olan olumsuz etkisini bir kez daha dile getirir. Bununla beraber anlatılmak istenenlerin bir yabancının gözüyle de onandığı gösterilir.³¹⁷

Dinin kendine has düzeninin varlığı, insanlığın ilerlemesi için bir itici güç olduğu, insanın kendisine ve çevresine karşı sorumluluklarının bilincinde olarak yani iç nizamını kurarak hareket etmesiyle kurtuluş sağlanabileceği anlatılmak istenir.³¹⁸

Yarı Türk şamanı ve Müslüman şeyhi Baba İshak'ın dini nasihatleri, Türkmenler üzerinde veli derecesine eren bir karakter ortaya çıkarır. Bir hareket, öğreti, inanış hatta bazen din olarak tanımlanan Bahailik üzerine yazılmış, derginin 30. sayısında

³¹⁴ Arif Emre, “Pervane”, *Serdengeçti*, 29, Mart 1959, s. 11.

³¹⁵ Selâmi Salim, “Tasavvuf”, *Serdengeçti*, 14, Mart 1952, s. 2.

³¹⁶ Selâmi Salim, “Risâle-i Nûr’dan İlhamlar”, *Serdengeçti*, 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 2,4.

³¹⁷ Rene Leyvarz, “Türkiye’de İslâmiyet’in Uyanması”, *Serdengeçti*, 17, Ağustos 1952, s. 6, 7.

³¹⁸ Osman Yüksel, “İç Nizam”, *Serdengeçti*, 31, 30 Aralık 1959, s. 3, 4.

yayımlanan *Bahailik ve Bahailerin İç Yüzü* adlı makalede Bahailiğin kaynağı, dini kaideleri, Türkiye’deki yeri; Bahailikteki Allah inancı gibi pek çok konu başlık başlık işlenir.³¹⁹

İbadet ve ibadethanenin Bâkiler’e hissettirdiklerine örnek şu dörtlüktür:

Bir âlem düşünürüm ezan sesinde

Bir âlem: ötenin çok ötesinde.

Kimseler görmese gidip diz çöksem.

*Aşlasam câminin bir köşesinde.*³²⁰

Dinî vecibelerini yerine getirmeyenleri konu alan *Beynamaz Destanı*’nda namaz kılmayan kişiler hedef alınır:

Sabah olduğunu görür,

Yorganı başına bürür,

Hıncır gibi yatar uyur,

*Gör ne habistir beynamaz.*³²¹

Dergide, Hz. Muhammet’in sözleri de paylaşılır.³²² Hz. Peygamber’in hadislerinden örnekler verilir. Hatta örnekler için ayrı bir başlık da açılır.³²³ Aynı başlıkla hadis paylaşma 6. sayıda da devam eder.

Bir de dinî emirleri yerine getirirken yaşanan güzel anılar vardır ki insanın yüreğinde yer eder. Serdengeçti, çocukluğunun ramazanlarına götürür okuru, anılarıyla çocukluğun masumiyeti ve ramazanın manevi ikliminin birlikteliğinde ortaya çıkan hissiyatı aktarır.³²⁴

³¹⁹A.Z.N., “Bahailik ve Bahailerin İç Yüzü!”, *Serdengeçti*, 30, 12 Haziran 1959, s. 10,11,12.

³²⁰Yavuz Bülent Bâkiler, “Cebeci Câmisi”, *Serdengeçti*, 33, Şubat 1962, s. 2.

³²¹Çıracı Miskin, “Beynamaz Destanı”, *Serdengeçti*, 29, Mar 1959, s. 15.

³²²İmzasız, “Hz. Muhammedin Vecizelerinden”, *Serdengeçti*, 1, 1947, s. 15.

³²³İmzasız, “Hadisler”, *Serdengeçti*, 5, 1948, s. 6.

³²⁴Osman Zeki, “Ramazan Hatıraları”, *Serdengeçti*, 32, Mart 1960, s. 6.

Mübarek Ay Geliyor'da Fazlıoğlu C. Oğuz Öcal'ın³²⁵, *Ramazan*'da Serdengeçti'nin Ramazan ayı ile ilgili hislerine tanık oluruz.³²⁶

İslâm için bir bakıma kutsal sayılan yeşil renge yazdığı dizelerde Erzurumlu Rıza Ümit'in bu renge atfettiği kıymet ve anlam görülür:

Yeşille sarmaşır (Kur'an-ı Mübîn).

Yeşildir; yeşilden ilhâm alır din.

Bu imân yaldızı (Tâhâ) ve (Yâsin)

*Derler ki: Yeşille hakla doluyum*³²⁷

Mevlâna gibi mutasavvıflara kıymet veren Serdengeçti, dergide ondan alıntılara yer vermeyi ihmal etmez.³²⁸ *Mevlâna'dan Parçalar* 7. ve 18. sayılarda da devam eder. 11. sayıdaysa Mevlâna'dan 4 hikâye vardır. Buna 12. sayıda *Mesnevi'den Seçme Hikâyeler*'le 22. sayıda yine Mesnevi'den *Culha Hikâyesi*'yle devam edilir.³²⁹

Mevlâna'nın ölüm yıldönümünde DTCF'de düzenlenen konferansa katılan Pakistan'ın Türkiye Elçisi Mian Beşir Ahmet'in, Muhammed İkbal'in şiirlerindeki Mevlâna etkisinden bahsettiği konuşma metni verilerek Mevlâna'nın ülke sınırlarını aşan etkisi gösterilir.³³⁰

Dergide, Mevlâna'nın manevi varlığı, ne ifade ettiğini üzerine Azmi Gülâhmedoğlu'nun kaleme aldığı *Mevlâna* isimli bir şiir de yer almaktadır.³³¹

Yunus Emre de sık sık söz edilen şahsiyetlerdendir. Hakkında yazılan şiir³³² ve mezarını ziyaret sırasında yaşananları anlatan yazının taşıdığı duygu yoğunluğundan, ismin dergi için kıymetli olduğu anlaşılmaktadır.³³³ Değer verilen başka

³²⁵Fazlıoğlu C. Oğuz Öcal, "Mübarek Ay Geliyor", *Serdengeçti*, 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 13.

³²⁶Osman Yüksel, "Ramazan", *Serdengeçti*, 24, Nisan 1957, s. 5.

³²⁷Erzurumlu Rıza Ümit, "Yeşil Bendeki Öz Duygu", *Serdengeçti*, 1, 1947, s. 13.

³²⁸İmzasız, "Mevlâna'dan Parçalar", *Serdengeçti*, 6, Mayıs 1949, s. 6.

³²⁹Mevlâna, "Mesnevi-Culha Hikâyesi", *Serdengeçti*, 22, Mayıs 1956, s. 15.

³³⁰İmzasız, "Mevlâna ve Muhammed İkbal", *Serdengeçti*, 9, Şubat 1950, s. 11, 12.

³³¹Azmi Gülâhmedoğlu, "Mevlâna", *Serdengeçti*, 21, Mart 1956, s. 10.

³³²İmzasız, "Yunus'un Yollarında", *Serdengeçti*, 6, Mayıs 1949, s. 6.

³³³İmzasız, "Yunus'un Mezarı Başında Kopan Kıyamet-Sarıköy Mahşeri", *Serdengeçti*, 6, Mayıs 1949, s. 8, 9, 11.

bir isim de Molla Cami'dir. Dergide *Molla Cami'den Parçalar* adıyla yazılar yayımlanır.³³⁴

Mehmet Âkif şiir ve görüşleriyle Serdengeçti için ayrı bir öneme sahiptir. *Necip Çöllerinden Medine*'ye de dergideki Mehmet Âkif şiirlerindendir.³³⁵

2. Abdülhamit'in cenaze töreninin anlatıldığı *Cennetmekân Sultan Abdülhamid Hanın İrtihali*'nin, sultanın bedeninin yıkanması ve taşınması esnasında okunan dualar, yüzünün Kâbe örtüsüyle örtülmesi gibi anları içermesi hanın manevî yönünün, kutsal değerlerle birlikte düşünüldüğünü gösterir.³³⁶

Said-i Nûrsi Serdengeçti'ninkıymet verdiği kişilerdendir. Onunla tanışma fırsatı da yakalar. Yazısında, henüz tanışmadan yüzünü rüyada gördüğü kişinin Said-i Nûrsi'ye olan benzerliğini, onu tanıyanlara rüyasını anlattığında öğrendiğini söyler. Sonrasında onunla tanışmasından, yaptıkları görüşme ve Said-i Nûrsi'nin kendisinde bıraktığı etkiden bahseder.³³⁷

İslâm'dan uzaklaşmanın ruhta yarattığı etkinin kurak topraklara benzetildiği şiirde şöyle der:

Gönüller çatlamış kuraklıktan;

İmana susamış bu diyar!

Çeşmeler kesilmiş damla damla...

Bu yıl da yine kıtlık var,

*İmana susamış bu diyar!*³³⁸

İslâm dini için kutsal kabul dilen gün ve geceler için de söylenecek sözler varır. *Kadir Gece*'si şiirinde hem gecenin faziletleri hem de geceyi hangi ibadetlerle geçirmek gerektiği anlatılır.³³⁹

³³⁴“Molla Cami'den Parçalar”, *Serdengeçti*, 7, Temmuz 1949, s. 4.

³³⁵Mehmet Âkif, “Necip Çöllerinden Medine'ye (Kâbeyi Tâvaf)”, *Serdengeçti*, 18, Eylül 1952, s. 11.

³³⁶Ahmet Refik, “Cennetmekân Sultan Abdülhamid Hanın İrtihali”, *Serdengeçti*, 21, Mart 1956, s. 8, 9, 10.

³³⁷Osman Yüksel Serdengeçti, “Said-i Nûrsi'nin Huzurunda”, *Serdengeçti*, 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 7, 28.

³³⁸M. Said Çekmegil, “Sen Böyle Yaşayamazın”, *Serdengeçti*, 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 15.

Müslümanlıkla ilgili yabancı yazarların görüşleri önemsenir. Müslümanlığın bir papaz gözüyle değerlendirildiği yazıda İslam'ı karalamak isteyenlerin karşısına gayrimüslim birinin görüşleriyle çıkılır.³⁴⁰

Amerika Dışişleri Bakanı F. Dullus'in nutkundan yapılan alıntıda, siyasi sorunların çözümünde dini görüşlerin esas alınması gerektiğini söylenir. Çünkü Allah'ı inkâr kin ve nefrete yol açmaktadır.³⁴¹

Allah'ı inkâr eden yabancı esere, *Bertrand Russell'e* başlıklı şiirle karşılık verilir. Şiir onun *İlimden Beklediklerimiz* eserine cevaben kaleme alınmıştır. Şiirde kâinat düzeninin kusursuzluğu örneklendirilerek bir yaratıcının, *Kâdr-i Mutlak*'ın varlığı işaret edilir.³⁴²

Allah'ın varlığı üzerine önemli filozofların düşünceleri verilerek yapılmak istenen de *Bir Garplı Gözüyle Müslümanlık* yazısını çevirerek yapılmak istenenle aynıdır: “*Bu yazıları takip eden inanmış insanlar, yeniden imanlarını tazelemiş olacaklar, bir tefekkür ve düşünce enginliğine kavuşacak, ciddi surette okuyan şüpheciler de, şüphelerinden şüphe edecekler, imansızlarsa hüsnü niyetle ve iz'anla okudukları takdirde iman haline getirdikleri, imansızlığı müdafaa edemeyecek duruma düşeceklerdir. Bütün temennimiz bundan ibarettir.*” Sonrasında Kesenefon, Sokrat ve Eflatun'un görüşleri açıklanır. Hatta Eflatun'un görüşleri Mevlâna'nın fikirlerine benzetilir.³⁴³

Necip Fazıl'ın “*Samandan Adam*” tabirini “*Hayatın, varlığın, var olmak şevkinin, ölmek cehtinin, ilâhi emirlerin ve Allah'ın düşmanısın!*” cümlesiyle betimlediği manevi değerlere ve kutsal varlıklara saygı duymayan kişi için kullanır. Dünyadaki bütün çirkinliklerle bir kıyasa tabi tutulan bu kişi ve çirkinliği Fazıl tarafından “*Kâinatta mevcut mülevves ve müteaffîn maddelerden hangisine benzetseler,*

³³⁹Cemal Oğuz Öcal, “Kadir Gecesi”, *Serdengeçti*, 7, Temmuz 1949, s. 2.

³⁴⁰Laura Veccio Veglieri, “Bir Garplı Gözüyle Müslümanlık”, (Çev: A.K), *Serdengeçti*, 7, Temmuz 1949, s. 5.

³⁴¹İmzasız, “Amerika Hariciye Nâzırı F. Dullus'ın Birleşmiş Milletler'de Söylediği Nutuktan Bir Parça”, *Serdengeçti*, 21, Mart 1956, s. 3.

³⁴²Fuat Uluç, “Bertrand Russell'e”, *Serdengeçti*, 27, Mart 1958, s. 4.

³⁴³S.Z., “Allah'ın Varlığıyla Hakkında Düşüncüler”, *Serdengeçti*, 7, Temmuz 1949, s. 7.

yarın o madde Hakkın huzurunda benzetenden davacı olur ve mutlaka davasını kazanır.” şeklinde betimlenir.³⁴⁴

Sayıklıyış’ta şairin bu dünya hayatı, varlık-yokluk, madde- maneviyat ikilemleri üzerine düşüncelerini rüyadaki sayıklıyış gibi anlattığını görürüz.³⁴⁵

Hayat üzerine sorgulamaların yaşamın, görülen duyulan her şeyin bir muamma, kördüğüm olduğu sonucuna vardığı *Kördüğüm* şiiri felsefenin temel konularından birini ele alır.³⁴⁶

Hayattaki zıtlıklar üzerine karşılaştırmalar yapan şair *Sor* şiirinde yaşamadan bilinemeyecek duygular üzerine yoğunlaşır. Zorluk ve sıkıntı yaşamayanlar, yaşayanları yeterince anlayamazlar.³⁴⁷

Türköz, pişmanlık duymayı insanlığın ve yaratılışın bir göstergesi olarak görür ve “*Ulu Tanrım! Cehennemde nedamet ateşiyle yanacaksak cenneti istemem.*” der.³⁴⁸

2.3.6. Türklük, Milliyetçilik ve Kahramanlık

Serdengeçti ve çıkardığı dergi milli ve manevi hassasiyetlere sahiptir. Dergide ilk sayıdan son sayıya kadar Türklük ve milliyetçilik teması işlenir. Bu temalar genel itibariyle kahramanca bir tavır içerir. *Sevdalıyım Hey*’de sevdalanılan, kıyas sonucu yeğ tutulan, en kutsal kabul edilen vatandır.³⁴⁹

3 Mayıs olaylarıyla birlikte Türklük, Türkçülük kavramları dikkat çeker. Serdengeçti, *Geçmişte Bugün* yazısında olayların gelişimini, kendisinin olay esnasında ve sonrasında yaşadıklarını anlatır.³⁵⁰ Cemal Oğuz Öcal ise 3 Mayıs şiirinde şöyle der:

Titredi yedi kat gök, oynadı yer yerinden,

Ses verdi sesimize dağlar, taşlar derinden!,

Duyuldu gür sesimiz Cezayirde, Taşkente,

³⁴⁴Necip Fazıl Kısakürek, “Samandan Adama Hitap”, *Serdengeçti*, 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 29.

³⁴⁵Hayreddin Özgüven, “Sayıklıyış”, *Serdengeçti*, 8, Ekim 1949, s. 5.

³⁴⁶Yılanlıoğlu İsmail Hakkı, “Kördüğüm”, *Serdengeçti*, 22, Mayıs 1956, s. 13.

³⁴⁷Hicabi Ağagiller, “Sor”, *Serdengeçti*, 24, Nisan 1957, s. 2.

³⁴⁸Orhan Türköz, “Nedamete Çağırış”, *Serdengeçti*, 26, 28 Aralık 1957, s. 12.

³⁴⁹Cemal Oğuz Öcal, “Sevdalıyım Hey”, *Serdengeçti*, 1, 1947, s. 13.

³⁵⁰O. Y., “Geçmişte Bugün...”, *Serdengeçti*, 13, Haziran 1951, s. 10, 11.

Türkçülük tarihini yazdık bugün Başkentte,

Ardından da bu yolda herkesin tarafını seçmesi gerektiğini hissettiren mısralar vardır. Kendisini Türkçü olarak gören kişilerle birlik olma fikrinin harekete katacağı canlılığa da değinilmeden geçilmez:

“Gökten yere inse de sancak yine sancaktır.

Tarih, müfterileri lânetle anacaktır!”

Ey Türkçülük aşkıyla bağı yanan arkadaş!

*Katıl ki safımıza hızlansın kutsal savaş!*³⁵¹

3 Mayıs Milliyetçiler Bayramı kapsamında Türk Milliyetçiler Derneğinin düzenlediği etkinlikte Atsız'ın yaptığı konuşmanın zararlı bulunması üzerine bahsi geçen yazı dergide yayımlanır ve neresi zararlıdır, diye sorulur. Atsız içine şunlar söylenir:

*“Türkiye’de ilk şuurlu, erkekçe muhalefeti açan Atsız ve arkadaşlarıdır. Onların muhalefeti sandalya muhalefeti değildi. Erkekçe Türkçe idi. Amerikanca değildi.”*³⁵²

Atsız'ın yazısının özetle Türk tarihi üzerine olduğu söylenebilir. Türk devletinin kuruluşu ve Anadolu'daki gelişimini ayrıntılı olarak anlatan Atsız, Abdülhak Hamit Tarhan'ın Türk tarihini konu edinen tiyatrolarından da alıntı ve örneklerle konuşmasını zenginleştirir. Şimdiye kadar kurulup yıkılan Türk devletlerini birbirinden ayrı düşünmenin olanaksızlığından bahseder. Metinde geçen *“Dün yaşamış olanlarla yarın yaşayacaklar da Türk Milletini teşkil ediyor.”* sözleri bu ana fikir üzerinedir. Atsız için 3 Mayıs günün anlamı şöyledir:

*“Bir sabah komünist uyanmamızı gibi korkunç ihtimali, 3 Mayıs 1944’te birkaç bin meçhul milliyetçi gencin yaptığı asil ve şuurlu hareket önledi.”*³⁵³

³⁵¹Cemal Oğuz Öcal, “3 Mayıs”, *Serdengeçti*, 2, Mayıs 1947, s. 13.

³⁵²İmzasız, “3 Mayıs ve Nihal Atsız”, *Serdengeçti*, 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 8.

³⁵³Nihal Atsız, “Devletimizin Kuruluşu”, *Serdengeçti*, 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 9, 10, 11.

Kemal Fedaî Coşkuner Üç Mayıs kahramanlarına ithaf ederek başladığı şiirini vatan fikrinin Altaylara kadar uzanan büyük bir ideal olduğunu ve bu uğurda kan dökmekten geri durulmayacağını söyleyerek sonlandırır.³⁵⁴

Milli söylemin Turan hayaliyle birleştiği bir şiir olan *Adsız Şiir*'de tema şu mısralarla verilir:

“Mâziye, ırka, sancağadır iftiharımız.

Şâd olmamak olur mu, kızıl-elma semtine

Bir gün dönerse râyet-i âlîtebârımız?

*Hakanların dikilmeli Altay'da tuğları!”*³⁵⁵

Eleştiri yapılırken de konu edinilen kişi ya da kurumların karşısına Türklük bilinci çıkarılır. Şiirde Türk kimliğine yakışır şekilde davrananlar ve tam tersi tavır takınanlar vardır:

Öz Türk olanın has dolaşır kan damarında

Alnında parıldar izi pak dün de, yarın da.

Türkün kanı ahlakça, karaktercede mazbut,

*Dünyayı tutan Tanrısı varken yapamaz put.*³⁵⁶

Yunus Emre ilahisini çağrıştıran şiirde Ziya Gökalp etkisiyle Türklük teması işlenir:

“Şol Asya'nın ırmakları

Akar Türklük deyudeyu!..

Ol mübarek toprakları

³⁵⁴Kemal Fedaî Coşkuner, “3 Mayıs”, *Serdengeçti*, 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 11.

³⁵⁵Atsız, “Adsız Şiir”, *Serdengeçti*, 18, Eylül 1952, s. 2.

³⁵⁶Nevzat Nazif, “Sen ve Beslemen”, *Serdengeçti*, 2, Ekim 1947, s. 13.

*Kokar Türklük deyudeyu!..*³⁵⁷

Kahramanca bir edaylasöylenen şiirlerde Türklük vurgusunun da yapıldığı, temanın milliyetçi duygularla verildiği görülür:

“Tutuşmuş saçlarımız birer arslan yelesi,

Yanıyor alnımız hürriyet meş’alesi!..

Baş ülkümüz: “Milletçe hakkı tutup kaldırmak,

Hürriyet türküsünü Türk yurdunda çaldırmak!..”

...

Kesemez yolumuzu ne Yezit, ne de Mervan,

Hürriyet kervanıdır, arkadaşlar, bu kervan!..

Türk için ağlayacak, Türk için güleceğiz,

*Hür doğduk anamızdan, yine hür öleceğiz!..”*³⁵⁸

Her dörtlüğün sonunda söylediği “*Türklük, Türklük için yaşayacağım*” mısrasıyla Selâhattin Ertürk millî söylemi devam ettirir. Sonundaki notta şiirin Ertürk’ün Kükreyiş kitabından alındığı yazılıdır.³⁵⁹

Aynı üslupla yazılan bir başka eser de *Mümkün mü* şiiridir. Şiirin altında not olarak şairinin çıkacak kitabından alınan bir örnek olduğu yazar.³⁶⁰ *Bizi Durduracak Yalnız Ölümdür*’de baskı, şiddet, zorluğa karşı duran gücün Türklük ve iman kaynaklı olduğu vurgusu yapılır.³⁶¹ *Eğilme*, kulluk derecesine varan davranışları sergileyenlere seslenir, onlar için uyarılarda bulunulur.³⁶² *Generalin Huzurunda Türk Eri* ise General Hakkı Tunaboylu’ya ithaf edilmiş hamasi bir şiirdir.³⁶³

³⁵⁷İmzasız, “Türklüğün ilahisi”, *Serdengeçti*, 8, Ekim 1949, s. 10.

³⁵⁸Cemal Oğuz Öcal, “Hürriyet İstiyoruz!..”, *Serdengeçti*, 4, Mart 1948, s. 7.

³⁵⁹Selâhattin Ertürk, “Yaşayacağım”, *Serdengeçti*, 10, Mayıs 1950, s. 2.

³⁶⁰Selâhattin Ertürk, “Mümkün mü?”, *Serdengeçti*, 7, Temmuz 1949, s. 10.

³⁶¹Ateşoğlu, “Bizi Durduracak Yalnız Ölümdür!..”, *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 28.

³⁶²M. Cemal, “Eğilme!”, *Serdengeçti*, 21, Mart 1956, s. 2.

³⁶³Mehmet Çakırtaş, “Generalin Huzurunda Türk Eri”, *Serdengeçti*, 7, Temmuz 1949, s. 13.

Dergide millî konuların işlendiği yazı ve şiirlerde çoğu zaman Türk tarihi ve kahramanlıklarla dolu mazi özlemi dile getirilir. *Tuna Boylarında*³⁶⁴da böyledir. *Ağıtlar-1* şiirinin pek çok bentten sonra tekrar eden kısmı geçmişe duyulan özlemi Türklerin ana yurdunda yaşadığı zamana kadar götürür:

“Nerde benim Oral-Altay dağlarım,

Akşam olur sabah olur ağlarım.”³⁶⁵

Bir Gün Gelecek’te gelmesi beklenen gün Orta Asya’ya uzanan Türk hâkimiyetidir:

“Müjde onda, hayat onda, belki fânî vücutlar değil, fakat ölümsüz Türk milleti, o güne muhakkak kavuşacak.. İşte o gün, o büyük gün, o mübarek gün: Cihanın sağır kulağı, Altay Dağlarından, Orta Asya ufuklarından ezan sesleri işitecek...”³⁶⁶

Kars Kalesindeki Bayrak ve yeniçerilere ithaf olunan Eyvallah!.Eyvallah!.da yine aynı özlemi aynı hamasi söylemle dile getirir:

“Gizler ateş, başlar açık sîne üryandı

Biz saldırdık bütün âlem kana boyandı.

Ordularım seddiçindenViyanaya dayandı

Seller gibi taştilar, Eyvallah! Eyvallah!.”³⁶⁷

Türk tarihindeki kahramanlıkları anlatan diğer şiirler de *İstanbul’un Fethi Destanından*³⁶⁸, *Battal Gazi Destanından*³⁶⁹, *Beratname*³⁷⁰, *Her Şey Fetih Hazırlığındaydı*³⁷¹, *Yavuz Sultan Selim Han*³⁷², *İstanbul’un Fethi*³⁷³, *Fetih*

³⁶⁴Hüseyin Kara, “Tuna Boylarında”, *Serdengeçti*, 4, Mart 1948, s. 12.

³⁶⁵Osman Yüksel, “Ağıtlar-1”, *Serdengeçti*, 4, Mart 1948, s. 13.

³⁶⁶Ali Rıza Akdemir, “Bir Gün Gelecek”, *Serdengeçti*, 24, Nisan 1957, s. 5.

³⁶⁷Hasan Tahsin Oğuz, “Eyvallah!. Eyvallah!”, *Serdengeçti*, 4, Mart 1948, s. 20.

³⁶⁸Evliyaoğlu Gök-Han, “İstanbul’un Fethi Destanından”, *Serdengeçti*, 13, Haziran 1951, s. 7.

³⁶⁹Feyzi Halıcı, “Battal Gazi Destanından”, *Serdengeçti*, 13, Haziran 1951, s. 7. Aynı eserden alındığı belirtilen *Nur Üstüne Şiir* derginin 15-16. sayısında yer alır.

³⁷⁰O.ŞevketDünşen, “Beratname”, *Serdengeçti*, 5, 1948, s. 2.

³⁷¹Yavuz Bülent Bâkiler, “Her Şey Fetih Hazırlığındaydı”, *Serdengeçti*, 21, Mart 1956, s. 13.

³⁷²Yavuz Bülent Bâkiler, “Yavuz Sultan Selim Han”, *Serdengeçti*, 26, 28 Aralık 1957, s. 11.

³⁷³Arif Emre, “İstanbul’un Fethi”, *Serdengeçti*, 30, 12 Haziran 1959, s. 2.

*Sabahı*³⁷⁴ *İstanbul'un Fethi*³⁷⁵ şeklinde sıralanabilir. “*Büyük ecdadımızın aziz ruhuna*” ithafla başlayan *Millette*’de ise Türk milletine seslenilirken yine ecdad hatırlatılır ve karşılaşılabilecek herhangi bir tehlikede vatan savunması için manevi bir destek olarak gösterilir:

“*Bu semada gece gündüz nücümüşemsü kamer,*

Senin ecdadının ahfadının aşkıyla döner.

...

Daima ibreti dehşet ile söylensin adın;

Bu mübarek mezarı düşmana çiğnetme sakın.”³⁷⁶

Dergide, Arif Nihat Asya’nın meşhur şiirlerinden *Fetih Marşı* da yayımlanır. Şiir özellikle şu iki mısrasıyla ünlenmiştir:

“*Yürü hâlâ ne diye oyunda, oynaştasın*

Fatih’in İstanbul’u Fethettiği yaştasın.”³⁷⁷

Malazgirt’ten Sakarya’ya yazısında tarihî zaferler silsile halinde açıklanır. İki tarihî olay arasında, yayımlacı politika sonucu yaşanan gelişmelere de değinilir. *Malazgirt’ten Sakarya’ya* uzanan süreçte yükselme ve fetihlerden “hasta adam” oluncaya kadar yaşananlar özetlenir. Buna çöküşe engel olacağı düşünülen siyasî görüşler, Birinci Dünya Savaşı cepheleri ve nihayetinde Sakarya dâhildir. Bahsi geçen süreç Kuvayımilleri ruhuna sahip olanların tarihidir.³⁷⁸

Macarların 1848 de Avusturyalılara karşı giriştiği bağımsızlık mücadelesine hem fiilen hem şiirleriyle katkı sağlayan Petöfi eserlerinde, ulusunu bağımsız görme isteğini anlatır. Bu tarz şiirlerinde yurt ve özgürlük kavramları iç içedir.³⁷⁹ Bahsi geçen

³⁷⁴Yavuz, Bülent Bâkiler, “Fetih Sabahı”, *Serdengeçti*, 30, 12 Haziran 1959, s. 4.

³⁷⁵Ayhan İnal, “İstanbul’un Fethi”, *Serdengeçti*, 30, 12 Haziran 1959, s. 9.

³⁷⁶Mim. Agâh Harfî, “Millette”, *Serdengeçti*, 7, Temmuz 1949, s. 6.

³⁷⁷Arif Nihat Asya, “Fetih Marşı”, *Serdengeçti*, 22, Mayıs 1956, s. 12.

³⁷⁸Osman Yüksel, “Malazgirt’ten-Sakarya’ya”, *Serdengeçti*, 18, Eylül 1952, s. 3, 4.

³⁷⁹Naciye Güngörmüş, “Ölümünün 140. Yıldönümünde Sándor Petöfi”, *DTCF Dergisi*, 34(1-2), 1991, s. 109-115.

şiiirlerinden çeviri örnekleri *Serdengeçti*'de *Daha Ne Zamana Kadar* başlığıyla verilir.³⁸⁰ 22. sayıda da yine Petöfi'den yapılan çeviriler vardır.³⁸¹

Uytun, dört bentlik şiirindeçeşitli duygulara sahip insanların tasvirini yapar. Kederli, bencil, bencilliği sayesinde mutlu bir de tek düşüncesi vatan olan insanlar anlatılır. Vatanseverler şöyle betimlenir:

“Gözleri çukura düşmüş,

Yaprak misali sallanan

Dolaşıyor aramızda perişan

Arzuları VATAN”³⁸²

Türk milliyetçiliğinin hemen karşısında siyasî görüş ve yönetim şekli olarak komünizm, komünizmle yönetilen Sovyet Rusya yer alır. Türk ve Müslüman nüfusun gördüğü zulüm pek çok kez dile getirilir. *Balkan Türküsü*'nde bu konu şöyle işlenir:

“Kudurdu yine Moskof, azdı yine Gospodin;

Ne ırz kaldı, ne nâmus.. Ağlıyor nazlı Budin;

Taşıyor da içimden Tunalaşıp milli kin;”³⁸³

Soydaşlarının derdiyle dertlenen isimlerden biri de Çekmegil'dir. *Haber Bekle* şiiri bunun üzerinedir.³⁸⁴

Eski günlerin özlemi Türklerin anavatanlarındaki soydaşlarıyla birleşmesi hayaline dönüşür:

Türkmen Kırkız bir araya derilsin,

Dernekler kurulsun şölen verilsin,

Ayrılanlar birbirine sarılsın,

³⁸⁰Potöfi, “Daha Ne Zamana Kadar”, (Çev: M. Metin Ören), *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 7, 26.

³⁸¹Petöfi, “Sahte Kahramanlar!..Potöfi'den Parçalar”, *Serdengeçti*, 22, Mayıs 1956, s. 4.

³⁸²Göktürk Mehmet Uytun, “Tanıyorum”, *Serdengeçti*, 33, Şubat 1962, s. 2.

³⁸³Cemal Oğuz Öcal, “Balkan Türküsü”, *Serdengeçti*, 5, 1948, S. 2.

³⁸⁴M.SaitÇekmegil, “Haber Bekle”, *Serdengeçti*, 22, Mayıs 1956, s. 2.

*Gürman ver hey!. Ulu Tanrım Gürman ver...*³⁸⁵

Doğu Türkistan'da yaşanan trajedi ve Osman Batur'un kahramanlıklarını İsa Yusuf ve Mehmet Emin'den dinlediğimiz *Doğu Türkistan Faciası*'nda İsa Yusuf Alptekin'in Bolşevik mezalimi hakkındaki broşüründen bölümler de verilir.³⁸⁶

Zulüm ve eziyetlere karşı beklenen kahramanlar yine Türk tarihinin büyük isimleridir:

“Türklüğün derdiyle yaşıyorum baş başa,

*Nerdesin Murat Gazi, nerdesin Şükrü Paşa?”*³⁸⁷

Yurt dışındaki Türklerin sıkıntıları,Edirne'de muhacirlerin kaldığı bir eve yapılan ziyaret esnasında gözle görülür. İnsanların bezginlikleri, perişanlıkları Bulgaristan'da yaşananlara tanık olanların dilinden duyulur.³⁸⁸

Eski Türk tarihi ve köklerle ilgili yazıların örnekleri de dergide mevcuttur. Mehmet Kaplan'ın *Oğuzlar* yazısında Türk adının anlamı, ortaya çıkış tarihinden başlayarak Orkun kitabeleri başta olmak üzere çeşitli kaynaklardaki kullanımları verilir. Türk adı ve kimliği üzerine yapılan açıklamaların ardından Oğuzların dünya üzerine yayılışları, kurdukları devletlerle ilgili bilgi verilir. Anadolu coğrafyasında sağlanan kültürel, toplumsal, siyasal temelli refah ortamının, önemli mevkilere Türkmenler yerine getirilen gayrimüslim ve Oğuz olmayan Müslümanlar nedeniylebozulması,Kaplan'a göre memleketin asıl unsurunu oluşturan ve koruyan kesimin Oğuzlar olduğunun kanıtıdır.³⁸⁹

Bazen de yakın tarihteki olaylara değinilir. Fethi Gemuhluoğlu*Erzurum'a Sesleniş*yazısına Kurtuluş Savaşı döneminde Erzurum'un rolüyle başlar. Vilâyatı Şarkıye Müdafaayı Hukuku Milliye Cemiyetinin kuruluş aşamasında yer alan isimler ve

³⁸⁵A.Rahim Balcıoğlu, “Altayların Ardından Gelen Ses”, *Serdengeçti*, 7, Temmuz 1949, s. 2.

³⁸⁶İmzasız, “Doğu Türkistan Faciası”, *Serdengeçti*, 14, Mart 1952, s. 8, 9.

³⁸⁷Cemal Oğuz Öcal, “Balkan Türküsü”, *Serdengeçti*, 5, 1948, S. 2.

³⁸⁸İmzasız, “Muhacirlerin Perişan Hali”, *Serdengeçti*, 11, Eylül 1950, s. 7.

³⁸⁹Mehmet Kaplan, “Oğuzlar”, *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 6, 7.

Mustafa Kemal'in şehre gelişiyle başlayan mücadele, sonrasında da Erzurum'un kültürel özellikleri, bu özelliklerin eski Türk adetleriyle bağlantısı üzerinde durulur.³⁹⁰

İkinci İnönü Savaşı sırasında 9. bölüğe komutanlık eden Yüzbaşı Ömer Bey'in düşman askerleriyle girdiği mücadelenin hikâyeleştirilerek anlatıldığı *Kahramanlık Menkıbeleri* de yakın tarihimize ait izler taşır.³⁹¹

Millî Mücadele Destanı şiirinde de Kurtuluş Savaşı teması vardır. Şiirde savaşın halk cephesindeki mücadele ayağı, Anadolu insanın zafere yaptığı katkı anlatılır.³⁹²

Çanakkale cephesinde şehit düşen Üsteğmen Zahit ve cebinden çıkan mektup, Birinci Dünya Savaşı'nda gösterdiği yararlılık sonrası şehit haberi gelen Kadiroğlu Sadık ve Er Mustafa'nın savaş anısından oluşan üç ayrı hikâyeyi içeren *Kahramanlık Hikayeleri* yine kahramanlık konuludur.³⁹³

Kars Kalesindeki Bayrak'ta "Karabekir Paşa'dan yadigâr kalmış" mısrasıyla aynı dönem işaret edilirken bölgenin Osmanlı'ya tâbi coğrafyalardan izler taşıdığını da şu dörtlülle anlatılır:

Budinde yaşamış bir zaman

Viyanadan sesi gelmiş.

Bir bayrak ki: Şehit ruhları üstünde

*Tanrıya yükselmiş.*³⁹⁴

Kültür mirasları değerlendirilirken bir eser neredeyse bir şehri hatta bir medeniyeti başlı başına temsil eder duruma gelebilir. *Selimiye* şiiri bunu örneklendirir:

Selimlerden kalma muhteşem miras,

Sinanlardan kalma şanlı hediye..

Kuvvetin turası, sanatın mührü,

³⁹⁰Fethi Gemuhluoğlu, "Erzurum'a Sesleniş", *Serdengeçti*, 8, Ekim 1949, s. 5.

³⁹¹Tahsin Ünal, "Kahramanlık Menkıbeleri", *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 8, 9.

³⁹²Orhan Özbeyli, "Millî Mücadele Destanı", *Serdengeçti*, 10, Mayıs 1950, s. 2.

³⁹³İmzasız, "Kahramanlık Menkıbeleri!...", *Serdengeçti*, 12, Kasım 1950, s. 8, 9, 14.

³⁹⁴Nurettin Özdemir, "Kars Kalesindeki Bayrak", *Serdengeçti*, 10, Mayıs 1950, s. 2.

*Kubbeler kubbesi bir Selimiye.*³⁹⁵

Türklükle bağdaştırılıp milliyetçi duygularla anlatılan bir başka yer de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'dir. Buraya yapılan ziyaretten edinilen izlenim, Türkiye'den gelen ekibi karşılayanların gösterdiği sevginin kaynağının ortak tarihî, coğrafi ve kültürel bağların kuvvetinin bir sonucu olduğu yönündedir.³⁹⁶

Ortak tarih ve kültür bağıyla zaten Türkiye'yle bir olan Kıbrıs'a seslenilen *Çağrı* şiirinde şairin öz kardeş diye hitap ettiği Kıbrıs'tan ayrılmama isteğini duyarız.³⁹⁷ Arif Emre'nin "Kıbrıs Mitingi"nde okuduğu şiir de dergide yayımlanır.³⁹⁸ Kıbrıs gibi coğrafya, tarih bakımından Türk-İslâm olan Türkistan, Özbekistan, Azerbaycan vb. birçok yer bizim elimizde değildir. Asıl hayıflanılan budur.³⁹⁹

Türklüğü bitirmek için uğraşan farmason, komünist düşmanlar Kıbrıs'taki Türk-Müslüman varlığını yok etme hedefindedirler. Yapılan çalışmaların sonunda dinî, millî inançlar kaybedilmiştir. Kurtuluş mukaddesatın, ahlâkın tekrar kazanılmasındadır.⁴⁰⁰

Ali Rıza Özer, yurdum insanından, coğrafyaya kadar vatanın her karışına duyduğu sevgiyi *Türkiyem* şiiriyle anlatır.⁴⁰¹

Mehmet Âkif ismi dergide sık sık geçer. İstiklal Marşı şairinden milî-manevî değerlerin temsilcisi olarak bahsedilir. *Mehmet Âkif'in Ulu Ruhuna*'da Akif için şunlar söylenir:

Ey kara günlerin sönmez ışığı!

Ey büyük milletin büyük âşığı!

Lekesiz alnında ilk kırışığı,

Görmeden atıldın mertçe meydana!..⁴⁰²

³⁹⁵Arif Nihat Asya, "Selimiye", *Serdengeçti*, 10, Mayıs 1950, s. 3.

³⁹⁶Erdoğan Okcu, "Kıbrıs'ta Nasıl Karşılandık!..", *Serdengeçti*, 9, Şubat 1950, s. 5.

³⁹⁷Gürses, "Çağrı", *Serdengeçti*, 25, Eylül 1957, s. 10.

³⁹⁸Arif Emre, "Artık Yeter", *Serdengeçti*, 28, Ocak 1959, s. 7.

³⁹⁹*Serdengeçti*, "Kıbrıs", *Serdengeçti*, 24, Nisan 1957, s. 7.

⁴⁰⁰Hizber M. Hikmet, Kıbrıs Hakkında, *Serdengeçti*, 25, Eylül 1957, s. 2.

⁴⁰¹Ali Rıza Özer, "Türkiyem", *Serdengeçti*, 9, Şubat 1950, s. 14.

⁴⁰²Cemal Oğuz Öcal, "Mehmet Âkif'in Ulu Ruhuna", *Serdengeçti*, 9, Şubat 1950, s. 2.

Âkif'in ölüm yıldönümü münasebetiyle Edip Eşref, Mithat Cemal, Süleyman Nazif, Cenap Şahabettin, Kâzım Karabekir, Peyami Sefa, Yakup Kadri, Ali Nihat Tarhan, İsmail Habib, Fuat Köprülü, F. Rıfkı Atay, H. Âli Yücel, Nazım Hikmet başta olmak üzere pek çok önemli ismin M. Âkif, kişiliği ve edebî şahsiyeti, İstiklâl Marşı'nın yazılış aşaması ve hissettirdikleri üzerine yorumlarının bir araya getirildiği *Hakkın ve Halkın Büyük Şairi Akif* adlı yazı da M. Akif'e verilen kıymeti gösterir.⁴⁰³ Âkif'in ölüm yıldönümü vesilesiyle yazılan başka bir yazıdaysa şairin kıymetinden, sanatıyla sağladığı kalıcılıktan bahsedilir. Âkif “ıssız aşçıyanların, öksüz vatanların, esir milletlerin, mazlum ümmetlerin, şairi” diye tanımlanır.⁴⁰⁴

Serdengeçti, Âkif'in şiirlerinde anlatılanları Allah'ın kitabı, günahkâr kullar, Türk ve İslâm dünyasının meseleleri, eski ihtişamlı günler olarak özetler, bu konuları işleyişine dair örnekler verir. Veremli talebeler, kahvehaneler, haksızlığa uğrayanlar, aile faciaları bu örneklerdir. Âkif'in şairliğini değerlendirilirken milli faciaları onun gibi kimsenin anlatamayacağını ispat için Fikret, Hamit, Ahmet Haşim gibi sanatçılarla kıyaslama yoluna gider. Bu şairler milletin dertlerine sırt çevirmekle suçlanır.⁴⁰⁵

Yedek Subay Okulundaki talim sırasında şehit düşen Faruk'un kişiliği, olayın gerçekleşiş şeklinin olaya tanık olan bir öğrenci tarafından anlatıldığı *Bir Arslan Kaybettik*⁴⁰⁶ ve *Bir Şehidin Tabutu Önünde*⁴⁰⁷ yazılarında samimi bir üslup vardır.

Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkilerinde milli hakimiyet ve sınırlar noktasında endişe taşıyan Danişmend, “vatan” kavramıyla ilgili görüşlerini belirttiği yazıda vatanın sadece toprak parçası olarak değerlendirilmesine şiddetle karşı çıkar. Danişmend'e göre toprağı vatan yapan doğal güzellikler ya da sağladığı siyasi haklar değil onun mukaddesatla, maneviyatla, tarihle yoğrulan varlığıdır. Bu görüşü desteklemek için vatan kavramıyla ilgili çeşitli tanımlardan, kavramın dünya ve Türk tarihinde ortaya çıkışı üzerine yapılan açıklamalardan yararlanır. Anadolu'nun Türkler için vatanlaşmasını sağlayan millî unsurlarla bezenmiş olmasıdır.⁴⁰⁸

⁴⁰³İmzasız, “Hakkın ve Halkın Büyük Şairi Akif!”, *Serdengeçti*, 9, Şubat 1950, s. 8, 9, 10.

⁴⁰⁴İmzasız, “M. Akif”, *Serdengeçti*, 26, 28 Aralık 1957, s. 2.

⁴⁰⁵Osman Yüksel, “M. Akif Mısır'a Neden Gitmişti?”, *Serdengeçti*, 31, 30 Aralık 1959, s. 10, 11, 12.

⁴⁰⁶İmzasız, “Bir Arslan Kaybettik”, *Serdengeçti*, 11, Eylül 1950, s. 10.

⁴⁰⁷İmzasız, “Bir Arslan Kaybettik”, s. 10.

⁴⁰⁸İsmail Hami Danişmend, “Vatan Meselesi”, *Serdengeçti*, 21, Mart 1956, s. 4, 5.

2.3.7.Edebî, Sanatsal Faaliyetler ile Gazete, Dergi Yazılarıyla İlgili Eleştiriler

Dergi, ilk sayılarında edebî niteliğini daha yoğun hissettirirken ilerikisayılarda Serdengeçti'nin siyasetle olan bağının da artmasıyla birlikte zamanla siyasî içeriğe ağırlık vermeye başlar. Buna rağmen hemen her sayıda edebî yazılar vardır. Dergide edebiyat ve diğer sanat dallarıyla ilgili yorum ve eleştirilere de azımsanmayacak derecede yer verilmiştir.

Edebî eleştiriler, çoğu zaman dergi hakkındaki görüşlere cevap ve bazı neşriyatları değerlendirme şeklindedir. *Serdengeçti*'de diğer gazete ve dergilerdeki yazılara cevaplar, yayımlanan eserler ve yazarlarla ilgili çeşitli eleştiri yazıları yer alır.

Kendilerini geri kalmakla suçlayanlara, *Manevi Emperyalizm* adlı yazıya gelen eleştirilere, dergi aracılığıyla cevap verilir.⁴⁰⁹

Marko Paşa'yla ilgili görüşler derginin ilk sayısından itibaren Serdengeçti'nin basılı yayınıla ilgili ciddi eleştirilerde bulunacağını gösterir. Dergi Sovyet Rusya'nın kuklası olmakla suçlanır. Yapılan tek şey hükümet eleştirisidir. Dergiyi çıkartan Sabahattin Ali de eleştirilir. Milleti birbirine kırdırmakla suçlanan dergiye yapılan eleştirilerin ardından Sabahattin Ali için şu ifadeler kullanılır:

*“O bu topraklar üzerinde eğreti, ısmarlama yazılar hikâyeler yazan, uydurma, martavalar okuyan bu milletin, bu vatanın istiklâline, bütünlüğüne kast eden hain, emperyalist bir milletin ideolojisinin yayan bir adam.”*⁴¹⁰

Falih Rıfkı Atay ve *Ulus* gazetesinde onun imzasıyla çıkan yazılar, Serdengeçti'nin en çok polemik yaşadığı kişi ve onun yazarlığını yaptığı gazete olarak tanımlanabilir. Ne hayat ne siyaset ne edebiyat anlayışları örtüşen bu iki isim birbirlerini eleştirmek ve birbirlerine cevap vermek için başlarında bulundukları yayın organlarını tercih ederler. *Serdengeçtinin Cevapları* adlı yazı Falih Rıfkı Atay'a verilen cevapları içerir. *Bir Fakültenin İç Yüzü* adlı yazının eleştirilmesine değinen Serdengeçti dergi için kullanılan paçavra ifadesine, kendisine yöneltilen ithamlara karşılık verir. Devamında

⁴⁰⁹İmzasız, “Bir Dergiye Cevap”, *Serdengeçti*, 3, Ekim 1947, s. 6, 14.

⁴¹⁰O.Y.S., “Marko Paşa Kimdir?”, *Serdengeçti*, 1, 1947, s. 16.

Sabahattin Ali'nin hakkında açtığı dava ve müdafaasındaki sözlerine yönelik cevaplar vardır.⁴¹¹

Ulus gazetesinde dergiyle ilgili pek çok eleştiri yayımlanır bunların cevabı da burada verilir. Yazarının ismi açık açık söylenmese de “*Üstadı Falih Rıfkı'nın yerini doldurmaya çalışan biri iktidar yankıcısı*” cümlesiyle tasvir edilmesi aynı anlayışa sahip kişilerin varlığını gösterir. Bütün eleştiriler teker teker cevaplanır. Öncelikle Serdengeçti'nin Konya Cezaevindekiler tarafından çıkarıldığı yalandır. Derginin dini sömürdüğü iddiası, yazı sahibinin dini mizaha alet ederek asıl sömürünün kendisi tarafından yapıldığı savıyla karşılanır. Serdengeçti, kendisi ve eleştirmenin yaşam tarzını kıyaslar. Kıyaslamada kendisini halkın yaşam tarzıyla özdeş onlarıysa belli bir yaşam standardının üzerinde bu yüzden de halktan kopuk olarak nitelendirir.⁴¹² Atay Yenişehir'de güllerle çevrili bir evde tasvir edilenken *Ulus* damilletin dertlerine değinmeyen bir gazete olarak tanımlanır.⁴¹³ *Bir Kalemşöre* şiirinde Falih Rıfkı Atay kast edilerek “*gençliği hamamda geçen, Bolşevik Rusya'da Türk kanı içen, satılmış kalemşör*” gibi ağır ifadelerin kullanılır.⁴¹⁴

Serdengeçti, *Akis* zihniyetiyle hareket ettiğini söylediği, heveskâr diye hitap ettiği kişinin, derginin çok satmadığı, okunmadığı, gençlerin yazılarına yer vermediği, dergide çıkan yazıların okuru ilgilendirir nitelikte olmadığı şeklindeki eleştirinide cevapsız bırakmaz.⁴¹⁵

Serdengeçti'de yayımlanan *Ocak Söndürenler*, *Ocak Yakamazlar* yazısında geçen ateist, hamamist, Selanik dönmesi ifadeleri üzerine yapılan yorumlar üniversite gençliğini dergiye karşı kıskırtmıştır. Milli Talebe Birliği Federasyonu toplantısında da derginin “*kıpkızıl bir paçavra*” diye anlatılması Serdengeçti tarafından oyun olarak adlandırılır ve bu oyunun baş aktörü O. Karıman'dır.⁴¹⁶

Son Havadis'te çıkan *Aydın Kişinin Sorumu* yazısında Batılı bir bilim adamının Türklerin medeniyette geri kalmışlığının nedeni gösterdiği maddeler şunlardır:

⁴¹¹İmzasız, “Serdengeçti'nin Cevapları”, *Serdengeçti*, 3, Ekim 1947, s. 14.

⁴¹²O. Serdengeçti, “Ulus'un T.İ sine Cevap”, *Serdengeçti*, 5, 1948, s. 12.

⁴¹³O. Dosdoğru, “Falih Rıfkı Yine Azıtıyor”, *Serdengeçti*, 2, Mayıs 1947, s. 10.

⁴¹⁴Âşık Fedâî, “Bir Kalemşöre”, *Serdengeçti*, 30, 12 Haziran 1959, s. 14.

⁴¹⁵İmzasız, “Bir Heveskâra”, *Serdengeçti*, 27, Mart 1958, s. 6, 7, 15.

⁴¹⁶Serdengeçti Osman Yüksel, “Serdengeçtimize Komünist Diyen, Kızıl, Rezil Köpeklere!...”, *Serdengeçti*, 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 16, 17.

1. Grek ve Lâtin klâsiklerine sırtımızı çevirmemiz,
2. Şarap içmememiz,
3. Domuz eti yemmemiz

Cevapta bu nedenlerin mantıksızlığından bahsedilir.İsmi geçen yazıyla ilgili resmi makamlara verilen şikâyet dilekçesinin bir örneğine de derginin 25. sayısında yer verilir.⁴¹⁷

Cevabın devamında Hasan Âli Yücel'in Milli Eğitim Bakanlığının bütçesinden ayrılan parayla çıkardığı klâsikler serisinde eserleri çevrilen kişilerden Emile Zola, Maksim Gorki gibi isimlere dikkat çekilir. Bu isimlerin materyalist, komünist anlayışa sahip olduğu söylenerek çevirilerin faydalı görülmediği söylenir.⁴¹⁸

Behçet Kemal Çağlar da yazdıklarıyla Serdengeçti'nin hedefindeki isimlerdendir. *Atatürk Diyor ki* yazısında Atatürk'e ait olup olmadığı belli olmayan onunsa bile şu anda uygulanması mümkün olmayan söylemlerin dillendirilmesiyle amaçlanan “*Anadolu Türklüğünde uyanan kendine dönme*” hareketine darbe vurmaktır.⁴¹⁹ Behçet Kemal bir yazısında Mevlâna'nın eğitimci olduğunu söyler. Bu ifade “*Yoksa, Mevlâna şu on yılda 15 milyon yaratılan gençlerden biri mi?*” sorusuyla alaya alınır.⁴²⁰

Milliyet gazetesi,Paris'te çıkan bir sözlükte Atatürk'ün köken itibarıyla Bulgar gösterildiğini yazar. *Serdengeçti* buna istinaden bahsi geçen maddeye yer verir. Yazıda ayrıntılı bir açıklama yapılmasa da bilginin yanlış olduğu söylenir.⁴²¹

Dinde Reform, Kemalizmin Prensipleri, İmanı- İtikadı Ödevleri gibi eserler hem başlıkları hem içerikleriyle eleştirilir. Eserlerden birinde yer alan Hz. Muhammet'in evliliğiyle ilgili hikâye örnek verilerek bu tarz eserlerin peygamberi karalamaya yönelik ifadeler ve çarpıtmalar içerdiğinden bahsedilir. Yabancı yazarların eserlerinde övgüyle bahsettiği İslâm'ı anlatan eserlerdeki üslup ve Türkler tarafından yazılan kitaplardaki bu

⁴¹⁷Hamdi Ergüven, “Tel”, *Serdengeçti*, 25, Eylül 1957, s. 11.

⁴¹⁸Serdengeçti, “Hezeyanlar!..”, *Serdengeçti*, 24, Nisan 1957, s. 3, 4.

⁴¹⁹İmzasız, “Atatürk Diyor ki”, *Serdengeçti*, 17, Ağustos 1952, s. 7, 12.

⁴²⁰İmzasız, “Mevlâna Eğitimciymiş!”, *Serdengeçti*, 31, 30 Aralık 1959, s. 14.

⁴²¹İmzasız, “Atatürk Hakkında Hatalı Bir Görüş”, *Serdengeçti*, 23, Mart 1957, s. 10.

olumsuz sözler kıyaslanır.Bununla beraber iman, ibadet, mabet gibi dinî terimlerin kemalizmle bağlantılı açıklanması dine saygısızlıktır.⁴²²

Serdengeçti'nin cevabına karşılık gecikmez. Osman Nuri ÇermanSerdengeçti'ye çıkardığı *Dinimizde Reform-Kemalizm* adlı dergide karşılık verir. Bu karşılıklı yazıların devamı Serdengeçti'nin 27. sayısında *Reformcuya Cevap Böyle Verilir* başlığıyla gelir. Serdengeçti bu yazıda irticai faaliyetlerin içinde olmak, din esnafının kâr ve saltanatını düşünmek gibisuçlamaları yanıtlar.⁴²³

Cumhuriyet gazetesinin düzenlediği şiir yarışmasında Yunus Nâdi ödülünü alan *Günâhım*şiiri Allah'ın irade ve takdiriyle eğlendiği,peygamberi hedef aldığı gerekçesiyle eleştirilir. Gazetenin,*Dinimizde Reform-Kemalizm* adlı derginin reklamını yapması din ve maneviyat düşmanlığının göstergesidir.⁴²⁴

Dinde Reform kitabına cevaben çıkarılacak*Dinde Reform Kitabına Reddiye* adını taşıması beklenen kitap *Dinde Reform Meselesi* adıyla çıkar. Kemal Edip Kürkçüoğlu imzalı kitaphayâl kırıklığı yaratır. Kitapta Atatürk'ün dindar biri olarak gösterilmeye çalışılmıştır. Çeşitli yorumlarla olayları olduğundan farklı göstermek haksızlıktır. Kitabın Diyanet İşleri Riyasetinin neşriyatı arasında olmasından ayrıca üzüntü duyulur.⁴²⁵

Adıvar'ın *Türkiye'de Şark-Garp ve Amerikan Tesirleri* eserinde Pan-Türkizmin kötülendiğini söyleyen Kurt Tarık Özhan onun bu konudaki görüşlerini irdeler. Karşı çıkılan ilk görüş esir Türklerle uğraşılmasının Türkiye Türklerine zarar vereceğidir. Kırmiski'yegöre 15-16. yüzyıllarda hüküm süren güçlü Türk devletlerinin birleşebilmesiyle Türk cihan hakimiyeti kaçınılmaz olur. Şu an bunun olamama nedeniyseMoskoflar, Ortodoks Kilisesi, Siyonizm şeklindeki üç başlık altında açıklanır.⁴²⁶

Yön dergisinde çıkan *Sosyalist Osmanlılar* yazısında Namık Kemal, Ziya Gökalp gibi isimlerin sosyalist diye nitelendirilmelerine Serdengeçti, Ziya Gökalp'ın

⁴²²Serdengeçti, "Kemalizmi Din Haline Getirmek İsteyenler", *Serdengeçti*, 23, Mart 1957, s. 8, 9, 10.

⁴²³İmzasız, "Reformcuya Cevap Böyle Verilir", *Serdengeçti*, 27, Mart 1958, s. 8, 9, 10.

⁴²⁴İmzasız, "Cumhuriyet'ten Reforma", *Serdengeçti*, 27, Mart 1958, s. 12.

⁴²⁵İmzasız, "Reddiyeye Reddiye", *Serdengeçti*, 25, Eylül 1957, s. 4.

⁴²⁶Kurt Tarık Özhan, "Türkistan Kurulacaktır", *Serdengeçti*, 32, Mart 1960, s. 13, 14.

Türkçülüğün Esasları kitabından yaptığı alıntılarla karşı çıkar.Gökalp'in Marks'ın görüşlerinin karşısında olduğunu ispata çalışır.⁴²⁷

Maarif Vekâleti tarafından çıkarılan *Türkçe İslâm Ansiklopedisi*, İslâmi bilgi ve ilimlerle ilgili kısımları hiçbir düzeltme yapılmadan Türkçeye çevrilmiş bir eserdir. Ansiklopedide Hz. Muhammet'le ilgili maddeye ayrılan yerin eserin geneline kıyasla azlığı, İslâm tarihi açısından önemli isimlerin eserde bulunmayışı gibi hususlar da çalışmanın özensizliğini gösterir.⁴²⁸ İslâm'ı hedef alan bir başka çeviri eser de Brockelman imzalı *İslâm Milletleri ve Devletleri Tarihi*'dir. Arapça kaynaklı İslâm tarihlerinin basımı yerine kin ve nefret içeren böyle eserlerin basılması doğru bulunmaz. Yazıda, eserdeki yanlış ve iftira diye adlandırılan ifadelerden örnekler verilir.⁴²⁹

Cumhuriyetin ilanının 10. yılı sebebiyle çıkartılan dergieleştirilirken dergiye ait bir sayfanın resmi de paylaşılır. Dergi millî-dinî kıyafetlerimize, tarihe, mukaddesata saldırmakla suçlanır.Alınan örnek sayfada din adamlarını içinkullanılan “*örümcekli kafa, ümmet leşi*” ifadelerine dikkat çekilir.⁴³⁰

Behçet Kemal'in *Yobaz Düşmanı Mevlâna* yazısındaysadinin kutsallarını zedeleyici sözler vardır. Yazıda geçen “*Arap tecvidi ile bangır bangır saçma sapan sözler*” cümlesinde kast edilenin Kur'an âyetleri olduğu düşünülür.⁴³¹

Rusya ile ilgisi sorgulanan, çıkar ilişkisi içinde olduğu söylenen Sabahattin Ali, komünist gibi görünüp burjuvazi gibi yaşamakla suçlanır.⁴³²Aşırı sağ anlayışın sonu meczupluğa aşırı solun ise münevverliğe gider. Sabahattin Ali gibi isimler uç noktaları temsil etmektedirler. Bu karşıtlıkta münevverlik de en az aşırı sağdaki meczupluk kadar hatta ondan daha tehlikelidir. Bunun nedeni münevverin propaganda kültürüne sahip olması ve halkın yoksulluğuna çözüm bulmak gibi herkesin duymak isteyeceği sözlerle yola çıkmasıdır.⁴³³

⁴²⁷Serdengeçti, “Yön”, *Serdengeçti*, 33, Şubat 1962, s. 6, 7.

⁴²⁸Münekkid, “İslâm'a Suikasd”, *Serdengeçti*, 31, 30 Aralık 1959, s. 13, 14.

⁴²⁹İmzasız, “İslâm'a Suikasd: 2”, *Serdengeçti*, 32, Mart 1960, s. 7.

⁴³⁰ Serdengeçti, “İbret ve Dehşet Verici Vesikalar! Halk Partisi Laikliği Nasıl Anlıyordu?!” , *Serdengeçti*, 31, 30 Aralık 1959, s. 8, 10.

⁴³¹Serdengeçti, “Allah'ın Kelâmına, !Saçma Sapan Sözler' Diyen Bir Devrimbaza Cevabımız!”, *Serdengeçti*, 31, 30 Aralık 1959, s. 9.

⁴³²O.Y.S., “Marko Paşa Kimdir?”, *Serdengeçti*, 1, 1947, s. 16.

⁴³³P.S., “Meczup ve Münevver”, *Serdengeçti*, 6, Mayıs 1949, s. 12.

Şehvetnameler yazısında, yorumlanan kitabın adı verilmese de eserden örnek parçalar vardır. Kitabın şaheser denilerek piyasaya sunulması, kitaplarda anlatılanlara eklenen resimler gayriahlakiliğinetkisini artırır. Tercümenin yanı sıra bu tarz telif eserlerin varlığı kötü taklidin örnekleridir. Kitap ismi vermekten imtina edilmesinin nedeni istemeden de olsa bu kitapların reklamını yapacak olma endişesidir. Kitaplardan parçalar verilmesiye eleştirinin etkisini artırmak ve okurlara müstehcenden kastın ne olduğunu göstermek içindir.⁴³⁴ *Şehvetnameler* 6. sayıda da devam eder.

Halide Edip'in *Vurun Kahpeye* adlı romanında vatanperver bir Türk kızının Adapazarı halkı tarafından linç edildiği sahne dine, halka, Türklüğe hakaret olarak nitelendirilir.⁴³⁵ Din adamlarının inkılâpların önünde engel, gerici faaliyetlerin çıkış noktası olarak işaret edilmesine tepki gösterilir.

Bizim Köy'deyeni zihniyetin temsilcisi öğretmenle cami imamı karşı karşıya gelir. Oluşan ikiliği silmesi beklenen Türk gençliğine, *Münevverin Mesuliyeti*'yle seslenilir.⁴³⁶

Son dönemde popüler olan, radyolarda sıklıkla çalınan türküler, Türk ahlâk yapısına ters düşmektedir. Durum karşısında zevklerin bayağılaştığı sonucu çıkarılır. Bu tarz türkülerden örnekler de verilir.⁴³⁷

Dil inkılâbı sonucu eski, güzel kullanımların yerini çoğu zaman uydurma denebilecek sözcükler alır. Köprülü'nün meclise verdiği takrirle eskiye dönülebileceği düşünülür.⁴³⁸

Rus edebiyatıyla ilgili yapılan değerlendirmede Gorki ismi üzerinde durulur. Sovyet rejimiyle arasının iyi olduğu söylenen yazarın, eserlerinde anlattığı küçük, yoksul insan profilini, tam tersi bir bolluk ortamından bakarak veriyor olması eleştirilir. Onun görüşlerini takip eden Türklerin karşısına, "*Bolşevizmin pesimizm ve*

⁴³⁴İmzasız, "Şehvetnameler", *Serdengeçti*, 5, 1948, S. 2. 8, 9, 13.

⁴³⁵İmzasız, "Vatan mı, Heykel mi?", *Serdengeçti*, 13, Haziran 1951, s. 11.

⁴³⁶A. Rıza Akdemir, "Münevverin Mesuliyeti", *Serdengeçti*, 23, Mart 1957, s. 11.

⁴³⁷Bağrıyanık, "Bayağılaşan Zevklerimiz ve Halk Türküler", *Serdengeçti*, 13, Haziran 1951, s. 14.

⁴³⁸İmzasız, "Dil İrtica'ı imiş(!)", *Serdengeçti*, 14, Mart 1952, s. 12.

nihilizminden” milleti kurtaracak bir “*Kültür Ordusu*” kavramı çıkarılır. Eleştirilerin ardından yazarın *Benim Üniversitelerim* eserinden bir bölüm verilir.⁴³⁹

Orhan Veli’nin *Tanrımız ve Tanrılarımız, Donlara Destan, Şikâyet* şiirleri incelenir. İlk şiirin inançlarla, iman hakikatleriyle oynaması eleştirilirken ikinci eserin isminden yola çıkılarak şiir denemeyecek nitelikte olduğu sonucuna varılır. Bahsi geçen iki şiire de dergide yer verilir. Son şiirden sonraysa yazar, şiirimize yazık olduğu görüşündedir. Orhan Veli’nin şiiri tekerlemeye benzetilir.⁴⁴⁰

Sevilen, *MensurGazel* adını verdiği yazısında İtrî’nin tekbir,âyin, naatlarından söz açarak bunların ifade ettiği anlam için “*İslâmiyet, senin ilâhî bestelerinle pâyidar olup yedi iklim dört bucağa yayıldı.*” cümlesini kullanır. Günümüze İtrî’nin çok az sayıda eserinin kalma nedeni “*ihmal ve maziye inkâr hastalığı*”dır. Batı’yı övüp eskiyi kötüleyenler müziğimizin çökmesine sebep olur.⁴⁴¹

Gazetelerde verilen bazı vefat ilânlarının gereksiz ayrıntılarla donatılması örnek bir ilânla eleştirilir.⁴⁴²

Tahsin Ünal’ın dilin gelişimi ve kullanımıyla, üslupla ilgili görüşleri, söyleyişlerin milletlerin kudretleri ve yaşadığı devirlerle paralellik gösterdiği şeklindedir. Ünal, verdiği örneklerle bu savını destekler. Osmanlı’nın azametli dönemlerinde kullanılan ifadeler ve günümüzdeki karşılıklarına baktığımızda daralan sınırlar, küçülen topraklarla birlikte ihtişamını yitiren bir dil görürüz.⁴⁴³

2.3.8. Kültürel Yozlaşma ve Toplumsal Eleştiri

Serdengeçti’nin kültür emperyalizmin bir sonucu olarak analiz ettiği toplumsal yozlaşma, dergideki ana temalardandır. Batı kültürüyle temasımızın geleneksel yapımızı ve kültürümüzü bozduğu yönündeki görüşler çoğu zaman mizahı elden bırakmadan sunulur. Batı kültürüne önünü ardını düşünmeden gerçekleşen bağıllık, hemen hemen herkesi etkisi altına alan özenme, ileri safhalarda yozlaşmayı doğurur. Fiziksel görünüşten tavır ve davranışlara kadar etkisini gösteren bu değişim şöyle anlatılır:

⁴³⁹A. Ş. Ataman, “Kültür Ordusu Teorisi Işığında Rus Edebiyatında Pesimizm ve Nihilizmin İzleri”, *Serdengeçti*, 17, Ağustos 1952, s. 11.

⁴⁴⁰İmzasız, “Edepsiz Edebiyat”, *Serdengeçti*, 22, Mayıs 1956, s. 14.

⁴⁴¹Nafiz Sevilen, “İtrî’ye Mensur Gazel”, *Serdengeçti*, 24, Nisan 1957, s. 6.

⁴⁴²İmzasız, “Gazetelerde Vefat İlânları”, *Serdengeçti*, 32, Mart 1960, s. 2.

⁴⁴³Tahsin Ünal, “İfadelerin Saltanatı”, *Serdengeçti*, 32, Mart 1960, s. 5.

Kama gibi sivrilmiş, tırnağının uçları

Sıcak sudur korkusu bozulacak rujları

Senelik ondülerle berberler yaşıyorlar.

Çoktandır şımardılar hududu aşıyorlar.

Yetmişlik bir hanımda saçlarını tarıyor

Bu acüzeler bile delikanlı arıyor.

...

Balonun büfesinde rakı şarap içerler

*Nahif, Fraklı beyler birer tane seçerler.*⁴⁴⁴

Bu şiirde olduğu gibi kültürel yozlaşmanın ahlakî çöküşle sonuçlandığı savunulur. Ahlakî çöküş-kültürel yozlaşma denkleminde, iki unsurun birbirinin sonucu olduğu çıkarımını örneklendiren bir başka şiir de *Asri Aile*'dir. Asri terimi ve halkın bundan ne anladığı üzerine uzun uzun açıklamalarda bulunulur. İnsanı asriliği çok yanlış anlamış, ahlaki bozukluklarmodern yaşam algısının doğal sonucu olmuştur. Asri olduğunu iddia edenlerde dostluk, vefa, utanma gibi duygular kalmamıştır. Hatta din, namus gibi kavramları önemsemek de çağ dışı kalmışlığın birincil göstergelerindendir. Asri kadınların yaşam tarzı artık, tamamen dış görünüşü güzelleştirme şeklindedir. Modern görünüş kılık-kıyafet yanında bir de uşak, hizmetçi gibi gösterişli yaşam alanı düzenlemelerinden bahsedilir.⁴⁴⁵ Aynı şiirinden alınan bölümlere 15-16⁴⁴⁶, 22⁴⁴⁷ ve 29 sayılarda da yer verilir.⁴⁴⁸ Ahlâki çöküş temalı bir şiir de *Oluverdi*'dir.⁴⁴⁹ Yabancı kültürün etkisindeki gençliğin eleştirildiği başka bir eser olan *Sallan Yuvarlan*'da kast edilen rock'nroll tarzı müzikle dans edenlerdir.⁴⁵⁰ *Cumhuriyet* gazetesinin *Hedef* yazısında, düzenlenen güzellik yarışmalarının amacı Atatürk ilke ve inkılâplarını

⁴⁴⁴Mehmet Delipoyraz, "Sosyete Kadınları", *Serdengeçti*, 3, Ekim 1947, s. 16.

⁴⁴⁵İmzasız, "Asri Aile", *Serdengeçti*, 5, 1948, s. 10, 11.

⁴⁴⁶İmzasız, "Asri Aile", *Serdengeçti*, 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 31.

⁴⁴⁷İmzasız, "Asri Aile", *Serdengeçti*, 22, Mayıs 1956, s. 11.

⁴⁴⁸İmzasız, "Asri Aile", *Serdengeçti*, 29, Mart 1959, s. 11.

⁴⁴⁹Nevzat Nazif, "Oluverdi", *Serdengeçti*, 8, Ekim 1949, s. 2.

⁴⁵⁰Âşık Fedai, "Sallan Yuvarlan", *Serdengeçti*, 23, Mart 1957, s. 14.

tanıtma olarak gösterilir. Kadınların modern hayatın getirileriyle büründüğü halin Türk kadını temsil yetisine sahip olmadığı düşünülür. Şehirli köylü-kadın karşılaştırması yapılır.⁴⁵¹

Nâbî'nin kalmamış redifli gazeline nazire olarak yazılan şiirde de Batı'ya özenenler eleştirilir:

Öyle bir hengâme erdik zevk yok bû kalmamış

Taş bebek olmuş güzeller podrasızrû kalmamış.

Hep zülüfler altı aylık ondülasyon, permanent

*Servi boylar, sırma saçlar, allı gisû kalmamış.*⁴⁵²

Yılbaşı kutlamaları, Batı kaynaklı gösteri ve faaliyetlere vesile oluşuyla ahlâki çöküşe fırsat sağlar. O gün kumar oynamanın, eğlence âlemlerine katılmanın bir gereklilik olarak görülmesi de bunu örnekendirir. Yılbaşı gününün tatil olması, Noel Baba konulu reklamlar kendini bilmemek, başkalarına benzemeye çalışmaktır.⁴⁵³

Yılbaşı inkılâp taraftarları tarafından böyle anlatılır:

Hindiler kızarsın, muzlar soyulsun,

“YENİ YIL”ın şerefine içelim!...

Kahkahamız her taraftan duyulsun,

*Zevk içinde kendimizden geçelim!...*⁴⁵⁴

Batı ve medeniyet kavramlarının adeta eş anlam ifade ettiği bu dönemde, yeni kurulan Türk devletinin modern bir kimlikle doğması için Batı'yla kurulan yakınlık, kültürel deformasyona neden olur. Bu durum, çoğu zaman ağır bir şekilde değerlendirilse de bazen de fıkralara konu edilir:

⁴⁵¹Çavdaroglu Ahmet, “İnkılâplar ve Türk Kadını”, *Serdengeçti*, 18, Eylül 1952, s. 7, 14.

⁴⁵²Azmi, Gülâhmedoğlu, “Kalmamış”, *Serdengeçti*, 29, Mart 1959, s. 10.

⁴⁵³Serdengeçti, “Yılbaşı”, *Serdengeçti*, 28, Ocak 1959, s. 6, 7.

⁴⁵⁴Âşık Fedai, “Yılbaşı”, *Serdengeçti*, 31, 30 Aralık 1959, s. 12.

“Her halde Cumhuriyet Bayramında olacak... İnkılâpçılardan biri yurtına yurtına bağırıyormuş: ‘Biz, evet biz şimdi Avrupa’yı yüz yıl geride bırakmış bulunuyoruz.’ demiş. Bunu duyan büyük şair gülmüş: ‘Bir türlü Avrupa ile aynı hizaya gelemiyoruz. Ya geride kalıyoruz ya ileri gidiyoruz.’”⁴⁵⁵

Hasan Fehmi Ustaoglu’nun lüks, israf, güzellik yarışmalarının Türk ahlâk yapısına aykırıldığı yönündeki fikirlerini *Büyük Cihad* gazetesindeki makalesinde yazar. Yazı nedeniyle kendisine yöneltilen gericilik suçlamalarına verdiği cevap *Serdengeçti*’de yayımlanır.⁴⁵⁶ Bahsedilen makale, okuru bilgilendirmek adına, Ustaoglu’yla yapılan görüşmeye ait yazının hemen ardından verilir.⁴⁵⁷

Mümtaz Faik Fenik’in *Zafer* gazetesindeki makalesinden, *Ulus* gazetesindeki *Hâla Kimlerle Uğraşıyoruz* yazısından ve Ankara’da çıkan bir gazete yayımlanan *Kara Yobaz*’da yapılan alıntılarla Ustaoglu’nun sözlerinin çarpıtıldığı gösterilir.⁴⁵⁸

Aşağıdaki dörtlük düzen yanlısı, ahlâki seviyesi düşük kişileri konu edinen *Devrin Dübüklerine Hicviye* şiirindendir:

Pazarda mı sattın neyledin arı?

Dört yanına bir bak Allah’ın körü.

Üç adım ileri, beş adım geri

*Bir saz kızı gibi sekiyondümbük.*⁴⁵⁹

Memduh Şevket imzalı anı türündeki *Konya’dan Portreler: Sabile*’de kimsesiz, meczup Sabile’nin çektikleri ve sokakta geçirdiği trajik anlar, çocuğu olduğu söylentileriyle birleşince alt metinde toplumdaki ahlakî bozukluğu görürüz.⁴⁶⁰

Ahlâki bozulma karşısında *Bu Kervan Böyle Gitmez* diye meclise seslenilen şiirde, Batı hayranlığının neden olduğu ahlakî sıkıntılar özetlenir:

⁴⁵⁵İmzasız, “Aynı Hizaya Gelemiyoruz”, *Serdengeçti*, 31, 30 Aralık 1959, s. 9.

⁴⁵⁶Serdengeçti, “H. Fehmi Ustaoglu Diyor ki”, *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 10, 11.

⁴⁵⁷Hasan Fehmi Ustaoglu, “Milletin Atatürk İnkılâbına Medyun Bulunduğu Asla Doğru Değildir”, *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 12.

⁴⁵⁸İmzasız, “Yuha”, *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 27, 28, 29.

⁴⁵⁹İmzasız, “Devrin Dübüklerine Hicviye”, *Serdengeçti*, 18, Eylül 1952, s. 6.

⁴⁶⁰Memduh Şevket, “Konya’dan Portreler: Sabile”, *Serdengeçti*, 4, Mart 1948, s. 14, 15, 16.s

“I loveyouAmerica” yazılı durur duvarda,

Donanmalar taşıdı yığın yığın hovarda,

Kızlarımız dansetti salep içtiler barda

Kimse görmez bunları haya etmez âr etmez!

*Ey meclis-i mebusan bu kervan böyle gitmez!..*⁴⁶¹

Serdengeçti’ye göre kültürel yozlaşmanın en önemli nedeni milli özelliklerimizi bırakıp başkalarına benzeme çabası içine girmemizdir. Tarihte bunun örnekleri de vardır elbette. Macarlar ve Bulgarlar soyca Türk olmalarına rağmen yabancı din ve kültür etkisiyle asimile olmuşlardır. Bizde de benzer durum, siyasi anlamda gerilemeye başladıktan sonra bulduğumuz çözümlerden olan Batı’nın bilim ve tekniğinden yaralanma fikrinin amacından sapmasıyla gerçekleşir. Serdengeçti bunun için *“Avrupa bize bilimden, teknikten evvel, adetleri, zevkleri, batılları, baloları, sololarıyla girdi.”* der. Siyasî işgallerle girilemeyen alanlara kültür emperyalizmiyle girildiği fikri örneklerle desteklenir.⁴⁶²

Batı kaynaklı değişime ait sahneler genellikle, özentilik ve ahlâki çöküşü gösteren betimlemeler şeklindedir. Akdemir yazısında, yanlış Batı algısı üzerine sorgulamalara girer. Medeni olma çabalarının karşılıksız kalmasını Akdemir *“emeği göze almadan meyveyi koparmak yolundaki açgözlülüğümüzdür.”* diye tanımlar. Şekle odaklanıp özünü kavrayamadığımız Batı’ya ait unsurlar ve bizdeki karşılıkları, maçı izlemek için toplanan gençler üzerinden verilir:

*“Garp yalnız kafası, dâvası, hayali, dünyası toptan ibaret yüzbinlik kütlelerin stadyumları doldurduğu bir dünya değildir. Garp, aynı zamanda ilim aşkıyla dolu toplulukların tiyatroları, kütüphaneleri, kiliseleri, sanat galerilerini, huşû içinde, vecd içinde doldurduğu yerdir.”*⁴⁶³

Batı medeniyetinin materyalist anlayışının 20. yüzyılla kıyaslanarak, değişime uğradığı görüşünün savunulduğu *Türk Devrimi ve Batı Medeniyeti*’nde, Batı’nın içinde

⁴⁶¹İmzasız, “Bu Kervan Böyle Gitmez!”, *Serdengeçti*, 4, Mart 1948, s. 20.

⁴⁶²Serdengeçti, “Kültür Emperyalizmi!”, *Serdengeçti*, 9, Şubat 1950, s. 3.

⁴⁶³A. Rıza Akdemir, “Garp Nedir? Ne Değildir?”, *Serdengeçti*, 27, Mart 1958, s. 2.

bulunduğu ekonomik, ideolojik, estetik buhranların Peyami Safa'nın metafizik buhran dediği yeni bir anlayışı ortaya çıkardığı söylenir. Şimdiye kadar doğruluğu üzerinde şüpheye düşülmeyen gerçekleresaahipbilim dallarının,mutlak doğrularının sarsılmasıyla birlikte ortaya çıkan “ruh buhranı” kavramı için yazar, doğruluğu tartışılan durumları örneklendirilir. Tıbbın, hastayı sadece biyolojik açıdan değerlendiren anlayışı yerine, psikoterapi denilen ruh yoluyla tedaviyle birlikte yeni bir hekimlik ortaya çıkmıştır. Bütün bunlar materyalizme darbe indirirken özellikle entelektüel kesimde dine bağlılığın artmış olması dikkat çeker. Şu durumda yapılması gerekense “*din gibi kutsal değerler sistemini modern bilim ve felsefe kadroları içinde anlayıp benimsemeye çalışmak*”tır.⁴⁶⁴

Manevî Medeniyet’te“maddi-manevî medeniyet” kavramları üzerine düşüncelerden bahsedilir. Yazar, kavramların sınırları ve içeriği hakkında kesin kanaatlerde bulunamasa damaddi medeniyet deyince aklına olumsuzluklar doğurabilecek atom bombası, tank gibi teknolojik ürünler gelir. Manevî medeniyetin ise varlığına ve varlığınınmutluluk getireceğine olan inancı tamdır.⁴⁶⁵

Lanetleme şiiri başta ahlâki yozlaşma olmak üzere *Serdengeçti* dergisinde eleştirilen çoğu konuya bir daha temas eder. Lanet edilen kişiler arasında şimdiye kadar pek çok yazıda karşımıza çıkan Yalman, İsmet İnönü, ismi sosyalizmle özdeşleşen Stalin ve Lenin gibi isimler vardır. Siyasî anlayışlar, kültürel yozlaşma üzerine eleştiriler topluca bir başlık altında yapılır.⁴⁶⁶

2.3.9. Kitap ve Yazı Tanıtımları

Edebî içerik açısından en zengin bölümlerden birini bu başlık oluşturur. Derginin hemen hemen her sayısında gerek *Serdengeçti* Neşriyattan çıkacak eserlerle gerek beğenilen yazarların eserleriyle ilgili tanıtımlar yer almaktadır. Tanıtımlar bazen eserin çıkacağı tarih verilerek bazen içinden seçilen örneklerle eserin incelenmesi, eleştirilmesi şeklinde olur. 7. sayıda kitap tanıtımı için ayrıntılı bir bölüme yer verilir. *Bize Gelen Kitaplar* yazısında *Bir Yağmur Başladı*, *Milli Türk Destanı (Oğuzlama)*, *Ruhta İnkılâp*, *Gün Dönümü* eserlerinin değerlendirileceği söylenir. Bu sayıda

⁴⁶⁴Peyami Safa, “Türk Devrimi ve Batı Medeniyet”, *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 19, 20, 21.

⁴⁶⁵Orhan Türköz, “Manevî Medeniyet”, *Serdengeçti*, 23, Mart 1957, s. 7.

⁴⁶⁶Fazlıoğlu Cemâl Oğuz Öcal, “Lanetnâme”, *Serdengeçti*, 18, Eylül 1952, s. 15.

sadece Bekir Sıtkı Erdoğan'dan *Bir Yağmur Başladı* tanıtılır. Tanıtım, eserin başka eserlerle karşılaştırılması şeklindedir:

“Bir sürü kolay şöhrat avcıları, cevher ve ruh züğürtlüklerini gizlemek, herkesin alâkasını üzerlerine çekmek için yapmadık rezalet, garabet bırakmıyor, kimi rakı şişesinde balık, kimi dam başında saksağan, kimi ağaç, odun velhasıl insanlardan başka her şeye benzemeye hazır oluyordu.”⁴⁶⁷

Bir Yağmur Başladı'nın sahibi Bekir Sıtkı Erdoğan ise kendisini insan dışı varlıklara benzetme yolunu seçmeyerek bu kıyasa dahil olur. Şiirlerinde oluşturduğu Anadolu insanının samimi havası eleştirmenin şairde en beğendiği yön olur. Şairin garipliği anlatışı Yunus Emre'ye benzetilir. Şiir anlayışı “*kökü mazideâtı*” diye tanımlanır.⁴⁶⁸

Hakikat Yağmuru'nun Selâhattin Ertürk'ün *Kükreyiş* kitabının tanıtımı adına eserden alınan bir şiir olduğu, derginin gelecek sayısında şair ve kitabı hakkında enteresan bir yazı yayımlanacağı söylenir.

Tanıtım için bir bölüm de 18. sayıdadır. *Çıkacak Kitaplarımız* başlıklı bölümde *Bu Millet Neden Ağlar?*, *Kara Kitap*, *Mabetsiz Şehir*, *Gülünç Hakikatler* gibi Serdengeçti'ye ait kitapların yanında farklı yazarlara ait ve idarehanede bulunan kitapların tanıtımı yapılır. Tavsiye edilen eserlerin arasında bir de *Türkelî* dergisi vardır. Not olarak kitap ve dergi temininin nasıl yapılabileceği bilgisi verilir.⁴⁶⁹

Şerif Korkut'un *Isıtma ve Çeltik* kitabı, sıtmanın Anadolu köylüsüne yarattığı sıkıntıyı dile getiren önemli bir eserin, basımının seçim dönemine denk gelmesinin de etkisiyle ilgi görmemesine hayıflanılır. Eser, resimlerin çizimine kadar titiz bir çalışmanın ürünüdür. Çizimlerinde Hüseyin Mumcu imzası olan kitabın, beklenen ilgiyi görmemesi üzerine yazılan yazıda hem kitabın dikkat çektiği sorunlara değinilir hem de kitapta yer alan halk şairlerinin sıtma konulu şiirlerinden örnekler verilir.⁴⁷⁰

Diyanet İşlerinin yayımladığı *Edebî Risâlet*, *Riyâzüssalihîn*, *İslâm Dini*, *Askere Din Kitabı*, *İlim-Ahlâk-İman*, *İslâm Düşüncesinin İlâhî Tarafı* isimli eserlerin yazarları,

⁴⁶⁷İmzasız, “Bize Gelen Kitaplar”, *Serdengeçti*, 7, Temmuz 1949, s. 12, 13.

⁴⁶⁸İmzasız, “Bize Gelen Kitaplar”, *Serdengeçti*, 7, Temmuz 1949, s. 12, 13.

⁴⁶⁹İmzasız, “Çıkacak Kitaplarımız”, *Serdengeçti*, 18, Eylül 1952, s. 12.

⁴⁷⁰İmzasız, “Isıtma ve Çeltik”, *Serdengeçti*, 11, Eylül 1950, s. 13.

konuları, sayfa sayısı ve fiyatları söylendikten sonra Serdengeçti'nin değişmez adresi olan posta koduna gerekli tutarın gönderilmesi halinde okurların evlerine teslim edileceği eklenir.⁴⁷¹

Ahmed Şekûri Ataman'ın derginin ilerleyen sayılarında neşredileceği söylenen, yazarının *Kültür Ordusu Teorisi* adını verdiği yazının kapsamı dergi tarafından önemsenmiş olacak ki makale formatında olacak bu yazı dizisinin, hangi konuları içerip hangi sorulara cevap vereceği üzerinde durulur.⁴⁷²

Mehmet Metin İrşadî, bazı hutbelerini topladığı kitabını tanıtır. Eserinin ismi *Kur'ân-ı Kerîm Meş'alesi*'dir.⁴⁷³

Tanıtımı yapılan eserlerden biri de Said-i Nursî'nin *Risale-i Nur*'udur. Bölümlerine kısaca değinildikten sonra eseri eleştiren ve takip edenlerle ilgili değerlendirmelerde bulunulur. Değerlendirmelerde yazarın duygu yoğunluğunun izleri hissedilir. Kendisinin de belirttiği gibi yazı, tanıtımdan başka bir kaygı barındırmamaktadır. Asıl amaç okurların gönüllerine dokunarak manevi huzura ermektir.⁴⁷⁴

21. sayıda *Bir Sefirin Hatıratı* kitabından alındığı belirtilen *16. Asırdan Sesler* isimli yazının sonunda, ismi geçen kitabın Kanunî Devrini anlattığı eklenir.⁴⁷⁵ Aynı sayının ilerleyen sayfalarında Necip Fazıl'ın *Sonsuzluk Kervanı* kitabından alınan *Sayıklama, Dâvetiye, Otel Odaları* isimli üç şiirin ardından kitabı temin için ödenecek ücret söylenir. Bu eser de Serdengeçti Neşriyattan çıkmaktadır. Eserin tanıtımı yapılırken şairin *Ezel, Ebet, Maverâ* eserlerinin sahibi olduğu bilgisi atlanmaz.⁴⁷⁶

Önceki sayılarda da olan *Ağıtlardan* şiiri 22. sayıda bu kez *Bu Millet Neden Ağlar*'ın tanıtımı için verilir.⁴⁷⁷ Aynı sayıda tanıtımı yapıp temin şartlarına değinilen diğer eserler *Mücahit, Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler, Kırk Hadis ve Mealleri, Gizli Bir*

⁴⁷¹İmzasız, "Diyânet İşleri Bakanlığının Kitap Neşriyatı", *Serdengeçti*, 14, Mart 1952, s. 13.

⁴⁷²İmzasız, "Kültür Ordusu Teorisi", *Serdengeçti*, 15-16, Mayıs-Haziran 1952, s. 27, 29.

⁴⁷³Mehmet Metin İrşadî, "Kur'ân-ı Kerîm Meş'alesi", *Serdengeçti*, 18, Eylül 1952, s. 13.

⁴⁷⁴Ahmet Remzi Gencosman, "Said-i Nursî ve Eserler", *Serdengeçti*, 19-20, Ekim-Kasım 1952, s. 26.

⁴⁷⁵İmzasız, "16. Asırdan Sesler", *Serdengeçti*, 21, Mart 1956, s. 6, 7.

⁴⁷⁶İmzasız, "Not", *Serdengeçti*, 21, Mart 1956, s. 13.

⁴⁷⁷İmzasız, "Ağıtlardan", *Serdengeçti*, 22, Mayıs 1956, s. 10.

Ses Dedi Kiisimli kitaplardır. Serdengeçti'nin önümüzdeki sayılarında çıkacak yazılardan da söz edilir.⁴⁷⁸

Arif Nihat Asya'nın üç yeni eseri olduğunun haberi *Serdengeçti*'de verilir. Eserlerin değerlendirilmesi sonraki sayılara bırakılıp 23. sayıda bu eserlerden örneklerle yetinilir. Okura eserlerin Serdengeçti Kütüphanesinde mevcut olduğu hatırlatılır.⁴⁷⁹

Mehmet Çakırtaş'ın kitabının tanıtımı eserde yer alan *Gün Dönümü* şiiriyle yapılır. Kitabın sipariş edilebileceği adres de şiirinde sonunda verilir.⁴⁸⁰

Kanunî Devrinde Bir Sefirin Hatıratı isimli eserden bölümler vardır. Metnin içeriği Türk ordusunun ihtişamı, Türklerin atlara olan sevgisi, Türk ordusunun yazarın kendi ordusuyla kıyaslanması olarak özetlenebilir.⁴⁸¹

Serdengeçti'ye ait *Mevlana ve Mehmet Âkif, Gülünç Hakikatler*; çeviri eser *Peygamber Kahraman Muhammet*, Arif Nihat Asya'nın *Kubbe-i Hadrâ'sı*, *Kara Kitap*, *Şeyh Şamil*, *Bu Millet Neden Ağlar*'la tanıtımlara 26. ve 28. sayıda da devam edilir.⁴⁸²

29. sayıda tanıtılan eserler *Bir Adam Yaratmak*, *Beynelmîlel Yahudi*, *Gül Deste*'dir.

30. sayıda *Ayasofya Davası* kitabıyla derginin önümüzdeki sayısında çıkacak yazılardan söz edilir.

Fetih Yıldızı'nın tanıtımında kitapla hatta yazarının bir önceki kitabıyla ilgili görüşler vardır. Bir önceki *Yemin* kitabının baskı ve tertibi beğenilmez, abartılı söyleyişin anlamı geride bıraktığı düşünülür. *Fetih Yıldızı*'naysa gerçek şiir denir. Kitaptan örnekler verilir.⁴⁸³

⁴⁷⁸Eserlerin tanıtımı içerikleriyle ilgili örnek ve açıklamalarla değil fiyat ve teminiyle ilgili kısa bilgiler şeklinde olmuştur.

⁴⁷⁹İmzasız, "Arif Nihat Asya'nın 3 Eseri", *Serdengeçti*, 23, Mart 1957, s. 2.

⁴⁸⁰Mehmet Çakırtaş, "Gün Dönümünde", *Serdengeçti*, 24, Nisan 1957, s. 2.

⁴⁸¹İmzasız, "Osmanlı Devrinden Sayfalar Kanunî Devrinde Bir Sefirin Hatıratı", *Serdengeçti*, 24, Nisan 1957, s. 8, 9.

⁴⁸²Genel bir başlık konulmadan yapılan tanıtımlarda eserin isminin altında kitabın içeriği ve temini ile ilgili bilgiler verilir.

⁴⁸³İmzasız, "Fetih Yıldızı", *Serdengeçti*, 30, 12 Haziran 1959, s. 12.

32. sayıda *Resimlerle Çanakkale Savaşları, Tarihte Meşhur Kumandanlarımız ve Büyük Zaferlerimiz, Bir Gün Gelecek, Başvekil, Ey Oğul, Bu Millet Neden Ağlar* kitaplarının duyurusu yapılır.

33. sayıda *Türkçülüğün Esasları, Bir Nesli Nasıl Mahvettiler?, Gülünç Hakikatler, İlimler ve Sanatlar Hakkında Nutuk, Sokrat'ın Müdafaası, Bir Adam Yaratmak, İslâm Dini, Ey Türk Uyan*'dan ayrıca bahsedilir. Son sayfaysa klasikleştiği gibi Serdengeçti Neşriyata ayrılmıştır.

SONUÇ

Serdengeçti'nin hayatı, fikirleri, edebî anlayışıyla başladığımız çalışmada dergi özeline inildiğinde karakteristik denebilecek üslup ve içerik özelliklerine rastlanır. Millî-manevî değerler başta olmak üzere Türk halkını bire bir alakadar eden konular derginin temel yapısını oluşturur. Buna Türk siyasetinin muhalif kanadının temsili, kültürel yozlaşma karşıtlığı, edebî-sanatsal metin ve faaliyetlerle alakalı eleştiri ve görüşler gibi geniş yelpazeli konuları örnek göstermek mümkündür. *Serdengeçti*, Batılılaşmayı yanlış anlayan halktan cefakâr Türk köylüsüne, yüreğindeki sevgiyi Karacaoğlan misali dile getiren âşıktan vatan sevdalısı M. Âkif'e, zulüm gören Türklerden iktidar eleştirisine, dergilere verilen cevaplardan kitap eleştiri ve tanıtımlarına kadar uzanan konu çeşitliliğine sahiptir.

Bu genel değerlendirmenin ışığında tezde ilk bölüm Serdengeçti'nin hayatına ayrılır. Okul yaşamından, edebiyat anlayışına, siyasî kimliğine kadar vermeye çalıştığımız bölümde aksiyon adamı Osman Yüksel'in, derginin de temeli olan fikrî alt yapısını görürüz. Okul sıralarında başlayan edebiyat ilgisinin üniversite yıllarında girdiği siyasî mücadeleyle birleştiği noktada milliyetçi-muhafazakâr kesimin sözcüsü bir Serdengeçti'yi vermek, dergiyi daha net anlamımıza yardımcı olur.

İkinci bölümdeyse derginin yayın serüvenine değinilir, ardından şekil özellikleri üzerinde durulur. Derginin, basım yerleri, sayfa sayıları değişiyor olsa da P.K. 353 Ankara adresinin değişmez ulaşım adresi olarak gösterildiği ve birkaç istisna sayı haricinde 16 sayfa olarak basıldığı gözlemlenir. Kapakta verilen "İçindekiler" kısmında, sayıda yer alan yazılar sıralanırken son sayfanın genelde Serdengeçti Neşriyata ait eserlerin tanıtımına ve derginin künye bilgilerine ayrıldığı bilgisi sayı sayı değerlendirilerek verilir. Ardında derginin içerik kısmında yararlandığımız düz yazı ve şiirlerden oluşan fihrist vardır.

İkinci bölümde değinilen başka bir husus da derginin yazar kadrosudur. Dergi, çoğu yazıda imzası olan Serdengeçti haricinde, usta kalemlerin yanında yeni isimlere de kapılarını açmasıyla dikkate değerdir. Bunun dışında Türk kültür ve edebiyatının büyük isimlerinden Arif Nihat Asya, Fethi Gemuhluoğlu, Yavuz Bülent Bâkiler, Feyzi Halıcı'nın varlığının tespiti derginin yazar kadrosunun zenginliğini gösterir.

Derginin edebî değerini ortaya çıkarmak için, yazı ve şiirlerde sıklıkla kullanılan konulara göre bir tasnif yapılır. Aşk, tabiat, din, felsefe gibi bireysel temaların yanı sıra toplumsal ve siyasal konuların da varlığı örneklerle açıklanır.

Dergi için genel bir üslup değerlendirilmesi yapmak gerekirse Serdengeçti'nin mizah yönünün yazılarının çoğunda hissedildiğini söylemek gerekir. *Gln Hakikatler* isimli bölüm buna güzel bir örnektir. Bunun dışında eleştirel tarzdan lirik anlatıma kadar konu çeşitlenmesine paralel üslûp farklılıklarından söz edilebilir.

Bu açıklamalar sonucunda görülür ki “*Hakk’a tapan, halkı tutan*” dergi, tek parti döneminin muhalif seslerini basın yoluyla duyuran bir yayın organı olmanın yanında, siyasî bir dergiden fazlasını ifade eder. *Serdengeçti* millî-manevî değerlere, kültüre, Anadolu insanının duyuş ve düşünüşüne yer veren yazı, şiir, hikâye, makale ve eviri metinleriyle yayımlandığı dönemin siyaset, kültür, edebiyatından izler taşımaktadır.

KAYNAKLAR

AbdurrazakPeler, Gökçe Yükselen, “Anadolu’da Azer-Nefes Bir Can: Yavuz Bülent Bâkiler”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 31, 2012, s. 119-148.

Arcayürek, Cüneyt, *Yeni İktidar Yeni Dönem*, (2. Basım), Ankara 1985.

Arcayürek, Cüneyt, *Şeytan Üçgeninde Türkiye*, Bilgi Yayınevi, Ankara 1987.

Ateş, Seyyit, “Osman Yüksel Serdengeçti’yle Haftanın Sohbeti”, *Yeni Düşünce*, 70, 4 Şubat 1983, s. 12-13.

Atsız, “Başvekil Saraçoğlu Şükrü’ye Açık Mektup”, *Orhun*, 15, 1 Mart 1944, s. 3-6.

Atsız, “Başvekil Saraçoğlu Şükrü’ye İkinci Açık Mektup”, *Orhun*, 16, 1 Nisan 1944, s. 3-6.

Bâkiler, Yavuz Bülent, *Serdengeçti Geldi Geçti*, (2. Baskı), Yakın Plan Yayınları, İstanbul bty.

Bâkiler, Yavuz Bülent, “Serdengeçti Osman Yüksel”, *Türk Edebiyatı*, 133, Kasım 1984, s. 12-14.

Balcıoğlu, Addurrahim, *Osman Yüksel Serdengeçti*, (5. Baskı), Mihrabat Yayınları İstanbul bty.

Bayraktar, Özgür, “Türkiye’de Anti-Komünist Söylem ve Nihal Atsız”, *Kafdağı*, 5(2), Aralık 2020, s. 256-275.

Coşkuner, Kemal Fedai, “İzmir Türk Ocağı Bakanlığından İstifaya Niçin Mecbur Edildim?”, *Fedai*, 28, Şubat 1966, s. 4-7.

Coşkuner, Kemal Fedai, “Kemal Fedai’nin Okuyucularına Mektubu”, *Fedai*, 28, Şubat 1966, s. 2-3.

Çiftçigüzeli, Mehmet Cemal, “Yorumlu Haberler: Bu millet neden ağlar, Serdengeçti hayatta ya”, *Mavera*, 8(85), Aralık 1983, s. 1-7.

Dinçşahin, Şakir, “Ahmet Emin Yalman ve Türkiye’de Liberal Düşünce”, *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(20. Yıl Özel Sayı), 2012, s. 111-135.

Emre, Süleyman Arif, *Siyasette 35 Yıl-1*, (4. Baskı), MG V Yayınları, Ankara 2017.

Fedai, “Yolumuz”, *Fedai*, 1, Ağustos 1963, s. 2.

Fedayi, Cemal, *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Sağ Siyaset*, Kadim Yayınları, Ankara 2019.

Günay, Ahmet, “Garip Bir Derviş”, *Türk Edebiyatı*, 133, Kasım 1984, s. 15-17.

Güngörmüş, Naciye, “Ölümünün 140. Yıldönümünde SandorPetöfi”, *DTCF Dergisi*, 34(1-2), 1991, s. 109-115.

Haykır, Tayfun, “Şair Azmi Güleç'in Hayatı, Külliyyatı ve Hakkında Yazılanlar”, 21. *Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 8(24), 2019, s. 525-556.

İmzasız, Osman Yüksel Serdengeçti ile Mülakat, *Töre*, 144, Mayıs 1983, s. 12-14.

İnan, Akif, “Osman Yüksel'e Dair”, *Mavera*, 8(85), Aralık 1983, s. 10-17.

Kabaklı, Ahmet, “Osman Yüksel'ler”, *Türk Edebiyatı*, 122, Kasım 1983, s. 2-3.

Karagülle, Fatih, “Varlık Dergisi”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 4(8), 2006, s. 609-628.

Karlı, İhsan, “Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluş Döneminde Kadro Dergisi'nin İdeolojik Tasarımı”, *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 2015, s. 139-159.

Kurnaz, Cemal, *Deli Rüzgâr: Osman Yüksel Serdengeçti*, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2012.

Kurnaz, Cemal, *Serdengeçti Şairleri*, Kurgan Edebiyat, Ankara 2016.

Kurnaz, Cemal(Haz.), *Osman Yüksel Serdengeçti Bütün Şiirleri*, (2. Baskı), Kurgan Edebiyat, Ankara 2019.

Oğuzhan, Oktay, “Serdengeçti ile birlikte...”, *Yeni Düşünce*, 111, 2 Aralık 1983, s. 38-39.

Osman Yüksel, *Mevlâna ve M. Âkif*, Serdengeçti Neşriyatı, Ankara 1958.

Otaç, Tuğrul, “Ülkü Mecmuasına Göre Türk Aydınlanması (1933-1936)”, *Atatürk Yolu Dergisi*, 64, 2019, s. 229-266.

Önay, Mustafa Nadir, “Osman Yüksel Serdengeçti Efsanevi Bir İnsan”, *Töre*, 151, Aralık 1983, s. 41- 44.

Özay, Çiğdem, *Kültür ve Sanat Hayatımıza Katkısı Bakımından Varlık Dergisi Üzerine Bir İnceleme (1933-1981)*, (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2018.

Özcan, Ali, *Serdengeçti Dergisi ve Siyaset İlişkisi*, (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2009.

Özcan, Ömer, “Türklüğe Karşı Haçlı Seferi: 3 Mayıs 1944”, *Türk Yurdu*, 285, Mayıs 2011, s. 47-55.

Öznur, Hakkı, *O. Yüksel Serdengeçti*, Alternatif Yayınları, İstanbul 2002.

Sayılgan, Aclan, *Türkiye’de Sol Hareketler*, (5. Baskı), Doğu Kütüphanesi Yayınları, İstanbul 2009.

Seferciğolu, Necmeddin, “Ölümünün 21. Yıldönümünde ‘Serdengeçti’ Osman Yüksel”, *Orkun*, 81, Kasım 2004, s. 40-42.

Serdengeçti, Osman Yüksel, “Fedailik Ruhu”, *Fedai*, 8, Mart 1964, s. 4.

Serdengeçti, Osman Yüksel, *Bu Millet Neden Ağlar*, (14. Baskı), TEDEV Yayınları, İstanbul 2018.

Serdengeçti, Osman Yüksel, *Gülünç Hakikatler*, (14. Baskı), Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 2018.

Serdengeçti, Osman Yüksel, *Mâbetsiz Şehir*, (15. Baskı), TEDEV Yayınları, İstanbul 2020.

Serdengeçti, Osman Yüksel, *Bir Nesli Nasıl Mahvettiler*, (25. Baskı), TEDEV Yayınları, İstanbul 2020.

Turan ve Serdengeçti CKMP’ye İltihak Etti, *Sabah*, 7 Mayıs 1968.

Turhan, Metin, *Türk Demokrasi Tarihinde Milliyetçi Hareket*, Polietika Yayınları, Ankara 2020.

Yellice, Muharrem, “Osman Yüksel Serdengeçti de Ebediyete Göçtü”, *YeniDüşünce*, 112, 9 Aralık 1983, s. 39.

Yıldız, Şerafettin, *İz Bırakan Seydişehirliiler-Cumhuriyet Dönemi*, Eğitim Yayınevi, Konya 2021.

Yıldız, Şerafettin, “Seydişehir’deki Aksekili ve İbradılılar”, *İbradı*, 2, Aralık 2015, s. 12-13.

Yılmaz, Rasih, *Toros Yüzlü Adam: Osman Yüksel Serdengeçti*, Timaş Yayınları, İstanbul 1998.

Yılmaz, Meşkure, “Türkçülük Yargılamalarından Bir Portre Cemal Oğuz Öcal”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, 128(252), s. 13-32.

Zal, Hüsnîye, *Yavuz Bülent Bâkiler ve Eserlerinin İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 1989.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Aslıhan BAŞOK
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	
Y. Lisans Öğrenimi	
Bildiği Yabancı Diller	
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	